

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FA KULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Volnočasové aktivity u dětí s tělesným
postižením a jejich dostupnost v Jihomoravském
kraji

Michaela Stupková

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Michaela Stupková
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Eva Urbanovská, Ph.D.
Rok obhajoby:	2025

Název práce:	Volnočasové aktivity u dětí s tělesným postižením a jejich dostupnost v Jihomoravském kraji
Název práce v angličtině:	Leisure activities for children with physical disability and their availability in South Moravian region
Zvolený typ práce:	Výzkumná práce – zpracování primárních dat
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá volnočasovými aktivitami u dětí s tělesným postižením. Teoretická část předkládá základní vymezení volného času, tělesného postižení, vybraná tělesná postižení a vybrané aktivity pro děti s tělesným postižením. Praktická část analyzuje rozhovory. Hledá vhodné volnočasové aktivity pro děti s tělesným postižením.
Klíčová slova:	Tělesné postižení, volný čas, aktivity, Jihomoravský kraj
Anotace v angličtině:	The thesis deals with leisure activities for children with physical disability. The theoretical part presents basic definition of leisure, physical disability, selected physical disabilities and leisure activities. The practical part analyses interviews. It looks for suitable leisure activities for children with physical disabilities.
Klíčová slova v angličtině:	Physical disability, leisure, activities, South

	Moravian region
Přílohy vázané k práci:	Příloha: 1 Dotazník pro žáky s tělesným postižením, 2 Otázky rozhovoru, 3 Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a dalších informací pro diplomovou práci, 4 Rozhovor č. 1, 5 Rozhovor č.2, 6 Rozhovor č. 3, 7 Rozhovor č. 6, 8 Rozhovor č. 7
Rozsah práce:	80 stran + 51 stran přílohy
Jazyk práce:	Český jazyk

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Volnočasové aktivity u dětí s tělesným postižením a jejich dostupnost v Jihomoravském kraji vypracovala samostatně, pod odborným vedením vedoucí práce a s využitím pouze uvedených zdrojů.

V Bohatých Málkovicích dne 15. 6. 2025

.....

Michaela Stupková

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala svému manželovi, který mě po celou dobu studia podporoval, ale hlavně své vedoucí Mgr. Evě Urbanovské, Ph.D. za odborné vedení, mnoho zkušených rad a připomínek, trpělivost, vstřícný a obětavý přístup.

OBSAH

Úvod.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Volný čas	11
1.1 Definice volného času	11
1.2 Volný čas u dětí	13
1.3 Pedagogika volného času	15
Shrnutí	16
2 Tělesné postižení	17
2.1 Tělesné postižení	17
2.1.1 Etiologie, diagnostika	17
2.1.2 Rehabilitace, kompenzační pomůcky	18
2.2 Vybraná tělesná postižení	20
2.2.1 Mozková obrna	20
2.2.2 Rozštěp páteře	21
2.2.3 Diabetes mellitus	22
2.2.4 Epilepsie	22
Shrnutí	24
3 Aktivity pro děti s tělesným postižením	25
3.1 Modifikace pohybových aktivit	25
3.1.1 Aplikované pohybové aktivity (APA)	25
3.1.2 Kompenzační pomůcky	25
3.2 Aktivity pro jedince s tělesným postižením	26
3.2.1 Rugby vozičkářů	26
3.2.2 Boccia	26
3.2.3 Basketbal	27
3.2.4 Vzpírání	27

3.2.5 Atletika	27
3.2.6 Plavání	28
3.2.7 Sjezdové lyžování	28
3.2.8 Sledge hokej	28
Shrnutí	28
PRAKTICKÁ ČÁST	29
4. Volnočasové aktivity pro děti s tělesným postižením	30
4.1. Cíl výzkumu	30
4.1.1 Výzkumné otázky	30
4.2. Metodologie výzkumného šetření	30
4.3 Organizace výzkumu	32
5. Organizace, rozhovory	33
5.1 Sportovní klub Kociánka Brno	34
5.1.1 Aktivity	34
5.1.2 Provedení rozhovorů	35
5.1.3 Rozhovor s dotazovaným 1 (č. 1)	35
5.1.4 Rozhovor s dotazovaným 2 (č. 2)	45
5.1.5 Rozhovor s dotazovaným 3 (č. 3)	46
5.2 Klub celiakie Brno	49
5.2.1 Aktivity	49
5.2.2 Rozhovor č. 4	49
5.3. Kociánka Brno	51
5.3.1 Aktivity	51
5.3.2 Rozhovor s dotazovaným 1 (č. 5)	51
5.3.3 Rozhovor s dotazovaným 2 (č. 6)	58
5. 4 Piafa Vyškov	60
5.4.1 Co nabízí	61

5.4.2 Rozhovor č. 7	62
6. Výsledky výzkumu	72
6.1. Odpovědi na výzkumné otázky	72
6.2 Limity	73
6.3. Diskuze	74
Závěr	76
Použitá literatura	77
Internetové zdroje	79
Seznam příloh	80

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá problematikou vhodných volnočasových aktivit pro děti s tělesným postižením, které jsou dostupné v Jihomoravském kraji. Konkrétně se pak zaměřuje na jednotlivé aktivity, které by dítě s tělesným postižením mohlo navštěvovat.

Východiskem práce byly poznatky o tématu volný čas – jeho důležitost v životě každého jedince. Jedná se o prostor, časové okno, kdy se jedinec může věnovat ním zvoleným aktivitám, plnit si přání, naplňovat své potřeby. Téma volný čas jsme rozebrali i z hlediska vhodnosti pedagogického působení na jedince při těchto aktivitách.

Informace v teoretické části jsme čerpali z českých i zahraničních odborných zdrojů a předkládáme základní přehled vybraných tělesných postiženích. Charakterizovali jsme ta postižení, se kterými jsme se setkali při volnočasových aktivitách. Vysvětlili jsme pojem tělesné postižení a jaké mohou být příčiny jeho vzniku. Dále jsme hledali možnosti péče o jedince s tělesným postižením, rehabilitace a vhodné kompenzační pomůcky.

Aby jedinec se mohl věnovat ním zvolené činnosti, musí být aktivita upravena jemu na míru. Proto jsme hledali informace, jak jsou které aktivity upraveny pro jedince s tělesným postižením, popřípadě jaké jsou možnosti pro další úpravy.

Praktická část je orientována na samotný výzkum, který měl původně být realizován prostřednictvím dotazníku online formou, případně předán vytištěný, mezi rodiči dětí s tělesným postižením. Následně byla práce přeorientována z Olomouckého kraje na Jihomoravský. Místo dotazníku jsme využili pro získání informací rozhovory s vedoucími a trenéry, kteří pracují v organizacích pro děti s tělesným postižením. Praktická část dále předkládá metodologii, analýzu rozhovorů, interpretaci výsledků srovnání s podobně zaměřenými výzkumy.

Výsledky výzkumu mohou sloužit ke zlepšení kvality aktivit, rozšíření nabídky volnočasových aktivit, případně hledání dalších možností, jak by dítě s tělesným postižením mohlo trávit volný čas.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Volný čas

Tato kapitola pojednává o definici termínu „volný čas“ a jeho vhodném naplnění především u dětí. Dále jsme se věnovali v této kapitole tématu pedagogika volného času, která je velmi důležitá kvůli správnému rozvoji dětí.

1.1 Definice volného času

Definice volného času vždy závisí na úhlu pohledu. Jiný úhel pohledu na volný čas měl Platón, který tento čas využíval k úvahám o státu, vzdělávání a hledání smyslu života. Jiný pohled máme dnes. Jiný úhel pohledu bude mít dítě, které ve svém volném čase se nebude chtít zabývat vzděláním, a jiný pohled bude mít dospělý člověk, který každý den chodí do práce, po pracovní době má povinnosti vůči rodině – vč. domu, duchovní instituci. Někdo si myslí, že volný čas je čas trávený mimo práci – u žáků a studentů mimo školu. Nicméně je všechen čas, který trávíme mimo základní povinnost (žáci škola a dospělí práce) tím našim volným časem?¹

Joffre Dumazedier, francouzský sociolog, ve svém článku² v Sociologickém časopise popisuje 4 vlastnosti volného času, které jsou navzájem propojeny. První vlastností je *svoboda*. Volný čas musí být osvobozen od základních závazků, které jsou dány společností – rodina, profese, společnost. Žáci a studenti nemají ve volném čase vzdělávací povinnosti, pracující jedinec má mimopracovní dobu a necestuje do práce nebo z ní. Svoboda je i ve výběru aktivity. Jedinec si vybírá z velké škály nabídek volnočasových aktivit. Další vlastnost *nezainteresovanost* poukazuje na to, že volný čas nemá vést k žádnému materiálnímu nebo společenskému cíli. Třetí vlastností je *hédonismus*. Snahou každého volného času by mělo být dojít k uspokojení. Aktivita musí být pro jedince příjemná a přinášet mu radost. Jakmile stav uspokojení, blaha, končí jedinec chce činnost ukončit. Poslední vlastnost *uspokojit vlastní požadavky* je v poslední době velice využívána organizacemi a spolky. Ti se snaží, aby jedinec měl své požadavky ukojeny pomocí různých koníčků a aktivit. Všechny tyto aktivity jsou většinou organizované, spoutané. Přitom každý by své osobní požadavky měl ukojit sám podle svých představ. Jedinec by měl utéct od každodenní rutiny a stereotypu.

¹ MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena, LINHART, Jiří (ed.). *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3

² DUMAZEDIER, Joffre. Volný čas. Online. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. 1966, s. 443-447. Dostupné z: <https://casopisy.soc.cas.cz/pdfs/csr/1966/03/08.pdf>. [cit. 2025-06-17]

Pokud by nebyla splněna vlastnost nezainteresovanost a volný čas by vedl k materiálnímu zisku, můžeme tento čas nazvat polovolný.

Polovolným časem rozumíme čas, který má povahu volného času i práce. Může se jednat např. o rybaření, včelaření, chovatelství, kutilství a další aktivity. Patří sem i pomoc druhým lidem. Dále můžeme jako polovolný čas označit placené účinkování v hudební kapele, práce pro vlastní potěšení, rodinu nebo pro sebezdokonalení (studium odborné literatury).³

Podle vlastností, které J. Dumazedier popsal, je vidět, že odpověď na otázku, jestli je všechnen čas trávený mimo práci tím volným, je určitě ne. Ale co to ten volný čas je? World Leisure Organization definuje volný čas jako „čas osvobozený od povinností, jakými jsou placená nebo neplacená práce nebo osobní/rodinné povinnosti. Pro volný čas je charakteristické hledání uspokojení, radost, objevování a socializace. Volný čas v jeho nejširším kontextu zahrnuje hru, rekreaci, umění a kulturu, sport, svátky a oslavy, sektor zdraví a fitness, cestování a cestovní ruch a vzdělávání“.⁴

Dumazedier rozlišuje základní funkce volného času. Jsou to: odpočinek (zotavení, osvobození od únavy), rozptýlení (zábava, kompenzace, únik z monotónnosti), rozvoj osobnosti (fyzický, kulturní a sociální). Obecně by volný čas měl dávat příležitost k rekreaci, obnově sil, odpočinku a k osobnímu rozvoji. S tím se pojí i zájmové činnosti – koníčky, hobby. Je nutné si uvědomit, že volný čas by měl mít každý jedinec, od dětí po seniory – včetně rodičů a lidí pečující o druhé.

Dříve volný čas znamenal pro lidi odpočinek od práce. S rozvojem civilizace a úpravou pracovní doby začali lidé přemýšlet o tom, jak využít čas po práci který mají. To dalo možnost rozšíření, popřípadě vzniku různých odvětví lidské činnosti (hry, divadlo, sport atd.). S tím souvisí i vznik organizací specializujících se na využití volného času dětí a mládeže.⁵

Ve volném čase jedinec může uplatňovat práva a s tím související výhody stanovená ve Všeobecné deklaraci lidských práv⁶ – například podpora rodinného života, osobní rozvoj a vyjádření, udržení kulturního života. Odepření času na vhodnou

³ MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena, LINHART, Jiří (ed.). *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3

⁴ Charter for Leisure. Online. 2020, s. 18. Dostupné z: WLO, https://www.worldleisure.org/wlo2019/wp-content/uploads/2021/07/Charter-for-Leisure_en.pdf. [cit. 2025-01-06].

⁵ DUMAZEDIER, Joffre. Volný čas. Online. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. 1966, s. 443-447. Dostupné z: <https://casopisy.soc.cas.cz/pdfs/csr/1966/03/08.pdf>. [cit. 2025-06-17]

⁶ Všeobecná deklarace lidských práv. Online. 1948, s. 5. Dostupné z: http://www.lidskaprava.cz/uploads/03_dokumenty/04_uvod/00_VDLP_UDHR-.pdf. [cit. 2025-01-06].

volnočasovou aktivitu bude mít vážné důsledky na kvalitu života jedince, jeho spokojenost a důsledky mohou mít vliv na společnost.

I ve volném čase je třeba dbát o duševní zdraví. To se dá vysvětlit jako stav duševní vyrovnanosti, spokojenosti a pohody. Každý jedinec by proto měl dbát na správnou psychohygienu. Tomu by měl napomáhat především pedagog volného času, vychovatel, popřípadě vedoucí aktivity. Pro duševní zdraví všech přítomných je vhodné uspořádání podmínek a volba prostředků, které navozují stav pohody, spokojenosti a klidu. K tomu může dopomoci dodržování základních pedagogických zásad – viz kapitola *Pedagogika volného času* (především přiměřenost, cílevědomost). Může pomoci i správné hospodaření s časem, uspořádání povinností. Vhodné pro každého jedince je během celého dne zařadit pohybové aktivity. Aby byl jedinec v psychické pohodě, je třeba mít v pořádku vztahy v rodině, s přáteli, mezi spolupracovníky, ale i prostředí, ve kterém žije.⁷

Pokud nebude v psychické pohodě vedoucí aktivity, nemůže vytvořit ani pro ostatní prostředí plné spokojenosti. Obecně lze popsat hlavní oblasti, které pomohou k zachování duševního zdraví všech přítomných a mohou pomoci vedoucímu k vytvoření pohodového prostředí při aktivitě. Jedná se o oblasti: uspořádání časového režimu, vytvoření příjemné prostory a materiální vybavení, dobré vztahy mezi účastníky, naučit vybrané dovednosti a techniky k odstranění únavy a vyrovnávání se se stresovými situacemi.⁸

1.2 Volný čas u dětí

U dětí je důležité rozvíjet fyzické, duševní, emocionální i sociální sféry. Vhodné je rozvíjení těchto oblastí prostřednictvím hry. Ta je přirozenou činností kromě lidí i všech ostatních tvorů. Je spojována především s dětmi, ale měla by mít své místo v celém lidském životě – od narození do smrti. Hrají si nejen děti, ale i dospělí a senioři. Mění se pouze charakter hry. U dětí je hra velice důležitá. Prostřednictvím hry se jedinec nedostane do regrese, duše jedince je udržena svěží a mladá, a dítě potom má potřebu si hrát. V pozdějším věku se díky potřebě si hrát rozvine potřeba se učit nové

⁷ PÁVKOVÁ J. a kol., *Pedagogika volného času*. Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času. Praha, Portál 2002

⁸ PÁVKOVÁ J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha, Portál 2002.

věci. U dětí je tato vlastnost velice důležitá, proto se snažíme využívat hru ve výuce i mimo ni.⁹

Volnočasové aktivity musí být pro dítě záživné a zábavné. Potom jej zaujmou a dítě bude ochotno se zapojit. Dítě aktivita zaujme, chce se dané aktivity zúčastnit a není třeba jej nutit. Mnohdy nepozná, že se jedná o vzdělávací nebo výchovnou aktivitu – i při mimoškolních aktivitách. Je potom nenásilně vychováváno a vzděláváno, aktivity jej baví a rádo se do nich zapojuje.¹⁰

Hra nemá pouze vychovávat. Má přinést člověku možnost si odpočinout, relaxovat, navodit pozitivní emoce, popřípadě rozvíjet sociální vztahy. Ve volnočasových aktivitách rozvíjíme u dítěte přirozenou zvědavost, fantazii. Snažíme se v dítěti probudit zájem o dobrodružství a hledání jeho hranic. Pomocí různých aktivit je možné dítě učit osobnímu vyjádření a rozvoji. Pomocí sportovních aktivit je u dětí možné rozvíjet fyzické a duševní zdraví. Volný čas u dětí pomáhá ke vzdělávání nenásilnou formou, formování osobnosti. Rozvíjíme tak základní hodnoty, dovednosti a kompetenci k učení.¹¹

Výchova mimo vyučování pomáhá prevenci společensky nevhodných forem chování. V dnešní době narůstající kriminality mládeže a snižujícímu se věku delikventů, je toto výchovné ovlivňování velice důležité.¹²

S rozvojem civilizace se rozvíjely mnohé aktivity pro dospělé. Jinak tomu nebylo i s nabídkou volnočasových aktivit pro děti. Dnes jsou velice populární kroužky/aktivity pro děti, které jsou řízené. Tyto aktivity mají náležitosti, které vedoucí musí splnit (vzdělání, plán, forma atd.). Dále dítě po vlastní ose (za doprovodu rodiče nejčastěji) může navštívit celou škálu míst, kde může příjemně trávit svůj volný čas. Může se jednat o bazény, sportovní střediska, přírodu a další.¹³

Nabízí se otázka, jestli je vhodné organizovat všechnen volný čas nebo nechat aspoň menší část času na spontánní činnost jedince. Dospělí sám popřemýšlí, co je pro

⁹ REUYS, Eva a VIEHOFF, Hanne. *Jak s dětmi trávit volný čas: [Náměty, nápady, návody pro děti od 4 do 14 let]*. Přeložil Bohuslav URBÁNEK, přeložil Alena POKORNÁ. Nápady, hry, tvořivost. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-073-1

¹⁰ WARNER, Penny. *Jak lépe využít čas strávený s dětmi*. Přeložil Vlastimil BLECHA. Nápady - hry - tvořivost. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-878-3

¹¹ REUYS, Eva a VIEHOFF, Hanne. *Jak s dětmi trávit volný čas: [Náměty, nápady, návody pro děti od 4 do 14 let]*. Přeložil Bohuslav URBÁNEK, přeložil Alena POKORNÁ. Nápady, hry, tvořivost. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-073-1

¹² SPOUSTA V., *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno, Masarykova univerzita 2003

¹³ REUYS, Eva a VIEHOFF, Hanne. *Jak s dětmi trávit volný čas: [Náměty, nápady, návody pro děti od 4 do 14 let]*. Přeložil Bohuslav URBÁNEK, přeložil Alena POKORNÁ. Nápady, hry, tvořivost. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-073-1

něj vhodné. Ale co je vhodné pro děti? Je vhodné, aby všichni (větší část) jejich čas byl organizovaný? Nebo je vhodnější nechat jim prostor ke spontánní aktivitě? V dnešní době narůstá zájem o spontánní zájmové aktivity, proto se jednotlivé organizace a školská zařízení snaží nabídku uspokojit.¹⁴

1.3 Pedagogika volného času

Pedagogika volného času se podle Pávkové¹⁵ zabývá „výchovou ve volném čase, cíli, podmínkami a prostředky výchovy ve volném čase, pedagogickým ovlivňováním či zhodnocováním volného času. Sleduje možnosti rozvoje osobnosti člověka v různých věkových obdobích – dětí, mládeže, dospělých v produktivním věku i seniorů ve volném čase.“

Cílem výchovy volným čase je „naučit jedince hospodařit s volným časem, rozumně ho využívat a oceňovat volný čas jako významnou životní hodnotu.“¹⁶ Mezi dílčí cíle potom patří naučit efektivně odpočívat, podporovat aktivní zájmy, objevovat specifické schopnosti, uspokojovat potřeby, naučit jedince vhodně využívat dostupné materiální prostředky určené pro trávení volného času.

Podmínkou dobře zvolených cílů je poznat podmínky, ve kterých se výchovný proces koná. Tyto podmínky je pak možné rozdělit na vnitřní a vnější. Mezi vnitřní podmínky patří věk zúčastněných a individuální zvláštnosti jedinců, mezi vnější pak prostory, ve kterých se výchovný proces odehrává, materiální vybavení a sociální skupiny, které ovlivňují výchovu.¹⁷

Věk zúčastněných hraje velkou roli, každá věková skupina je odlišná. V sedmi letech bude mít jedinec jiné potřeby než patnáctiletý. Tito dva budou mít zcela odlišné nároky na aktivity a budou i jiné nároky na jedince (obratnost, paměť, rychlost, vyjádření se atd.). Bude potřeba i jiný typ hodnocení jedinců.

Proto platí hlavní zásady a požadavky, které zohledňují potřebné podmínky

- zásada cílevědomosti (je daný cíl a toho se snaží dosáhnout)
- zásada posloupnosti (aktivity i cíle na sebe navazují)
- zásada aktivity (jedinec musí být aktivní, ne pasivní; nápaditost, iniciativa)

¹⁴ HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011

¹⁵ PÁVKOVÁ J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha, Portál 2002.

¹⁶ HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011

¹⁷ PÁVKOVÁ J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha, Portál 2002.

- zásada přiměřenosti (aktivity i cíle jsou přiměřené věku jedinců)
- požadavek na seberealizaci (rozvíjení vloh, specifických schopností)
- požadavek pestrosti a přitažlivosti (střídání různých druhů činností, rovnováha mezi spontánními a organizovanými aktivitami)
- zásada dobrovolnosti (svobodná volba činnosti)¹⁸

Je důležité, aby vedoucí aktivity (vychovatel, pedagoga atd.) uměl navodit hry, zvolit vhodnou motivaci a jedince do aktivity nenásilně vtáhnout. Dále danou hru, aktivitu, musí umět usměrnit, aby se průběh nezvrhl. Zároveň by měl sám mít radost z dané hry a měl by si chtít hrát. Samozřejmostí je velká zásoba her, které budou mít rozmanitý charakter. Jedinec je získá během studia a praxe, popřípadě od kolegů. Ke hře je možné využít různé pomůcky – hračky. Zde je důležité dbát na bezpečnost vůči věku dětí (př. nedat tříletému dítěti hračku, kterou by mohl spolknout). Hračka vyvolá i vhodný estetický dojem, pokud je dobře zvolena. To pozitivně působí na psychiku jedince.¹⁹

Součástí volného času je učení. To však nemá podobu, jak jsme zvyklí ze škol – formální učení. Ve volném čase by mělo být neformální nebo informální. Neformálním učení probíhá v zařízeních, kde probíhá výchova ve volném čase (např. zařízení pro zájmové vzdělávání). Vedoucí má předem stanovené cíle, obsah je však uzpůsoben potřebám zúčastněných. Informální učení je povětšinou nahodilé. Nejčastěji probíhá stylem pokus – omyl.²⁰

Výchova a učení ve volném čase by měly mít charakter bezděčného učení než záměrného. Vedoucí by během aktivity měl vyzvednout úspěchy než neúspěchy, ocenit snahu, menší pokroky. Důraz je kladen na pozitivní hodnocení.

Shrnutí

Pro děti je volný čas důležitý kvůli relaxování a potřebě uspokojit své potřeby. Vhodnými aktivitami pro volný čas u dětí jsou hry, které většinou mají výchovný nebo vzdělávací charakter. Dítě je nenásilnou formou vychováváno a mnohdy si to ni neuvědomí.

¹⁸ PÁVKOVÁ J. a kol. *Pedagogika volného času. Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Praha, Portál 2002

¹⁹ PÁVKOVÁ J. a kol. *Pedagogika volného času. Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Praha, Portál 2002

²⁰ HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011

2 Tělesné postižení

V této kapitole se věnujeme pojmu tělesné postižení. V jednotlivých podkapitolách jsou rozepsána ta postižení, která jsou nejčastější, a zároveň jsou vybrána ta, se kterými jsme se setkali během návštěv organizací a sběru dat.

2.1 Tělesné postižení

Podle Renotírové jsou tělesná postižení „přetrvávající nápadnosti, snížené pohybové schopnosti s dlouhodobým nebo podstatným působením na kognitivní, emocionální a sociální výkony. Řadíme mezi ně vady pohybového a nosného ústrojí, tzn. kostí, kloubů, šlach, svalů a cévního zásobení. Dále pak poškození nebo poruchy nervového ústrojí, pokud se projevují narušenou hybností“²¹

Tělesným postižením není myšlena jen osoba na vozíku nebo s berlemi, ale podle Josefa Slowíka „souvisí s daleko širší škálou projevů a patří sem i dlouhodobá zdravotní oslabení, která nemusí být navenek vlastně téměř vůbec zjevná. Přesto mohou působit větší znevýhodnění, než bychom očekávali a tušili.“²² Kvůli tomu předmětem somatopedie není jen jedinec upoutaný na vozík, ale i jedinec, u kterého se projeví v průběhu života epileptický záchvat. Podle Slowíka okruh zájmu somatopedie „zahrnuje osoby s postižením hybnosti (tělesné postižené), dlouhodobě nemocné a zdravotně oslabené.“²³

Podle Kantora²⁴ tělesná postižení jsou „poruchy nervového, pohybového a nosného ústrojí, které se projevují omezenou pohyblivostí a v součinnosti s faktory prostředí a osobními faktory snižují úroveň participace jedince v jedné nebo více relevantních aktivitách života.“

2.1.1 Etiologie, diagnostika

Příčiny tělesného postižení mohou být různé. Záleží na tom, jestli se jedná o vady vrozené nebo získané. Vrozené tělesné postižení máme nejčastěji spojeno

²¹ RENOTÍROVÁ, Marie. *Somatopedické minimum*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0532-6.

²² SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Pedagogika. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-271-0095-8.

²³ SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Pedagogika. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-271-0095-8.

²⁴ KANTOR, Jiří. *Speciální pedagogika osob s omezením pohyblivosti a koncept praxe založené na důkazech*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2023, s. 34. ISBN 978-80-244-6274-5

s dětskou mozkovou obrnou, kdy dochází k poškození CNS v prenatálním nebo perinatálním období, kdy nejčastější jsou komplikace u porodu. Mezi 20. a 40 týdnem, období tzv. teratogenetické kritické periody, vznikají méně časté vývojové vady jako jsou tělesná malformace, chybějící končetina nebo rozštěpové vady.²⁵

Získaná tělesná postižení mohou vzniknout po úrazech (např. amputace, úrazy mozku nebo páteře) nebo po nemoci (např. po mozkové příhodě nebo po degenerativních poruchách). Kantor zmiňuje i jedince s kombinovaným postižením. Aby jedinec byl předmětem zájmu somatopedie, musí postižení zahrnovat i tělesné.²⁶

Stále častěji se setkáváme s postiženími, které vznikají na základě špatného životního stylu²⁷, kde je důležitá včasná prevence. Patří mezi ně vady a deformace páteře způsobené špatným držením těla a nedostatkem pohybu, poškození kloubů způsobené nadváhou a další). Častou deformitou páteře je skolióza, patologické kyfózy a lordózy nebo plochá záda.

Podle Vítkové²⁸ je tělesné postižení děleno na: obrny centrální a periferní (obrný raného věku i obrny v důsledku úrazu mozku nebo páteře), deformace (získané deformity v důsledku progresivní svalové dystrofie nebo skolióz), amputace, malformace (vrozené tělesné deformity, př. amelie, vývojová kyčelní dysplazie)

Dle Slowíka²⁹ je diagnostika předmětem různých medicínských oborů. Speciální pedagogika se zabývá možnostmi vzdělávání a rozvoje jedinců s tělesným postižením. Cílem speciální pedagogiky je hledat možnosti, postupy, metody, jak zajistit, aby postižení nebylo překážkou v rozvoji osobnosti jedince.

2.1.2 Rehabilitace, kompenzační pomůcky

„Rehabilitace se zabývá dopadem zdravotního stavu na každodenní život člověka optimalizací jeho fungování a snižováním jeho pocitu postižení. Rehabilitace rozšiřuje zaměření na zdraví nad rámec preventivní a léčebné péče, aby se zajistilo, že lidé se zdravotním stavem mohou zůstat co nejvíce nezávislí a účastnit se vzdělávání, práce a smysluplných životních rolí. Rehabilitaci může v určitém okamžiku svého

²⁵ SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Pedagogika. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-271-0095-8.

²⁶ KANTOR, Jiří. *Speciální pedagogika osob s omezením pohyblivosti a koncept praxe založené na důkazech*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2023. ISBN 978-80-244-6274-5

²⁷ VÍTKOVÁ, Marie. *Somatopedie*. In: PIPEKOVÁ, Jarmila. (ed.). *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7351-120-0

²⁸ VÍTKOVÁ, Marie., *Somatopedické aspekty*. Brno: Paido, 1999., ISBN 978-80-85931-69-3

²⁹ SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Pedagogika. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-271-0095-8

života potřebovat kdokoli, ať už utrpěl zranění, nemoc, onemocnění nebo proto, že se jeho funkčnost s věkem zhoršila.“³⁰

Součástí rehabilitace by vždy mělo být vyhodnocení (funkční schopnosti omezené, zachovalé), motivace (spolupráce rehabilitačního týmu a jedince), integrace (nejbližší osoby, společnost, sociální příležitosti). Při rehabilitaci by měly být užity principy: včasnost, individuální přístup, návaznost, multidisciplinární posouzení, koordinace a spolupráce všech zúčastněných odborníků³¹.

Podle Kantora³² se v České republice používá pojem komplexní nebo ucelená rehabilitace. Pojem rehabilitace byl u nás často spojován s rehabilitací léčebnou. Ucelenou rehabilitací se rozumí spolupráce multidisciplinárního týmu a propojení služeb, aby jedinec dosáhl optimální kvality života. Mělo by docházet k intervenci mezi všemi zúčastněnými odborníky a rodinou jedince s tělesným postižením. U dítěte se bude jednat o rodiče.

K zlepšení kvality života mohou jedinci pomoci kompenzační pomůcky. Ortopedické hole a berle mají lepší ergonomické vlastnosti (tvar, funkční vylepšení). Moderní protetika zdokonalila náhradu chybějících částí (protézy jsou funkční náhradou chybějící končetiny, naopak epitéza je spíše kosmetická náhrada. Některé technologie usnadňují život tělesně postiženým značně a jsou levné, jiné jsou drahé (např. vozíky, automobily upravené pro ruční ovládání, zařízení snímající pohyb očí nebo pomůcky k ovládání počítače.³³

Kromě pomůcek je třeba mít vhodně upravené i prostředí. Proto je dnes preferována bezbariérovost. Proto jsou veřejná místa upravována sníženými nájezdy přes obrubník chodníku, širšími dveřmi u vstupu, výtahy, schodolezy a dalšími.³⁴

Nicméně bezbariérovost nemůže být pouze v architektuře. Je třeba ji využít i v sociální sféře. Ucelená rehabilitace se zajímá o pracovní uplatnění jedince, rozšíření sociálních kontaktů, fyzický i kulturní rozvoj. Slowík³⁵ upozorňuje na to, že potřeby jedinců s tělesným postižením jsou stejné jako potřeby ostatních lidí. To platí i u dětí.

³⁰ *World Health Organization - rehabilitation*. Online. World Health Organization. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/rehabilitation#tab=tab_1. [cit. 2025-06-15]

³¹ KOLÁŘ, Pavel. *Rehabilitace v klinické praxi*. Praha: Galén, 2009. ISBN 978-80-7262-657-1

³² KANTOR, Jiří a JURKOVICHOVÁ, Petra. *Základy speciální pedagogiky osob s omezením hybnosti*. Studijní opory. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3710-1.

³³ JONÁŠKOVÁ, Vlasta. Protetické pomůcky osob s poruchou mobility. In: RENOTIÉROVÁ, M., LDÍKOVÁ L. *Speciální pedagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN: 80-244-0873-2

³⁴ ŠTAINIGL, Petr. *Základy somatopedie*. In: KOCUROVÁ, Marie. *Speciální pedagogika pro pomáhající profese*. Plzeň: ZČU, 2002. ISBN 80-7082-844-7.

³⁵ SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Pedagogika. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-271-0095-8

Pomoc a podporu s cílem sociální začlenění zajišťují sociální služby. Hlavním důvodem těchto služeb je dlouhodobý nepříznivý stav, který trvá déle než jeden rok a omezuje funkční schopnosti, které jsou potřebné pro zvládání základních životních potřeb.³⁶

2.2 Vybraná tělesná postižení

2.2.1 Mozková obrna

„Je definována jako neprogresivní neurologický syndrom vyvolaný lézí nezralého mozku.“³⁷ Kraus dále uvádí, že kognitivní deficit se objevuje u poloviny pacientů s mozkovou obrnou. Dalšími projevy jsou poruchy zraku, sluchu, poruchy příjmu potravy.

Podle Seidla³⁸ se počet pacientů postižených mozkovou obrnou zvyšuje vlivem kvalitnější lékařské a novorozenecké péče. Jedinci, kteří dnes přežívají by v minulosti z důvodu postižení umírali.

Kraus³⁹ dále uvádí rizikové faktory, které mohou mozkovou obrnu vyvolat. Patří mezi ně nízká porodní hmotnost, předčasný termín porodu, mnohočetná těhotenství, neurologické onemocnění matky a sourozenců, deficit hormonů štítné žlázy u nezralých novorozenců, porodní asfyxie.

Mozková obrna je trvalé, ne však neměnné postižení.⁴⁰ Seidl dodává, že může dojít k zlepšení klinického stavu vlivem správné a včasné rehabilitace.⁴¹

Kraus⁴² rozlišuje různé formy mozkové obrny.

Hemiparetická forma

Jedná se o jednostrannou poruchu hybnosti většinou spastického typu. Kraus ji rozděluje na kongenitální a získanou. Kongenitální vzniká do 28. dne věku dítěte. K první projevům dochází mezi 4. – 5. měsícem, kdy se dítě bude snažit o úchop. Samotná diagnóza probíhá až v 10. – 18. měsíci. Paže na straně, kde je paréza, je

³⁶ KANTOR, Jiří. *Speciální pedagogika osob s omezením pohyblivosti a koncept praxe založené na důkazech*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2023. ISBN 978-80-244-6274-5

³⁷ KRAUS, Josef. *Dětská mozková obrna*. Grada, 2004, s. 35. ISBN 978-80-247-6750-5.

³⁸ SEIDL, Zdeněk. *Neurologie pro nelékařské zdravotnické obory*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2733-2.

³⁹ KRAUS, Josef. *Dětská mozková obrna*. Grada, 2004, s. 35. ISBN 978-80-247-6750-5.

⁴⁰ KRAUS, Josef. *Dětská mozková obrna*. Grada, 2004, s. 35. ISBN 978-80-247-6750-5.

⁴¹ SEIDL, Zdeněk. *Neurologie pro nelékařské zdravotnické obory*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2733-2.

⁴² KRAUS, Josef. *Dětská mozková obrna*. Grada, 2004, s. 35. ISBN 978-80-247-6750-5

ve vnitřní rotaci, u dolní končetiny převažuje extenční držení. Příčiny získané parézy jsou různé (záněty, trauma, cévní onemocnění), může se objevit v různé věku.

Bilaterální spastická forma

Jsou postihnuty obě poloviny těla, dolní končetiny jsou výrazněji postihnuty než horní – většinou mírné postihnutí zjistitelné neurologickým vyšetřením. Rozlišujeme diparetickou a kvadraparetickou formu. Diparézou rozumíme postižení obou dolních končetin, které zhorší chůzi a stoj. V 6-12 měsíci je bezpříznakové období, poté přichází hypotonie a mimovolní nepotlačitelné pohyby.

Kvadraparéza postihuje všechny čtyři končetiny a téměř vždy je diagnostikována i mentální retardace. Na rukou je rozpoznatelný tonický úchop. Spasticita je převážně u horních končetin.

Dyskinetická forma

Rozlišujeme hyperkinetickou a dystonickou formu. U hyperkinetické jsou viditelné mimovolní pohyby. U dystonické formy se projevují náhlé abnormální změny svalového tonu – především zvýšení – při emočních podnětech.

V první měsících není patrná, první symptomy se objevují v 5. – 10. měsíci. Prvním příznakem bývá dystonické otevření úst, později i neschopnost vydržet v určité poloze. Menší část pacientů dosáhne samostatné chůze.

Cerebrální forma

Jedná se o kongenitální formu, která se začne projevovat v 1. – 2. roce věku dítěte. Je narušena artikulace, koordinace pohybů trupu, která se projevuje nestabilitou a potížemi s udržením rovnováhy. U některých dětí je projevem mentální retardace, křeče a mikrocefalie, u jiných nedostatečná kontrola posturálního tonu a rovnováhy ve stoji.

2.2.2 Rozštěp páteře

Podle Sherilla⁴³ je rozštěp páteře nejčastější tělesné postižení hned po mozkové obrně. Vzniká nedokonalým uzavřením medulární trubice a výhřezem mích z páteřního kanálu, nejčastěji v bederní části.

Jelikož se horní polovina těla vyvíjí normálně, podle Kudláčka⁴⁴ jsou tyto jedinci vhodnými kandidáty pro sport na vozíku. Z tohoto důvodu je důležité pracovat na svalstvu horních končetin. Jedinci by měli navštěvovat sportovní organizace pro

⁴³ SHERRILL, Claudine. *Adapted physical activity, recreation and sport: crossdisciplinary and lifespan*. 6th ed. Boston, Mass.: McGraw-Hill, c2004. ISBN 0697295133.

⁴⁴ KUDLÁČEK, Martin. *Základy aplikovaných pohybových aktivit*. Skripta. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3954-9.

vozičkáře a orientovat se na rozvoj pohybových dovedností na vozíku, které mohou později uplatit při pohybové rekreaci.

2.2.3 Diabetes mellitus

Podle světové zdravotnické organizace WHO se jedná o chronické metabolické onemocnění, pro které je charakteristická zvýšená hladina glukózy, nebo krevního cukru v krvi. To může časem vést k vážnému poškození srdce, cév, očí, ledvin a nervů. Máme dva typy. Diabetes 1. stupně, též nazývaný juvenilní diabetes nebo diabetes závislý na inzulínu, kdy slinivka není schopna sama produkovat inzulín, nebo jej produkuje málo. Diabetes 2. stupně se objevuje obvykle u dospělých. Tělo se stane rezistentním na inzulín nebo ho neprodukuje dostatečné množství.⁴⁵

2.2.4 Epilepsie

Jedná se o nejčastější chronické onemocnění mozku, které postihuje jedince všech věkových kategorií. Nejedná se o nakažlivé onemocnění. Vyskytuje se v důsledku dočasné nadměrné elektrické aktivity v mozku. Během záchvatu může jedinec ztratit vědomí nebo pozornost, kontrolu nad funkcí střev nebo močového měchýře. Jedinec při záchvatu ztrácí kontrolu nad svým pohybem, citlivostí a rovnováhou, proto padá na zem a může dojít ke zranění jedince. Diagnóza epilepsie je potvrzena elektroencefalografií (EEG), která slouží k zaznamenání a studiu elektrické aktivity mozku. Epilepsie se léčí antiepileptiky, které mohou jedince zbavit záchvatů. Je potřebná péče i psychosociální, protože jedinci více podléhají psychickým onemocněním, například úzkost a deprese.⁴⁶

2.2.5 Amputace

Jedná se o chirurgické odstranění části nebo celé končetiny těla osoby. K tomuto zásahu dochází v krajním případě, kdy je ohrožen život jedince. K tomu může dojít z důvodu nemoci, nádorového nebo cévního onemocnění, nebo po úrazu. Změna je nejen vzhledová, ale především funkční. V některých případech může pomoci protetická

⁴⁵ *Diabetes*. Online. World health organization. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/diabetes#tab=tab_1. [cit. 2025-06-19].

⁴⁶ *Epilepsy*. Online. World health organization. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/epilepsy#tab=tab_2. [cit. 2025-06-19].

pomůcka, která nahradí obě funkce. Podle Renotiérové se mladší dítě se ztrátou vyrovná lépe, nežli starší.⁴⁷

2.2.6 Ochrnutí po poranění míchy

Mícha může být poškozena při těžkých úrazech páteře, případně při určitých onemocněních. Rozsah postižení je závislý na místě, kde je mícha poškozena. Příčin úrazů je mnoho, nejčastější jsou automobilové havárie, nebo skoky do mělké vody. U dětí, které plní povinnou školní docházku, se často nesetkáme s poraněním míchy, i přesto se s tím ale můžeme ojediněle setkat.⁴⁸

Podle místa poškození rozlišujeme typy ochrnutí:⁴⁹

Poúrazová chabá paréza se projevuje tím, že jedinec je schopen většinou chodit o francouzských holích. Vozík využívá pro sportovní aktivity nebo delší vzdálenosti. Dochází k neúplnému ochrnutí dolních končetin.

Poúrazová paraplegie pro jedince znamená neustálé používání vozíku. Dolní končetiny jsou plně ochrnuty, Mícha je poraněna v oblasti bederní a hrudní páteře. Mezi aktivity, které mohou navštěvovat, patří plavání, jízda na saních, sledge hokej, jízda na monoski.

Poúrazová kvadruplegie vzniká poškozením míchy v krční oblasti. Dolní končetiny jsou plně ochrnuty, horní končetiny v různém stupni. Břišní a zádové svalstvo bývá často postiženo. Jedinci se mohou zapojit do aktivit jako je plavání, boccia, lukostřelba a jiné.

Poúrazová kvadraparéza se objevuje zřídka. Toto postižení je charakterizováno neúplným ochrnutím horních i dolních končetin. Stupeň postižení bývá různý, někdy je možné dolní končetiny využít k postrkování vozíku, popřípadě chůzi.

⁴⁷ RENOTIÉROVÁ, Marie. Somatopedické minimum. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0532-6.

⁴⁸ KUDLÁČEK, Martin. *Základy aplikovaných pohybových aktivit*. Skripta. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3954-9.

⁴⁹ TROJAN, Stanislav. *Fyziologie a léčebná rehabilitace motoriky člověka*. 3., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1296-2.

Shrnutí

Tělesným postižením rozumíme omezení hybnosti, které má negativní vliv na sociální znevýhodnění a má dopad na každodenní aktivity jedince. Tělesné postižení může být vrozené i získané. Úroveň postižení je ovlivněna diagnostikou – včasnost, přesnost – a nastavením vhodné péče, rehabilitací a kompenzačních pomůcek.

3 Aktivity pro děti s tělesným postižením

V kapitole jsou popsány vhodné aktivity pro děti s tělesným postižením. Dále jsme vyhledávali informace, zda je možné některé aktivity upravit pro jedince s tělesným postižením, případně jak.

3.1 Modifikace pohybových aktivit

Pro jedince s tělesným postižením je velice důležité uspokojení všech potřeb. Patří mezi ně i seberealizace, sociální kontakt a pohyb. Pro intaktní společnost je široká nabídka aktivit, pro jedince s tělesným postižením jsou nutné úpravy těchto aktivit.

3.1.1 Aplikované pohybové aktivity (APA)

Na mezinárodní úrovni se jedná o mezipředmětovou akademickou disciplínu, která se zabývá identifikací a řešením individuálních rozdílů v oblasti pohybových aktivit. Můžeme se zařadit tělesnou výchovu, sport, rekreaci a rehabilitaci.⁵⁰

Ješina a Kudláček⁵¹ definují APA jako oblast, která zkoumá úpravy podmínek, obsahu a dalších činitelů výchovně vzdělávacího procesu. Má za cíl integraci jedinců s tělesným postižením mezi jedince intaktní a zlepšení kvality života. Nejčastěji APA řeší problémy úpravy prostředí, kompenzační pomůcky, popřípadě úprava stávajících pomůcek, úprava pravidel, postupů a metod.

K realizaci dochází ve výchovně-vzdělávacím procesu formou zdravotní tělesné výchovy, formou aplikované tělesné výchovy v rámci integrace na běžných školách nebo na školách pro žáky s tělesným postižením, nebo formou rehabilitační tělesné výchovy na základních školách speciálních.⁵²

3.1.2 Kompenzační pomůcky

Termín kompenzace chápeme jako nahrazení určité funkce. U jedinců s tělesným postižením chápeme jako kompenzační pomůcky ty, které úplně nebo částečně nahradí lokomoční a manipulační schopnosti. U jedinců na vozíku se potom jedná o různé úpravy vozíčků. Ortopedický vozík umožňuje pohyb jedincům různými druhy postižení

⁵⁰ EUFAPA. *Stanovy o. s. Evropská federace aplikovaných pohybových aktivit*. 2006

⁵¹ JEŠINA, Ondřej a KUDLÁČEK, Martin. *Aplikovaná tělesná výchova*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2738-6.

⁵² KANTOR, Jiří. *Terapeutické přístupy u osob s omezením hybnosti*. Studijní opory. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3706-4.

v bezbariérovém prostředí. Vozíky upravené pro sport jsou uzpůsobeny dané aktivitě a jedinci, který na něm bude sportovat.⁵³

Velmi oblíbená jízda na handcyclech (handbike), cyklistika vozičkářů, je vhodná kvůli škále volnočasových rekreačních aktivit. Monoski je speciální sedačka připevněna na lyži uzpůsobena pro milovníky sjezdového lyžování, i pro amatéry. Výstroj hráčů sledge hokeje se skládá z běžné výstroje a obličejové masky. Vybavení se liší saněmi sledge a hokejkami, které hráč využívá k pohybu po ledě a k hře.⁵⁴

3.2 Aktivita pro jedince s tělesným postižením

3.2.1 Rugby vozičkářů

Hra je určena pro kvadruplegiky. Hrají dvě mužstva, v každém jsou čtyři hráči. Cílem hry je dostat se s míčem do bodovacího prostoru soupeře. Každé družstvo má 12 hráčů, trenéra a asistenta trenéra. Celkem se hrají čtyři osmiminutové čtvrtiny, mezi kterými jsou vždy dvouminutové přestávky. Míč při hře může být házen, kutálen, vezený na klíně při jízdě. Je zakázáno hrát nohama – posuzuje rozhodčí. Je třeba každých 10 sekund driblovat, jinak se jedná o přestupek.⁵⁵

3.2.2 Boccia

Závodníci jsou klasifikováni podle stupně jejich postižení. Podle tohoto zařazení potom soutěží. Hráč může soutěžit jako jednotlivec, v páru nebo v týmu. Každý tým/jedinec má sadu šesti modrých míčů, šesti červených míčů a jacka. Na začátku hry je hozen jack – týmy se střídají ve vyhazování jacka. Poté se týmy/jednotlivci snaží své míče dostat co nejbližší k jacku. Sčítají se body a vítězí ten, který měl větší počet míčku u jacka.

Soutěžící jsou umístěni v boxech označených na podlaze za odhodovou čarou. Pro hru je přesně vymezený čas, který je odlišný pro jednotlivé kategorie a podle toho, jestli se jedná o jednotlivce nebo tým. Hrací pole je ohraničeno výřezem, po okrajích čarami.

Jedinci s lehčím typem postižení míče hází, ti s horším typem postižení – podle klasifikace - mají pomocnou rampu, po které míček soutěžící pošle. S tím potom souvisí

⁵³ KUDLÁČEK, Martin. *Základy aplikovaných pohybových aktivit*. Skripta. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3954-9.

⁵⁴ KANTOR, Jiří. *Terapeutické přístupy u osob s omezením hybnosti*. Studijní opory. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3706-4.

⁵⁵ KUDLÁČEK, Martin. *Základy aplikovaných pohybových aktivit*. Skripta. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3954-9.

to, že jedinec má asistenta, který má povoleno s rampou manipulovat, ale nesmí se ohlížet do hracího pole. S rampičkou pracuje na základě pokynů soutěžícího.⁵⁶

3.2.3 Basketbal

Podle Kudláčka⁵⁷ se jedná se o jeden z nejoblíbenějších a nejrozšířenějších týmových sportů tělesně postižených po celém světě. Hra má stejná pravidla jako běžný basketbal. Výjimky se týkají povětšinou pohybu s míčem nebo situací, které se stávají z důvodu pohybu na vozíku. Hráči jsou klasifikováni na škál 1-4,5 a je dán součet těchto klasifikací, který musí celé družstvo dodržet.

3.2.4 Vzpírání

Sport je vhodný pro jedince s poškozením míchy, amputacemi dolních končetin, mozkovou obrnou, kteří splňují požadavky minimálního postižení. Soutěž se uskutečňuje vždy v deseti váhových kategoriích.⁵⁸

3.2.5 Atletika

Jedinci s tělesným postižením soutěží v mnoha disciplínách. Jedná se o různé běhy (100m, 400m a další), jízdy na vozíčkách, skoky (vysoký, daleký), vrh a hody (koulí, diskem, oštěpem).

Jednotlivé disciplíny jsou upraveny podle možností daného postižení. Soutěžící jsou klasifikováni podle postižení. Podle toho potom mohou soutěžit. Pro jízdy na vozíčku jsou vozíčky vyrobeny na míru – formule, ruce runner.

Vrhy a hody vozíčkáři absolvují ze speciálních židlí – tzv. koz. Kozy jsou upraveny podle jednotlivých postižení (některá má rámy, jiná opěry, některá má jiné úpravy). Soutěžící na soutěži vrhá ze své kozy, před jeho hodem je ukotvena k zemi. Podle klasifikace mají někteří soutěžící nárok na asistenta, kteří jim pomohou se na kozu dostat a upoutat se popruhy.⁵⁹

⁵⁶ BOCCIA INTERNATIONAL SPORTS FEDERATION. *World boccia mezinárodní pravidla mezinárodní pravidla 2025 - 2028*. Online. 2025.

⁵⁷ KUDLÁČEK, Martin. *Základy aplikovaných pohybových aktivit*. Skripta. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3954-9.

⁵⁸ KANTOR, Jiří. *Terapeutické přístupy u osob s omezením hybnosti*. Studijní opory. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3706-4.

⁵⁹ KACANU, Eva a ZENDULKOVÁ, Pavlína. *Atletika v APA*. Online. Dostupné z: https://apa.upol.cz/images/Atletika_v_APA.pdf. [cit. 2025-06-16].

3.2.6 Plavání

Ve vodě je možné uzpůsobit různé aktivity – např. běh ve vodě nebo v poloze vleže.⁶⁰ Ty mohou sloužit k rehabilitaci, rekreaci nebo jako vrcholový sport. Plavání pomáhá k rozvoji svalového aparátu a působí proti svalové atrofii, která se trvalým omezením pohybu prohlubuje. Výhoda plavání je, že se ho mohou účastnit všichni tělesně postižení, každý jen v jiné míře. Pro jedince, kteří jsou upoutáni na vozík, je to únik od reality, kdy na něm nejsou závislí a zvládnou aktivity bez pomůcek, které by na suchu nezvládli.⁶¹

3.2.7 Sjezdové lyžování

Podobá se tomu na olympijských hrách, soutěží se ve čtyřech disciplínách: super G, sjezd, slalom, obří slalom. Je určeno pro jedince s mozkovou obrnou, poškozením míchy a amputací. Pro sjezdové lyžování existují kompenzační pomůcky stabilizátory, monoski a jiné ortopedické pomůcky.⁶²

3.2.8 Sledge hokej

Jedná se o paralympijskou verzi ledního hokeje určený jedincům s tělesným postižením. Sledge sáně mají na spodní straně dva nože, pomocí holí se pohybují po ledě. Hole mají z jedné strany bodec a z druhé strany čepel.⁶³

Shrnutí

V kapitole jsme rozebrali možnosti úprav aktivit a pomůcek pro jedince s tělesným postižením. Těmito úpravami se zabývá APA. Úpravy se mohou týkat prostředí, pravidel, metod a dalších. Jedinci mohou využít i kompenzační pomůcky, které jsou pro danou aktivitu určeny.

⁶⁰ *Sport a rekreační aktivity zdravotně postižených dětí*. Praha: Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v České republice, 1998.

⁶¹ KUDLÁČEK, Martin. *Základy aplikovaných pohybových aktivit*. Skripta. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3954-9.

⁶² KANTOR, Jiří. *Terapeutické přístupy u osob s omezením hybnosti*. Studijní opory. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3706-4.

⁶³ KANTOR, Jiří. *Terapeutické přístupy u osob s omezením hybnosti*. Studijní opory. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3706-4.

PRAKTICKÁ ČÁST

4. Volnočasové aktivity pro děti s tělesným postižením v Jihomoravském kraji

Tato kapitola je zaměřena na přípravu výzkumu, charakteristiku použitých metod, organizaci a případné úpravy zaměření výzkumu. Dále je zde popsán vývoj výzkumu.

4.1. Cíl výzkumu

Cílem této diplomové práce je zjistit, které volnočasové aktivity jsou nabízeny dětem s tělesným postižením a informace o nich. Dílčími cíli je zjistit dostupnost volnočasových aktivit pro děti s tělesným postižením, charakterizovat pestrost nabízených aktivit a vhodnost pro cílovou skupinu dětí s tělesným postižením. V neposlední řadě je cílem zhodnotit možná rizika pro děti s tělesným postižením. Ze stanovených cílů vyplynuly následující výzkumné otázky - podotázky.

4.1.1 Výzkumné otázky

- 1) Které jsou vhodné a nevhodné aktivity pro děti s tělesným postižením?
- 2) Na co si při daných aktivitách musí jedinec i trenér dát pozor?
- 3) Které vhodné aktivity pro děti s tělesným postižením jsou dostupné v Jihomoravském kraji?

4.2. Metodologie výzkumného šetření

Pro zjištění informací byl původně využit dotazník pro děti a rodiče dětí s tělesným postižením. Dotazník měl zjistit, které aktivity děti navštěvují a které organizace se zabývají prací s dětmi s tělesným postižením. Dále měl zjistit, proč dané aktivity jsou vhodné pro děti s tělesným postižením a proč ne – z pohledu rodičů, těch kteří své dítě znají nejlépe. Na základě těchto odpovědí jsme chtěli dané organizace oslovit s otázkami, jaká jsou pozitiva daných aktivit z jejich pohledu. Proč by dané aktivity mohly být lákavé a proč by mohly odradit. Jelikož byla návratnost dotazníku téměř nulová, obrátili jsme se na organizace, které pracují s dětmi s tělesným postižením rovnou bez ohledu na to, které byly vybrány dětmi. Zde byly využity

rozhovor a pozorování, pokud bylo umožněno. Některá komunikace probíhala i online z důvodu dlouhodobé nemoci vedoucího.

Dotazník

Podle Chrásky⁶⁴ je dotazník soubor otázek vztahujících se k určitému jevu (postoje, citové stavy, atd.). Otázky jsou pečlivě formulovány a následně seřazeny. Dotazovaná osoba odpovídá písemně.

Výhodami mohou být rychlá administrace, větší množství respondentů a odpovědi, anonymita respondentů. Naopak nevýhodou se může stát subjektivní odpověď respondenta, popřípadě vyhnutí se odpovědi, nemožnost dovysvětlení zadané otázky a další.⁶⁵ Podle Chrásky dělíme otázky na obsahové a funkcionální. Zatímco obsahové zjišťují údaje, funkcionální optimalizují průběh dotazování. Může se jednat o kontaktní, které navazují první kontakt s respondentem, kontrolní, které prověřují věrohodnost údajů, nebo filtrační, které eliminují jedince, kteří nejsou pro šetření vhodní.

Dotazník měl celkem jedenáct položek. Prvních pět otázek mělo za cíl se seznámit s jedincem. Další otázky se dotazovaly na postoj rodičů k daným aktivitám.

Předali jsme jej se souhlasem ředitele školy, učitelům, popřípadě samotným žákům s žádostí o vyplnění. Někteří ředitelé využili možnosti online dotazníku a odkaz na něj přeposlali rodičům.

Rozhovor

Slouží k získání informací o názorech, hodnotách, postojích, záměrech, popřípadě o určité situaci.⁶⁶

Podle Švaříčka⁶⁷ má badatel – dotazující - díky rozhovoru možnost zkoumání určité skupiny lidí, s cílem poznání a pochopení jednání, které se v dané skupině vyskytuje.

Výhodou rozhovoru může být přímý kontakt dotazovaného se zkoumanou osobou, volnost a pružnost při kladení otázek, bližší informace při podání otázky nebo při odpovědi, nebo eliminace chyb při psaném projevu. Nevýhodou může být časová

⁶⁴ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*, 2., aktualizované vydání. Grada, 2016. ISBN 978-80-271-9225-0. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/metody-pedagogickeho-vyzkumu-1421/>.

⁶⁵ SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

⁶⁶ SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

⁶⁷ ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

náročnost, náročnější záznam odpovědí, menší počet respondentů, nebo kvalita rozhovoru závislá na připravenosti a kvalitě badatele a kvalitě interakce mezi badatelem a respondentem.⁶⁸

V diplomové práci byl rozhovor nejdůležitějším prostředkem sběru dat. Byl doplněn pozorování. Rozhovor jsme vedli s jedním nebo více vedoucími, trenéry dané organizace, podle jejich možností a kompetencí v organizaci.

Pozorování

Podle Švaříčka⁶⁹ existuje několik variant pozorování, tím základním je však zúčastněné, které spočívá v systematickém sledování probíhající aktivity v terénu a reprezentování výsledků pozorování. Zúčastněný pozorovatel má tedy dvě úlohy: badatelskou (aktivity sleduje) a účastnit se interakcí. Díky tomu se účastní aktivit, ale zpovzdálí.

Výhodami podle Křováčkové⁷⁰ je přímé sledování reálných jevů a získání dat, které jinou technikou nezískáme. Dále se podle Křováčkové jedná o nejpřirozenější metodu, kdy získáváme velké množství kvantitativních údajů. Nevýhodami může být náročnost na přípravu v oblasti odborné a organizační, časová náročnost. Dalším problémem se může jevit ovlivnění průběhu pozorovatelem, popřípadě nižší objektivita při zpracovávání údajů – výběrovost, zkušenosti, odborná úroveň, osobnostní zaměřenost, způsob zpracování získaných informací, vedení záznamů).

Někteří vedoucí souhlasili s možností sledovat tréninky a dané aktivity. Jednotlivé aktivity popsali, vysvětlili a ukázali, v případě soutěžní disciplíny proběhla ukázka, jak to na soutěži vypadá.

Pozorování bylo využito především k zjištění, jaké chyby mohou nastat při jednotlivých aktivitách a na co si dát pozor z pozice vedoucího, dále k tomu, v čem je aktivita přínosem pro jedince s tělesným postižením – správné držení v případě hipoterapie, nácvik komunikace při sportech a další.

4.3 Organizace výzkumu

⁶⁸ SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7

⁶⁹ ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6

⁷⁰ SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7

Na začátku jsme provedli rešerši o dětech s tělesným postižením a jejich možnostech, jak trávit volný čas. Po prostudování dostupné literatury jsme si stanovili výzkumné cíle, kterých bychom chtěli dosáhnout. Na tomto základně jsme sestavili dotazník. Dotazník jsme předali k nahlédnutí učitelům a některým vedoucím aktivit v okolí Vyškova, jestli je vše srozumitelné a pochopitelné.

Dotazník jsme s žádostí o vyplnění poslali na konci května v roce 2024 ředitelům, popřípadě zástupcům, všech základních škol v Olomouckém kraji – celkem 302 mailů. Původně byla diplomová práce orientována na Olomoucký kraj. Přišlo málo odpovědí, proto jsme vyčkali a v říjnu jsme opět školy oslovili, tentokrát jen školy zaměřené na žáky s tělesným postižením, popřípadě kombinovaným postižením.

Při prvním obepisování přišla jedna pozitivní odpověď, Paní ředitelka souhlasila s účastí ve výzkumu formou vytisknutých dotazníků. Bohužel ani při druhém pokusu se žádná ze škol neozvala, ať už s pozitivní nebo negativní odpovědí, proto byl výzkum pozastaven. Řešili jsme, jestli změnit téma práce, ale nakonec jsme vymysleli řešení změnit region. Z Olomouckého kraje jsme se přeorientovali na Jihomoravský. Rovnou se změnil i přístup k získání informací.

Tentokrát jsme rovnou oslovili organizace, které se podle internetových stránek jeví, že pracují s dětmi s tělesným postižením. Některé spolupráci odmítli z časových důvodů, jiní s odpovědí, že s dětmi s tělesným postižením nepracují – pouze s dospělými, jiní svou práci již ukončili.

Některé organizace souhlasili s rozhovorem. Mnohdy byl rozhovor veden při tréninku, kdy bylo možné rovnou pozorovat, jak daná aktivita funguje. Trenéři a vedoucí mohli rovnou poukázat na možné chyby, popřípadě omezení daného postižení při aktivitě.

Někteří vedoucí souhlasili s rozhovorem, ale z daných důvodů musel rozhovor proběhnout online formou.

5. Organizace, rozhovory

Kapitola obsahuje charakteristiku vhodných organizací, které souhlasily se spoluprací, charakteristiku rozhovorů, pokud zde bylo něco neobvyklého, nebo ovlivnilo kvalitu rozhovorů. U některých respondentů jsou vypsány zajímavosti, které nám o svém životě poskytli. Dále kapitola zahrnuje analýzu a interpretaci rozhovorů. Plný přepis rozhovorů je součástí příloh.

5.1 Sportovní klub Kociánka Brno

Klub se nachází v komplexu škol Kociánka, ale jinak se jedná o samostatně fungující klub.

5.1.1 Aktivita

Klub nabízí spektrum aktivit, které mohou děti a dospělí s tělesným postižením navštěvovat. Aktivita je vždy otevřena na základě počtu přihlášených. Nejvíce oblíbené aktivity jsou atletika, boccia a posilovna. Klub dále nabízí plavání, plavecký bazén je součástí komplexu Kociánka, cyklistiku a turistiku.

Aktivity navštěvují nejčastěji jedinci s mozkovou obrnou, rozštěpem páteře a kombinovaným postižením. Jedinci jsou různých věkových kategorií, nejčastěji věk 10 – 20 let. Tito jedinci bydlí ve stacionáři na Kociánce. Někteří jedinci jsou dováženi rodiči ze školy, jeden dospělý dojíždí sám.

Každoročně jezdí členi klubu na rekreační pobyt. Několikátým rokem si vybrali pro svůj pobyt Vizovic do rekreačního areálu Revika. Zde jsou ubytováni ve dvou chatkách, v jedné jsou ubytováni děti + vedoucí, v druhé dospělí.

Atletika

Hlavním vedoucím aktivity je dotazovaný č.1, který má rozštěp páteře. Pomáhá mu dotazovaný č.3, který sám klub jako dítě nenavštěvoval a seznámil se s ním až v dospělosti. Zde se jedinci naučí běh nebo jízdu na vozíku, skok do dálky, hod oštěpem/diskem/koulí. Speciálním náčiním, které využívají je vrhačská stolice. Dané disciplíny jsou dělené podle kategorií a podle nich jsou upravené podmínky plnění disciplíny – celkem osm kategorií, čtyři pro chodící a čtyři pro vozíčkáře. Tělocvična, kde trénují, je upravena pro vrhačské disciplíny, aby mohli využít kozu, která musí být uchycena do země.

Do jaké kategorie dítě bude patřit, nám osvětlil trenér XX: „určuje to klasifikátor. Ten dítě pozoruje, ale k rozhodnutí potřebuje i zprávu z neurologie, ortopedie nebo nějakou takovou zprávu, ze které v podstatě ten klasifikátor, většinou fyzioterapeut, kterej si tu zprávu přečte, v podstatě už ví, do které kategorie ho zařadí. Ale vždycky je potřeba aby si toho danýho člověka proklepl sám. Zjistí, co dovede, jaký rozsah pohybu a podle toho ho zařadí do kategorie. Pak se teda dělají i takzvaný namátkový klasifikace a to je, že ho sledují při tom sportu. Protože se prostě děje, že ty děcka jsou naučený, nějakým způsobem švindlovat, že jako toto nezvládneš. I ti trenéři to bohužel dělají. U

nás se to teda nedělá, ale bohužel to dělají: Tady tu ruku moc nezvedej a neuděláš tohle.“

Boccia

Vedoucí je paní XX. Aktivitu navštěvuje 10–15 jedinců různých věkových a zdravotnických kategorií. Podle zdravotní kategorie jedinci využívají rampu, popřípadě asistenci.

Posilovna, vzpírání

V posilovně se nachází různé stroje. S některými se setkáme v běžných posilovnách. Některé z nich jsou upraveny pro jedince s tělesným postižením, některé jsou využitelné jen pro určité zdravotní kategorie tělesného postižení. Dále jsou zde i stroje pro učení se chůze, pohybu končetin, uvolnění svalů.

Posilovnu navštěvují i zaměstnanci Kociánky (školy, stacionáře ...), kteří to mají jako benefit zaměstnání, někteří s sebou vezmou některé z dětí a cvičí spolu.

5.1.2 Provedení rozhovorů

Rozhovory byly vedeny během tréninku. Umožnilo nám to mnohdy poukazovat na dané okolnosti, pomůcky, jedince a vše, co se při tréninku dělo. Přítomnost na tréninku dala příležitost ukázat situace a případy, na co a kdy si dát pozor. Dále bylo velmi často poukazováno na oblíbenost nebo neoblíbenost aktivit u daných jedinců.

Nevýhodou rozhovorů na trénincích byl hluk, který mohl znemožnit porozumění při rozhovoru, vše se vždy ale vysvětlilo zopakováním, dalším vysvětlením nebo použitím příkladů. Problémy mohly nastat při přepisu rozhovoru, kdy šum v pozadí znepříjemnil poslech a přepis.

Během rozhovoru došlo k odmlčení, popřípadě k přerušení rozhovoru, kdy bylo nutné vyřešit situaci na tréninku. I přes tyto problémy bylo velmi přínosné vézt rozhovory tímto způsobem. Pochopení a představa mnohých aktivit, cviků a pomůcek byla o to jednodušší.

5.1.3 Rozhovor s dotazovaným 1 (č. 1)

Dotazovaný má rozštěp páteře, na vozík je fixovaný od dětství. Krátké vzdálenosti je schopen zvládnout pomocí berlí. V dětství navštěvoval klub pro tělesně postižené, proto potom vystudoval pedagogickou střední školu a věnuje se aktivitám pro

děti s tělesným postižením. Jemu to velmi pomohlo v najítí sama sebe, a proto se nyní snaží pomoci on ostatním.

I přes vozík má zážitky spojené s ostatními dětmi z hřiště, kde právě vozík využívali jako velkou zábavu. Kvůli svému postižení, které si prostudoval již v mladším školním věku, má práci s dětmi s tělesným postižením v malíčku. Dokáže se vžít do jejich situace, vypracuje pro něj individuální plán, spolupracuje s odborníky, aby jedinci neublížil.

Díky tomu má i zajímavé zážitky ze studií na střední pedagogické škole v Boskovicích, kdy měl s některými oblastmi větší zkušenosti jak někteří učitelé. Proto se stávalo, že s učiteli mohl vést diskuze, co je a není vhodné pro dané klienty, jaké úpravy jsou vhodné a nevhodné a mnoho dalších. Jednou se mu stalo, že přišla paní učitelka s prosbou o pomoc při hodině tělocviku. Podle dotazovaného řekla: „Budeme řešit bocciu a můžu vás poprosit, jestli byste si vzal tu přednášku vy? Takže jsem tam vedl přednášku a představoval jsem bocciu. Vzal jsem si míčky odsud. Paní učitelka měla sama mnoho dotazů a to to má vystudované.“

V dospělosti nemohl sám soutěžit v boccii, ale mohl dělat instruktora. Tak si vyzkoušel bocciu z jiného pohledu.

5.1.3.1 Rozhovor č. 1

- já, tazající * dotazovaný

- Jak se jmenuje tento kroužek? Viděla jsem různé kroužky, o který se nyní jedná?

* Je to atletický trénink. Jako klub se věnujeme atletice, boccii, posilovnu máme jako oficiální název vzpírání kvůli dotacím. Máme ještě cyklistiku, ale té se věnují dva borci, kteří si trénují sami. Změnilo se financování spolku, a my jsme se věnovali několika sportům, nebo se ještě věnujeme, ale šlo to do nějakýho úpadku. Protože ono teďka si cyklisty vzali pod sebe zdraví, střelbu taky. Takže to jsou jenom dva cyklisti, kteří řekli, ale my tam nechceme, my chceme být pod váma. Takže pro nás je to administrativně složitější, zase na druhou stranu nás těší, že nás mají rádi.

- Že nechtějí odejít?

* Ano. Takže jak říkám atletika, boccia a ta posilovna. To jsou vlastně ty naše cílové sporty.

-A ta atletika, to tady budou různě běhat, cvičit atd..

*Běhání, vrhačské disciplíny, hod diskem, u dětí je hod kriketákem, sprinty. Z těch vrhačských je koule, oštěp, disk. Takže teď v zimě trénují vrh koulí a diskem. A

samozřejmě ty sprinty. Chodíci teda, což jsou děti, které chodí, tak jsou šikovnější, tak uděláme i skok daleký.

- To jim tak říkáte? Chodíci?

* Jojo. Máme chodíci a vozíčkáři. Máme to takhle rozdělený. Takže tyto disciplíny v té atletice.

Boccia to je obdoba petanqueu. Kde každému, kdo nezná bocciu, tak přirovnávám k petanqueu. Akorát míče jsou kožené a je to sálovej sport. Je to paralympijskej sport, takže vlastně děti trénují, jezdí po závodech. Na různý mistrovství republiky, Evropy. Můžou vlastně až na tu paralympiádu.

- Jak se rodiče o dané aktivitě dozví?

* Je spousta lidí, i třeba tady na Kociánce, když máme, potkáme tady rodiče s dětma a řekneme, Jak on by mohl sportovat. Proto je třeba i hrozně nízká účast dětí na těch sportech, protože ty rodiče prostě nevědí, že jejich dítě může sportovat.

- Netuší, že to jde upravit?

* Oni řeknou, on je postiženej. On je rád, že sedí na vozíku. A my najednou řekneme: Tady je ta boccia. Může chodit plavat. A najednou jim otevřeme tak širokej obzor věcí, že teda počítač není to gró, co by mohl dělat. Že teda fakt může se zapojit i takhle.

- Může být v té skupině lidí.

* Je to fakt třeba, že já to tak беру, že v první řadě mě u nich nejde ani o výkon, jak o to, aby se socializovali. Aby prostě poznali nový lidi, kamarády. Když jedeme na ty závody, tak prostě říkám: Poznáte tam zase nový lidi z jiných klubů, protože se tam sjede celá republika a je to.

- To je přece nejdůležitější. Aby to dítě poznalo. Tak jak zdravé dítě poznává ve školce, všude má nové kontakty. Tak je to potřeba vždy.

* Přesně. Aby se socializovaly, aby se hýbaly, aby fakt prostě měly nějaký pohyb. Přichází, jako mě bolí záda. Říkám, když nic neděláš, tak to bude bolet.

- Takže ta boccia i ta atletika je pro všechny možný tělesný postižení, nebo je tam nějaké omezení, které způsobí, že není možné jej tam zařadit?

* V atletice jo, protože pak jsou tělesně postižení, kdy je upoutaný na vozík, je odkázaný na druhou osobu, tak v tý atletice nemá šanci. Měl jsem takhle jednoho kluka, který chtěl hrát fotbal, ne vlastně florbal. A přijel mi klučina, který byl hubeňoučký na elektrickým vozíku a hejbal jenom hlavou a ruce zvednul jenom takhle (pozn. ukazuje, že ruce zvedl jen kousek od těla). Říkám, promiň, ale ty jako florbal hrát nebudeš, není

možný v tuto chvíli. Takže jsem ho uvrtnal do té bocci. U něho byl problém s věkem, protože my jsme ho dostali, když mu bylo nějakých dvanáct, třináct let, což je puberta a on byl velice šikovný. On sedl, hrál právě tou rampičkou právě. Sedl za tu rampičku, dokázal na závodech vyhrát kde co a nepotřeboval trénovat. Prostě fakt na tréninku to bylo, tréninky ho vyloženě obtěžovaly v jeho pubertě, ale na závodech zase předvedl ty nejlepší výkony. Já jsem mu dělal asistenta ze začátku. A byl to i pro mě blažený pocit, když nás všichni opěvovali. Ale na druhou stranu jsem si říkal: my netrénujeme, protože ho donutit k tréninku je problém. Pak teda skončil, dostudoval, začal hledat práci, ale teď se teda vrátil. Takže zase to rozjíždíme, ale je furt stejný. Na to jaký má postižení, tak je to prostě šílenec, kterej má ten svůj svět a prostě ty tréninky mu vadí. Takže uvidíme. Tak už je na tom líp, už na ty tréninky dojíždí aspoň jednou týdně, nějakým způsobem to zvládá a uvidím na těch závodech.

- Je z Brna?

* Nene, z Blanska.

- A ty děti, co sem chodí, chodí do jednoho kroužku, nebo chodí do všech?

* Jak kteří. Někteří, co tady jsou, např. *** (ukazuje na jednotlivé děti), ji baví hrozně pomáhat. Takže ona chodí do té bocci, ale protože je moc zdravá na tu bocciu, nemůže ji hrát (pozn. má mentální postižení a lehčí tělesné postižení), tak chodí pomáhat. Takže ona chodí, sbírá míčky.

- Takže ta boccia má omezení.

* Ano. Já říkám, že atletika má omezení dolů (pozn. myšleno horší postižení – nejtěžší postižení nemůžou hrát) a boccia nahoru (pozn. lehčí tělesná postižení nemohou hrát – např. silné ruce, dokáže se přesunout).

- Takže se najdou lidi, kteří daný sport nemůžou hrát.

* Měl jsem v minulosti kluka, který strašně chtěl hrát bocciu, a já jsem, protože nejsem fyzioterapeut a nemám nějaký vzdělání na tohle, tak jsem usoudil, že v téhle kategorii bys mohl a přihlásili jsme ho, to jsem udělal jednou. Protože jsem ho přihlásil, přijeli jsme na závod a samozřejmě první co, tak klasifikace a tam nám řekli, že on prostě nemůže hrát. Tak on ten víkend s námi strávil jakože na výletě. Protože byl zdravý, takže okamžitě přeřazení do atletiky. A byl nešťastnej, ta boccia ho bavila.

- Chudák.

* Ještě k tý atletice máme tzv. odhodovou kozu. Ono to vypadá jak barová židle, je to přikurtovaný k zemi. Vozíčkář si na to sedne, má větší rozsah pohybu, ale hlavně

před sebou má madlo, vzadu nemá nic. Chytne se toho madla, když třeba hází oštěpem. Ti, co jsou poúrazoví, např. úraz páteře, ti mají opěradla.

- Krom toho, že je kroužek vhodný kvůli socializaci, pomáhá ještě jinak lidem s tělesným postižením? Může to snížit nějaký problémy?

* Já se snažím jim vštěpovat, že by jim to mělo pomoci odstraňovat psychický problémy. Oni kolikrát přijdou a že ve škole dostali pětku a že dneska nepůjdu na trénink. Říkám, naopak ty dneska přijdeš a ty dostaneš medicinbal a ty z té pětky se vyboucháš, protože vypustíš páru. Takže hodně na tu psychiku. A já teda celý ty roky se snažím spolupracovat s fyzioterapeutem. Takže když tady mám kluka, který je po operaci páteře, má tyčku kolem páteře a přijde mi zpráva, že už je po rekonvalescenci a může dělat vše bez omezení. Tak jsem zabrzdil, že by po operaci, po půl roce od operace, mohl dělat všechno bez omezení. Takže jsem se objednal na fyzio na konzultaci a samozřejmě řekla, že podél páteře jsou dvě tyčky, který jdou do pánve, takže nemže dělat rotaci trupu. Ale to už nám neřekli. No, ale naštěstí jsem šel. Takže jsme řešili slízení a nalízení na vozík. On si tady krásně slezl z vozíku, vylezl si na vozík, Ale když on leze na vozík tak leze předem a otáčí se tady. Tak když jsem řekl sestřičce, že na vozík našel bravurně, tak se jí přitížilo. Říkala, že nesmí, protože tam jde do té rotace. Říkám, že mě tvrdil, že může. Tak tam byl a zrovna to chudák slízl. Tak jsme se bavili, že tam ta rotace není až tak velká, že než ho učit něco nového, že když je samostatný ať to dělá, jak to umí. Že kdyby tam bylo něco špatně, velká rotace, ho by to bolelo.

- Je naopak něco, na co si dát pozor při těchto aktivitách? Aby to dítě nedělalo, že by mu to mohlo ublížit? Samozřejmě ta rotace

* Spíš asi fakt jen to, co jim nepovoluje handicap. Samozřejmě bezpečnost při tom sportu takovým.

- Nebudu se mlátit do hlavy.

* To je třeba problém, že když takhle házou (pozn. trénovali zrovna vrh koulí), až mají všichni odházeno, můžu jít do pole. Už na tom pracujeme dva roky, už to zvládají. Když třeba teď mají trenéra, ale když my něco třeba řešíme a oni mají úkol samostatně.

- Tak by tam vlítli.

* Musíme furt i když něco řešíme, jedno oko máme tam (pozn. ukazuje na cvičící). Protože oni jsou schopni po odhodu jít.

- Je něco, proč by rodič tuto aktivitu neměl volit pro to dítě? Ž by tam bylo něco pro ten handicap nevhodné.

* Myslím, že ne. Myslím spíš, že pokud jsou rodiče a trenéři sdílní, můžu si sednout a probrat spoustu věcí. Třeba jak u té ***, že má srdeční vadu, ale měla by se hýbat, takže omezit na určitý čas a taky i zátěž, míň opakování a zkrácenou celou dobu pro trénink. Že se jí to individuálně upraví.

- Je super, že to jde. Vidím, že někteří jsou bokem od skupiny a dělají něco jiného.

* No ten zrovna je opozdilec, takže on to všechno dohání.

- Aha, takže ten pozor si dát na to, co ho omezí daný handicap.

* Ano, to je individuálně podle toho, kdo co má za problém. Tam se to liší, když máme posilování se svou váhou, což jsou kliky, sedylehy a dřepy. Vozíčkář nedělá dřepy, ale naopak u vozíčkáře, kteří jsou schopni se postavit na vlastní nohy. Takže když si stoupne k ribstolům, tak ty dřepy dělat může.

- Že se drží.

* Ano, že se drží a je to za dopomoci ruk, že se vytahuje. Ale nějakým způsobem, nepočítá se s posilováním noh, ale že je aktivuje. Pak jsou sedylehy, tak nemám rád, když si tahají tu krční páteř. Takže já se snažím ruce do kříže a zvedám, kam to půjde. U některých zase to není značka ideál, protože tam tu hlavu stejně cpou, takže přitahujeme kolena k břichu, protože se aktivuje to břicho.

Jednou za dva měsíce si uděláme kolečko, že je sledujeme a upravujeme jim to individuálně v rámci toho handicapu.

- Stává se, že by rodič přišel a řekl, že tohle jeho dítě dělat nebude?

* Ano, stalo se mi to. Nejsem si ale schopen vybavit si, co to přesně bylo, ale vím, že se to řešilo.

- Samozřejmě krom toho, že naše dítě je postižené a sportovat nebude.

* Už vím, měli jsme velice křehkou holčinu na vozíčku. Její kategorie na atletice na závodech vrhala tříkilovou koulí. Jenomže to byla drobná holka. Což je neštěstí, když se ti rodiče dostanou až k tomu sektoru. A teď jsme s opatrovnici řešili, proč má tříkilovou koulí. Ted' jsem jí nebyl schopen vysvětlit, že na tréninku to zvládá, že ji to baví a chce to dělat. A ta maminka, nebo opatrovnice, byla tak strašně zatvrzelá v tom, že je to těžký na ni a že ona to dělat nemůže. Vzniklo to, že já jsem impulzivní, a my jsme se tam pohádali a pak jsem holčině řekl, že ona kouli dělat nebude, že maminka si to nepřejde. Tam jsme to zastavili na úkor rodičů. Pak ona za mnou chodila, že by chtěla.

Tak jsem jí řekl: si to domluv doma, že s tím nebudou mít problém. Ale sama jsi viděla, co byl tiátr. Ona byla z Pardubic a maminka se jela podívat do Pardubic, tak tam kouli neměla. Ale když jsme měli jet do Olomouce, tak tam tu kouli měla. Takže jsme to pak dělali, že sama si řekla, že to chce na tajňačku.

- Nebyl to pak problém, že by se jí něco stalo?

* Tam je výhody, že oni sedí na té koze, takže i kdyby ji koule vypadla z ruky, spadne to na zem. Tam nějaký úraz vyloženě nehrozil. Proto jsme si to lajzli. To byl jediný případ za ty roky, kdy rodič protestoval proti tomu, co dítě dělalo.

- Vidím, že tu máte různé typy postižení. Jsou tu děti, že je to pro ně výborný sport, nebo to pro někoho byla druhá možnost? Že by řekli, do toho chci chodit, nebo že by si řekli, chtěl bych něco, ale není to vhodné, tak budu chodit sem.

* V podstatě ten, co je tady, ten má mentální postižení, ten chodil do plavání, které jsme zrušili z personálních důvodů. Takže ten na úkor toho, že nemá to plavání, tak ho maminka přihlásila sem. Jinak všichni tu jsou, že chtěli. Je tady jeden kluk, který od dětství dělal atletiku, bydle ***, ale přestěhoval se do Brna, měl tady rodinný zázemí, našel si nás a udělali jsme přestup do našeho klubu. Toho jsme si vzali nějakým způsobem připravenýho.

- Takže lehčí práce.

* Takže jsme jen zjišťovali jen to, co dovede a nedovede. To jsou jediná, co mají tu cestu zajímavější, jinak jsou tady děti, kterým se to nabídlo a že to zkusí. Třeba ten ***, ten zkoušel fotbal. Hrál na Lesné za zdraví. Já jsem mu to přál, ale je to logický sport. Musí vědět, kde má stát, komu může přihrát. A to on prostě nedá. Pro něho individuální sport je značka ideál. Prostě když ho postavím na dráhu, poběží stovku, dvoustovku, to je jedno, tak prostě on ví, když vystřelí pistole, tak může běžet.

- Týmově je to pro něho složitější.

* Stejně to dopadlo tak, že si zaběhal akorát na tréninku. Když měli zápasy, tak ho trenér postavil na posledních pět minut. Když už věděl, že je to rozhodnutý. Dva roky tam takhle válčili a potom usoudili, že ten individuální sport je pro něj lepší.

- Tím pádem tady máte všechny možný typy postižení. Netroufnu si ni tipovat, co by to mohlo být.

* Máme tady vlastně ***, to je tělesný postižení – rozštěp páteře. Ona se dovede postavit na nohy. Pak klučina – dětská mozková obrna, ten by mohl hrát i tu bocciu. On má disk a kuželku a sprint sto metrů. Vedle něj je ten, z Košumberku, ten je jen atlet, ten by bocciu hrát nemohl. Ale malej klučina by v boccistické kategorii byl. Ten je tady

novej, od září, takže si zvyká, ale by už s náma na závodech, házeli kriketákem. Tak se umístili a byl spokojený. To jsme byli v Olomouci, tam pořádají vánoční vrhačský meeting, tak tam jezdíme a oni tam mají pro ty malý kriketák a potom šedesát metrů.

- Jsou veřejně sehnatelné závody? Tabulky závodů

* To by se musely probrat stránky pořadatelů. Bych vám mohl dát soupisku závodů, které pojedeme a nebyl by problém, že byste jeli s námi autobusem.

- Děti, které sem chodí, mají ještě i jiné kroužky?

* V rámci Kociánky je tady dramatický kroužek, mají tam, dřív se to jmenovalo Centrum tvořivé činnosti, to byla taková všehochuť. Tam měli keramiku, kreslení, hra na klavír a kytaru.

- Říkal jste centrum tvořivé činnosti? Zkusím najít.

* To na stránkách nenajdete, ale zkusím, kdybyste chtěla, zkusil bych na ni sehnat kontakt. Pak kluci tady měli, to byl velký bum, kapelu. Jmenují se Hustej rock. Mají takovýho šilence, který jim skládá písničky a různě vystupují. Na youtube, když dáte Hustej rock, určitě to něco vyhodí. Měli období, kdy jejich vedoucí měl kontakty, takže oni zahajovali Ignis brunensis (pozn. mezinárodní soutěžní přehlídka ohňostrojů konající se v Brně). Dostali se jako předkapely různým lidem, jako Vojtovi Dykovi a tak.

- To je skupina z těchto dětí (pozn. ukazováno na děti tělesné postižené).

* Jo, jsou tam vozíčkáři. Jsou tam (pozn. jmenování členi skupiny ze Sportovního klubu). Pak jsou tam další čtyři, kteří se realizují. Je super, že tam mají kluka, který nemluví a vydává zvuky jen Baba. Je super, že ho naučili, že ty zvuky vydává do nějakýho rytmu. Oni zpívají a on do toho vstupuje.

- Říkal jste, že jsou tady děti z různých míst? Z Blanska a Brna? Nebo z celého kraje?

* XX je z Klobouk u Brna, ale je tady na Kociánce ubytovaný.

- Je tady stacionář?

* Na Kociánce je týdenní a denní stacionář. A je tady domov pro osoby se zdravotním postižením. Tam je třeba XX malý. Je to ale z důvodu, že maminka má partnera, který přišel o nohy, takže ona je teď jediná výdělečně činná v té domácnosti. Takže proto ani nechtěla, ale on je tady přes týden. Sice jen před týden a na víkend si ho bere, ale dala ho na ty domovy už z důvodu, že kdyby nemohla o víkendu, aby mohla říct, já si ho v pátek nevemu. Ten bývalý plavec bydlí s rodiči, respektive s maminkou. Má ségru, ta už má miminko a maminka, jelikož se známe už z minulých let, tak za

mnou přišla a řekla: Víš, co jsem provedla? Já jsem jej dala na týdenní stacionář. A říkám no a co. A říkala, že tam láska je k tomu dítěti, ale že už to nedávala. Mít ho každý den, sice je ve škole, ale pak ho má doma. Říkala, že už to nedává. Na svátky, víkendy bude normálně doma, vytvoří mu program. Ale potřebuje si odpočnout.

- To ale přece není špatně, Si taky musí odpočinout?

* Já jsem říkal, že jí to nemám vůbec za zlé, že ji rozumím. On je náročný, má spoustu otázek, hlavně dotěrných. Takže jsem jí říkal, že ji to nemá za zlý, že se na ni nebudu dívat přes prsty.

- To že ale řekne, že ho bude mít každý týden. Mohla by říct, já chci volnou sobotu.

* Na to jsou tady teda odlehčovací služby. Ty jsou myslím až do měsíce, že tady může být až měsíc v kuse. Já teda říkám u některých, že toho zneužívají, u některých že je dobře. Manželka je tady na stacionáři, ale někdy chodí i na odlehčovací, je vychovatelka. Ale někdy říká, že ten rodič to obrečí víc jak to dítě, že tam musí být. A že těm rodičům vysvětlují, že potřebují odjet na chalupu, být tam týden, vyčistit si hlavu. Tak toto dítě je bohužel. Je super, že to jde.

- Tak když musí být člověk druhému 24/7 k ruce. Je to mazec. Je to jenom pro děti ta odlehčovací služba?

* Kociánka je do 40-ti let. Ale tam je vyšší věk, že tam můžou být až do 47-mi let. Ale to si nejsem jistý, jak to tam mají.

---- přesun do posilovny

- Je tento stroj určený pro určité typy postižení? Nebo jsou někteří jedinci, kteří na tento stroj nemohou?

* Jsou tu vozičkáři, kteří ty úpony v tríslech mají úplně mrtvé. Takže ti na to sednou a nohy se rozjedou. Je tam aktivace těch přitahovačů. Někteří, třeba i já, to používám, když si jdu zacvičit, mají problém, že nohy prostě neroztáhnou. Takže já si to dám k sobě, dám si tam ty nohy, dám si větší zátěž, ale mám to jenom na protažení. Takže na tom necvičím, ale jenom se mi to protahuje a uvolňují se mi ty přitahovače.

- Vidím popisky.

* Ano, to měly děti problém. Tak aby věděly, kolik každá cihlička váží. (pozn. cihlička – zátěž u posilovacích strojů) Všechny cihličky mají pěti kilech. A oni si třeba dávali dvakrát pětikilovou. A říkali: já tam mám deset kilo. Ale já říkám, že ta tyčka váží osm. Takže nemáš deset kilo.

- No má 18. To je rozdíl.

* No to je rozdíl. Kdyby pak vážila kilo ta tyčka, tak čert to vem.

Vybavená, si myslím, že to jde.

- Mazec. Chodím do skromnější posilovny.

* A toto teda, kdysi dávno. Toto je stroj stroj pro vozíčkáře. Tady se oddělá židle, a vozíčkář, který nemůže si přesehnout, si najede a cvičí třeba motýlka. Ještě k tomu bylo dolů madla vedle toho vozíku a cvičili takto (ukázáno). Ale to jsem zamítl. Mě to přišlo až debilní, všichni to dělali rameny.

- A to ve finále byste neposiloval to, co potřebujete.

* Tam se vlastně dá vyměnit ještě kladka. Takže potom mají možností více. Někteří stahují, ale ty šikovnější nutíme, aby šli do rozpažení. Děti do posilovny chodí minimálně. V tom vývoji by neměli posilovat vůbec.

- Ale chodí na páse?

* Ano na páse. Nebo si беру toho jednoho, že mám masérský kurz, tak si ho sem, že tady má stůl.

- Taky děláte vše že? Až na tu fyzioterapii?

* Ano. Ta mi chybí. To mě lákalo, ale pak jsem si udělal ty masáže.

- Ono by jim mohlo pomoc, pokud by měli ty přitahovače ne? Na to roztažení

* Ano, na protažení ano. Ale neměli by posilovat. Měli jsme tady v minulosti kluka, který potřeboval chodit do posilovny, to jsem to vedl ještě já, tak jsem řekl, že dobře, ale na stroje si nesáhneš. Takže sem chodil, cvičil s medicinbalem, aby teda cvičil, ale ne na strojích.

- Tak i toto (pozn, ukázka na jeden stroj) může dělat, když nemá zátěž ne?

* Jojo. Já jsem říkal, u těch desetiletých pět kilo zvedat můžou, takže tu jednu cihličku jim dáme.

- A tady? (stroj, kde děti pohybem na kole roztáčí vrtuli uprostřed vody v nádobě)

* Tady jsme zjistili, že to má i display, na kterém je hra. Tam plave rybička a oni tím tempem musí rybičku udržovat nahoře. A je dobrý, že ona se nesmí dotknout ani horní hrany, ani spodní.

- Já to viděla s pohádkou, že podle tempa, kterým jelo dítě, tak jela pohádka. Takže když jelo moc rychle, pohádka jela, že tomu nerozuměl. A když jel moc pomalu, tak to bylo pomalé. Jsem to viděla v nějaké posilovně a bylo to super. Ono je to pro ty děcka víc příjemný.

5.1.4 Rozhovor s dotazovaným 2 (č. 2)

Dotazovaný má mozkovou obrnu. Je vázán celý život na vozík. Jako dítě kroužky. Sám si prošel aktivitami pro děti s tělesným postižením, nyní se snaží dětem ukázat všechny možnosti, které nabízí dané aktivity. Nejvíce se zabývá bocciou, o které jsme se chvíli bavili, další informace byly podány během tréninku.

Rozhovor byl směřován více na dané jedince, kteří navštěvují kroužky.

5.1.4.1 Rozhovor č. 2

- já * dotazovaný 1 /dotazovaný 2

- My jsme se bavili, že tam máte DMO. Máte tam i jiné jedno postižení nebo je to vždy kombinované?

* Většinou je to kombinace nějakýho tělesnýho postižení a mentálního postižení.

- U jedné holčiny jste říkal, že ta nemá mentální postižení?

* Ano, ta má jenom vrozenou vývojovou vadu. Vlastně jako já má rozštěp páteře. Tam je spíš omezený pohyb dolních končetin.

- To má vrozený? To jsem nepostřehla. Pak jste říkal mentální postižení.

* Ano, v podstatě všichni kromě toho opozdilce mají všichni mentální postižení. A ten opozdilec to je dětská mozková obrna.

- To se hýbal moc dobře. Má dětskou mozkovou obrnu spojenou s horším pohybem.

* Jak jsme se bavili o těch kategoriích, tak jsou třicítky (31-38), to jsou dětská mozková obrna, spastický postižení. Prvních pět jsou vozíčkáři. Ty (pozn. na druhého) jsi 32.

/ Ano

* Ten je vlastně druhé nejtěžší postižení.

- Taky dětská mozková obrna?

/ Ano.

- A oni jsou vlastně 36 – 38, to jsou chodící. Tam ustupuje ta nemoc. Ten opozdilec je 37, to DMO je nejlehčí. A to stejný je pak u tělesně postižených, jsou spastický a tělesně postižení. A ti tělesně postižení to mají podobně. Tam se řadí amputáři.

- Toho jsem tam žádného nepostřehla.

/ Ne ne ne.

*Tam z těch postižených jsem na vozíku a já.

/ Na bocii máme všechny s DMO. A v posilovně je jeden s DMO, ale má dyskineze. To jsou ty samovolné pohyby.

...

- U tady těchto lidí bude asi cokoli velmi riskantní ne?

* Nono. Ale třeba tady ty operace u dětí jsou hodně důležité, viz jeden klučina, ten byl zkroucený. Utlačoval si orgány.

- On tam měl nějakou skoliózu?

*Ano. A dostal tu tyčku. Jedna se vytáhl, je to kus chlapa, ale i najednou nemá bolesti břicha. Což bylo důležité. Ale pak mi přijde, že některý děti jdou na zbytečnou operaci. Vozíčkář, který si nestoupne a nemá bolesti, proč mu operovat nohy, aby si pokrčil koleno. Přijde mi to zbytečný. Zbytečná narkóza, dlouhá rekonvalescence.

- A pro něho něco, kde neuvidí výsledek.

* Přesně. Po tom dlouhým martiriu stejně sedí na vozíku a nic se nezměnilo.

/ To je v podstatě to stejný, jako kdybych já šel na natažení šlach podkoleních. Už jsem měl dvakrát a potřetí bych nešel. Oni to natáhnout, při odjezdu z nemocnice je to skvělý, protože to natáhnu jako vy. Ale po čase si zase sednu na vozík a je to úplně stejný.

5.1.5 Rozhovor s dotazovaným 3 (č. 3)

Jedinec byl kamarádem doveden do klubu. Sportoval v jiném oddíle, ale kvůli jiným zdravotním problémům na soutěžích pro jedince s mentálním postižením. Ze sportovce se stával šikovný pomocník, který hodně věcí opravil, vyrobil. Byl dobrovolníkem, a nyní je zaměstnán na dohodu. Vede tréninky atletiky, o kterých jsme již vedli diskuzi s dotazovaným č.1, ale nyní se jedná o jedince, který v tomto klubu nesportoval a seznámil se s ním až v dospělosti. Rozhovor pomohl i dotazovanému popřemýšlet, z jakého důvodu práci dělá, pomohl mu popřemýšlet nad smyslem práce, která ho baví.

Na práci jej baví i to, že si může vyslechnout jedince, kteří do klub přichází, jejich příběhy. Hledá v nich mnohdy ponaučení, porozumění a hledat možnosti práce s danými jedinci.

Spolupráci s rodiči popisoval na pár příkladech, kdy někteří rodiče jsou rádi, že jejich dítě je ve skupině, angažuje se, sportuje. Ale potom jsou tady rodiče, kteří chtějí

mít vrcholového sportovce, hlavně v případech, kdy je tělesné postižení získané a rodiče se ještě nemuseli s mířit s postižením.

5.1.5.1 Rozhovor č. 3

- tazající * dotazovaný

- V čem spočívá tato aktivita?

* Tak vesměs v tom, aby sportovci něco dělali pro sebe, pro ostatní, na příklad pro rodinu. Když někdo má tatku, nebo mamku, která dělá sporty, tak chtějí být těm rodičům za vzor. Jsou tady i jiní, kteří to dělají pro sebe, chtějí si zlepšit kondičku, chtějí se postarat o sebe sami. Někteří vnímají, že je to zábava. Oni se znají, protože je to uzavřený areál. Někteří sportovci chtějí, nějaký výkony.

- Najde se něco, co by je mohlo odradit?

* Podle mě to je tím, že děláme pořád to stejné. Snažím se to nějak obměňovat vždycky za nějaký čas, co mě napadne. Je spousta různých aktivit, co bysme spolu mohli dělat. Ale je to takový, protože oni jak to dělají pořád dokola, připadnou si jak škola. Někdy mi to přijde, že přijdou, odhážou si to svoje a odejdou.

- Dá se to nějak změnit?

* Proto ty tréninky obměňuju. Takže jim dám to nejlepší, co ze mě vypadne. Ale za týden na nich vidím to znavení, že už je to nebaví. Snažím se ten trénink nějak zlepšit.

- Jak ten trénink probíhá. Je tam více disciplín, tak je to nějak rozdělený? Že v pondělí trénujete něco a ve středu něco?

*Není to až takhle rozdělený. Ale třeba v pondělí je to hodinovka, takže se snažíme ty nejjednodušší věci. Ale ta hodinovka ubíhá tak rychle, když je to baví, tak jedou a ono už najednou končíme. Tam se snažíme najít akci, která je zábaví. A já jsem teď začal dělat tréninky tak, že vymyslím různé úkoly, aby na příklad hod kriketákem udělal nějaký zvuk. Takže ať to trefí, je mi jedno jak, ale zapamatuje si, že u většího švihů ví, že to doletí dál. To stejné se snažím vymyslet u dalších disciplín. A v každé se snažím něco podobného vymyslet

- Vidím, že tu máte více druhů postižení. Je ta práce složitější? Nebo vám naopak přijde příjemnější, protože je to různorodý.

* Je to příjemnější, protože se setkáváme každý s někým jiným a ono potom v tom tréninku je to ztěžejší, protože každý nemůže dělat všechno. Protože když mu zadám 50 sedů lehů, tak všichni to udělají, ale najde se výjimka.

- Takže vám přijde toto příjemnější, když je tady každý jiný.

* Ano, dají do toho něco jiného než ti zdraví. Prostě u těch zdravých je to jen házet, házet. A máme tady i to, že tady jsou všichni kamarádi. Takže když se pohádají, tady se setkají. Nejhorší je, když se vytvoří páry a potom se rozejdou. Vytvoří se rozepře.

- Věkově je to tady taky rozházeno.

* Ano, máme tady nejstarší 41 (pozn. dojíždí na kroužek, není ze stacionáře), pak malý XX, potom tady máme nové jedince downáky (pozn. s Downovým syndromem) ...

* Pak tady máme XX, který měl autonehodu. Tatínek dělal kraviny, nepřežil to. Trvalo půl roku než se z toho dostal. Pak se naučil o tom mluvit a dostal se z toho.

- Jaký to je trénovat jedince, kteří jsou starší, jak vy. Mentálně ne, ale roky ano.

* Je to takový, že jim něco vysvětlím a pak si uvědomím, že bych na ně neměl až tolik rvát. Oni jsou přece starší. Ale pak si řeknu, ale u nich je to jedno ten věk. Si to poberou sami.

- Proto mě to zajímá. Je to chlap hora, víte, že je starší, ale mentálně je o polovinu mladší.

* Přesně.

- A myslíte, že tyto děti by mohly tyto aktivity zavrhnout?

* Hele, my tady děláme cvičení s vlastní váhou. Kdybys přišla příští týden, já bych ho připravil, někdy jej připravuji na místě. Děláme tady běhový cvičení, běžeckou abecedu. Nejen pro chodáky, ale vymyslel jsem abecedu i pro vozíčkáře. To je taky úplně super. Děláme tady různé aktivity, slalomy, maratony.

- Takže je to pozitivní.

* Snažím se vymyslet různé aktivity, co by je ještě bavily. Máme tady tabulku sprintů na dvacet metrů.

... dále proběhla ukázka běžecké abecedy

* Minulý týden jsme dělali cvičení s vlastní váhou. Někteří vozíčkáři umí slézt, jiní potřebují žíněnky. Tady holčička potřebuje určitou výšku sedačky, aby na ni přesedla z vozíku. Takže se stane, když si dvacet sportovců rozebere žíněnky, že nemá, na co sednout. Máme tady sportovce, kteří chtějí dělat, co chtějí dělat z vlastní vůle, pak ti, co jsou z donucení a pak jsou tady sportovci, kteří by chtěli. Tady bojujeme s problémem, že oni to dělají pro nás. Nevím, jak je to ve školství, ale oni ty výsledky chtějí kvůli nám.

- Ve škole je to podobné. Dělají to kvůli rodičům, paní učitelce.

5.2 Klub celiakie Brno

Klub vznikl již v roce 1989 jako součást tehdy Svazu invalidů. Hlavním cílem tehdy bylo informovat členy i jiné osoby o nabídce potravin vhodných pro bezlepkovou dietu. Dalším úkolem klubu je navést jedince, kteří dodržují bezlepkovou dietu, v přípravě jídel.

Jedinec se může účastnit aktivit, které pořádá klub, je-li členem. V případě, že chce čerpat příspěvky pojišťoven, je třeba mít potvrzení odborného lékaře o zdravotním postižení u daného, které vyžaduje bezlepkovou dietu.

5.2.1 Aktivita

Dříve klub pořádal schůze členů, kde si vyměňovali zkušenosti, dávali informace o jednotlivých značkách, potravinách a radili se o přípravách vhodných jídel. Další aktivitou bylo jarní setkání, Mikulášská besídka a podzimní setkání. Tyto aktivity nyní klub nenabízí z důvodu nízkého počtu dobrovolníků a členů.

Jedinou nynější aktivitou klubu je tábor – viz rozhovor.

5.2.2 Rozhovor č. 4

- tazající * dotazovaný

- V čem spočívá vaše aktivita?

* V současné době organizujeme tábor pro děti s celiakií (v červenci) a Mikulášskou besídku formou výdejního okénka pro naše členy. Po pauze jsme letos organizovali celostátní setkání celiaků v Brně, kde může veřejnost nakoupit zvýhodněné potraviny od výrobců, kteří už jsou na trhu dlouho, a nebo výrobců, kteří na trh teprve pronikají. Každý měsíc jsme měli také schůzky klubu, ale onemocnění covid nám schůzky přerušil. My už jsme poté aktivitu neobnovili, protože nám ubývá členů, kteří by rádi něco organizovali.

- Jaké děti s tělesným postižením aktivitu navštěvují?

*Děti s celiakií

- Jaký je její přínos pro děti s tělesným postižením? Proč je vhodná?

*Tábor vhodný pro celiaky začleňuje děti s tímto onemocněním do kolektivu, aby se necítily vyloučené.

- Je aktivita určena některému typu postižení? Je naopak dítě s typem postižení, pro které tato aktivita není vhodná?

- *Aktivita - dětský tábor - je určena pro děti s celiakií.
- Proč je tato aktivita vhodná pro děti s tělesným postižením?
- *Aktivita - dětský tábor - je vhodný pro začleňování celiaka do kolektivu.
- Je něco, na co si musí děti dát pozor? Co by mohlo dětem ublížit – nějaký pohyb, věc při aktivitě?
- *O děti je postaráno vedoucími a dietním dozorem.
- Proč je tato aktivita pro děti s tělesným postižením zajímavá? Proč je láká?

Kromě toho, že mají pohyb a mohou se angažovat.

- *Děti se na tábor vrací pravidelně, protože kuchyně vaří výborně a nemusí se bát, že by dostaly něco, co nesmí.
- Je naopak něco, proč by děti tuto aktivitu mohly zavrhnout, že by je nebavila nebo by ji nechtěli dělat?
- *Nikdo dětský tábor nezavrhne.
- Jsou i další aktivity vhodné pro děti s tímto typem tělesného postižení?

Popřípadě, jaké aktivity by měli rodiče pro své děti vyhledávat?

- * Tábor pro děti s celiakií pořádá více organizací, a nebo jsou schopni bezlepkové stravování zajistit. Ve velkém měřítku je pouze náš tábor.
- Vyhledávají rodiče tyto aktivity? Nebo tyto děti navštěvují i jiné aktivity? Jaký je důvod?
- *Tábor pro děti s celiakií je obsazen během 14 dnů od vyhlášení příjmu přihlášek. Zda navštěvují jiné aktivity, nevím. Mikulášskou besídku navštěvují členové, kteří mají zaplacen roční členský příspěvek.
- Jezdí sem rodiny z většího okolí nebo jen z Brna?
- *Na tábor jezdí děti z širokého okolí, v podstatě z celé republiky.
- Proč sem jezdí i lidi z širšího okolí, popřípadě proč sem nejezdí? Dálka, velkoměsto, velký zájem/malý zájem, časová náročnost.
- *Na tábor jezdí děti z celé republiky, protože nenajdou lepší alternativu pro dítě, když potřebují, aby strávilo někde prázdniny 14 dní. Kratší, případně příměstské tábory samozřejmě také vyhledávají, ale tábory jsou pro rodiče dlouhé. Snaží se jim nalézt dostatek aktivit na léto.
- Jsou zde děti, které se znají i v soukromí? Nebo se potkávají většinou jen zde?

Jaký to má důvod?

- *Na tábor jezdí sourozenci, spolužáci ze školy apod. Takže se znají i ze svého soukromí. Někteří se seznámili na táboře a jejich přátelství drží už minimálně patnáct let.

- Jak s vámi spolupracují rodiče dětí? Jak se zapojují, popřípadě jak komunikují?

*Spolupráce s některými rodiči je těžší, zkrátka je to práce s lidma, takže se to dá čekat. Ale většina je chápající a rozumí, že všechny aktivity klubu děláme dobrovolnický a je nás málo. Nikdo se nechce přidat, aby dělal něco „zadarmo“. Doba už je taková...

-Děkuji moc

5.3. Kociánka Brno

Je součástí komplexu Kociánka, která je primárně určena pro děti s tělesným postižením. Součástí komplexu je základní a střední škola. Dále zde nalezneme denní stacionáře, týdenní stacionáře, plavecký areál, místní Safari park, podporované bydlení, lékaře pro děti, dorost i dospělé.

Jelikož je Sportovní klub součástí Kociánky, respektive mají v pronájmu jejich tělocvičnu, jeden z vedoucích byl laskav a celým areálem mne provedl, ukázal mi všechny jeho části. Někdy měl i zajímavé postřehy v rámci rozhovorů, některé jsem v rozhovorech ponechala – doplňovaly mne

5.3.1 Aktivity

Ve stacionáři spíše děti hlídají, snaží se jim naplánovat aktivity, ale jedná se spíš o procházku, výlet do města, než o nějaký sport.

Stacionář mají denní a pobytový, pobytový je rozdělen do několika buněk a v každé buňce jsou 3-4 vychovatelky, jedinci jsou děleni do stacionáře, já měla možnost nahlédnout do jednoho, díky známostem průvodce, děti sice byly starší, ale průběh stejný.

Centrum tvořivé činnosti dětem nabízí aktivity spojené s uměním.

Zatímco v Centru tvořivé činnosti jsme s paní vychovatelkou mluvily v době, kdy jí odpadl chlapeček, ve stacionáři jsem mohla pozorovat chod a organizaci ve stacionáři. Paní vychovatelka se mnou vedla rozhovor, do toho se starala o děti a ještě jsme zvládaly reagovat na otázky dětí.

5.3.2 Rozhovor s dotazovaným 1 (č. 5)

- tázající * dotazovaný /třetí osoba, doprovod

- V čem spočívá tato aktivita?

* My jako Centrum tvořivé činnosti nabízíme hudební aktivity a výtvarku. S tím, že se to hodně proměňuje v souvislosti s tím, které děti sem chodí. Třeba s dítětem XX, jedno z dětí které chodilo, když jsem tady začínala, je práce úplně s někým jiným než ty děti, co jsou tady teď. Protože teď jsou tady především kombinované postižení. Těch čistě tělesných postižených je tady fakt minimum, ty se tady moc nevyskytují. Případně tu máme poruchy autistického spektra.

Nechci tomu říkat muzikoterapie, i když muzikoterapii mám vystudovanou, ale z toho, co jsme dělali ve škole, tady zvládnou dělat nepatrný úsek. Pokud to člověk nechce dělat tu pasivní muzikoterapii, kdy něco pouštíte, ale to mám pocit, že tyto děti svým způsobem nepotřebují - dělají si tyhle věci samy. Potřebují do kroužku, kde je naopak někdo bude aktivizovat, aby trochu něco dělali a ne zase jenom pasivně přijímali.

- Budou se rozvíjet, budou pracovat.

* Ano. Já nejsem pro to pasivní, to patří do domovů důchodců nebo nemocnic, kde ten člověk fakt nic jiného nemůže. Ale tyhle ty děti něco jiného můžou, ale upřímně řečeno dělala jsem tetu v Macešce a dělala jsem s dětmi věci, které tyto děti nezvládnou.

-Čím myslíte, že je to dané?

*Tím mentálním postižením.

- Takže tady bývá nejen lehké mentální postižení, ale něco i horší?

* Střední. S tím, že se uvažuje, že přijdou i těžký.

- Do budoucna?

*Ano, do budoucna. Zatím by tady být neměly, ale ...

- Brány budou otevřeny.

*Tak.

- Co myslíte jaký je přínos pro děti s tělesným postižením? Kromě teda aktivizace, fungování a socializace.

* Slečna, která odešla, ona se učí na flétnu. Ona se z toho těší, až bude Dobrý den Kociánko, tak bude vystupovat. Zahraje na tu flétnu. Myslím, že tohle je větší pocit toho sociálního začlenění. A toho, že se předvede, že něco může. V9c děti tady bude teda vystupovat. Myslím si, že s tím, jak se ty děti horšily, já musela změnit svůj přístup. Že když jsem se je fakt snažila učit na tu flétnu nebo něco, tak já jsem z toho byla frustrovaná, že to každý rok víc a víc nešlo.

- Že výsledky byly horší a horší.

* Takže já jsem se musela přeorientovat na cíle, aby ty děti byly rády a spokojeny. A to aby v tu chvíli něco dělaly. Myslím si, že i to, že jsou spokojeny, když se učí

nějakou básničku nebo písničku, musí ty mozkový závity zapojit, nějaký kognitivní přínos v tom je taky. Fakt se soustředím, aby je to nějak bavilo a byly tady rády.

- Zmínila jste flétnu. Co třeba se teď ty děti dokáží naučit na tu flétnu, krom dýchání do flétny?

* To nedělám s každým. Je to někdo, kdo chce. A obecně tenhle handicap je problematický, jim se pletou prsty. Když je někdo šikovnější a překoná to, že se mu pletou prsty, tak mám pocit, že tady nemám dítě, které by nemělo problém s rytmem. Že oni ty délky těch not, i když jim to člověk počítá, i když jim to zpívá, tak oni nezvládnou dodržovat. Takže my tady třeba chodíme po chodbě, když jsou chodící, aby cítili celým tělem rytmu té písničky. Že si do toho zpíváme do toho pochodu. Ale i tak bych řekla, že je to největší kámen úrazu. Těch, co už se někam dostanou.

- A dýchání je u nich v pohodě?

* Jak u koho, závidí od postižení samozřejmě. S někým dělám jenom dýchání, někdo nemá na to, aby koordinoval prsty. Ale dělám třeba i vleže nějaký dýchání, foukáme do toho konce flétničky, děláme vlaky huhu nebo indiány.

- Nebo ty píšťalky.

* Ano, k nějakým ptáčkům děláme, ale zase používáme jen ty konečky těch fléten. Protože zase je to výhoda mít tu plastovou flétnu, kterou můžu umýt. Já mám koncovku, ale málo komu půjčím tu koncovku, aby ji oslintal, protože je dřevěná.

- Najde se postižení, pro které byste nenašla využití? Najde se dítě s typem postižení, pro které tyto aktivity nejsou vhodné?

* My se snažíme právě obráceně. Že podle toho, co mi přijde za děti, tak najít aktivitu, která by ho mohla bavit

- Takže se nenajde dítě, které by sem nemohlo. Vždy mu to uzpůsobíte.

* Takhle jsou děti, se kterými jsme to zkusili a já zjistila, že je ty hudební věci nebaví. Takže skončili na výtvarce a tam jsou spokojení. Protože varianta, i když jsem se dopracovali k tomu, kterou písničku má ráda, na to byla pořád ta stejná písnička a ona ji nechce zpívat, byť je to mluvící dospělá osoba, tak to nemá smysl. Mě přišlo, že jsme se navzájem trápily. Já jsem nebyla schopná ji nabídnout to, co by jí bavilo. Ona je spokojenější na té výtvarce.

- Ale přece umění je velká škála aktivit. Takže když nejde flétna, zkusí výtvarku, tanec. Ten tady taky máte?

* No já tady s některými dětmi dělám tanečky. Ale jsou to pravdu ty dětský tanečky, nějaký pohyb. Jsou holky, které u toho zpěvu vyloženě potřebují běhat dokolečka. My zpíváme a někdo tady poletuje do toho, někdo ťuká.

- To tu máte malý prostor na to, že se tu má běhat.

*Takhle dokolečka na koberečku.

-A kolik vám sem chodí dětí?

* Nejsem schopná říct tu hudebku.

- Obecně, dohromady.

*Obecně Centrum tvořivé činnosti navštěvuje 70 – 80 lidí.

- Děti nebo i dospělých.

* I dospělých. My tím, že jsme do 40-ti let zařízení. Tak to nemám rozdělený pro děti a pro dospělé. Oni nám ty děti stárnou, ale tím, že ta mentální úroveň se až tak nemění, tak ony ani ty aktivity se tolik nemění.

- Oni zůstanou u té jedné aktivity. Mozek se nevyvíjí, to znamená, že vše, pravidla a další zůstane stejné.

/ Ještě do toho vstoupím. Zaujalo mě, ten klučina to má v rámci tělesného postižení nebo to není schopen?

* To je to GDPR. Já nevím, co mu je. Opticky mu není nic – na pohled. Může to být nějaký disharmocký vývoj. On evidentně problém má, jezdí do špitálu, asi ne nějaký neurologie jezdí, ale zase nevím, co mu je. Nedostanu se k dokumentaci.

- Já chápu GDPR, ale vy přece byste měla vědět, co mu je.

* Nám pokud to neřeknou rodiče. Ještě tak čistě teoreticky se můžeme zeptat zdravotnického personálu. Ale pokud on není tady ubytovaný, tak ten personál nemá ty informace. To je hudba minulosti, kdy jsme znali diagnózy. My už ani nesmíme vědět, že je někdo epileptik, ale měli bysme vědět, že má nějaké záchvatovité onemocnění. To je tak postavený na hlavu. Takže já pokud se to nedozvím od rodičů, ale to se zase dozvím jen od rodičů, kteří sem to dítě doprovází. Protože s jinýma se nebavím.

- A i když vám je dovedou, tak vám to nemusí říct.

* Nemusí mi to říct. Ale ono to spousta rodičů rádo řekne, abychom věděli, s kým pracujeme. Ale když mi to dítě přihlásí ze stacionáře i z týdenního a domovu, rodič si ho vyzvedne tam a já ho nevidím. Tam se s těma rodičama vůbec nepotkám. V pátek si ho vyzvednou a dítě sem přivezou v neděli, to já tady nejsem.

- To je divný i skrz to, že kdybyste věděla, co má za diagnózu, třeba že je tam mentální postižení nebo není. Tak podle toho můžete zvolit složitost aktivity nebo ji přizpůsobit.

*Ale zase já jedu obráceně, Když mi přijde rodič, jestli by jeho dítě mohlo jít na to nebo na to, já řeknu, že ho nejdřív potřebuju vidět. Potřebuju si ho vyzkoušet a podle toho vám řeknu, na co by mohl jít.

-Ale přece když vám řeknou má středně těžké mentální postižení, tak můžete.

*Ale i to dítě se středně těžkým mentálním postižením je velmi různé. Vemte si je to jako autista. To, že má někdo poruchu autistického spektra, mi neřekne vůbec nic, protože nejtypičtější charakteristika je, že každé to dítě je úplně jiné a každý má své vlastní potřeby. A vy je potřebuje znát a respektovat.

- Pro mě jako učitele je teda mnohem jednodušší vědět diagnózu. Když vím, že jedná o dítě s lehkým mentálním postižením, tak vím, co s ním můžu dělat a co určitě dělat nebudu.

* Vy jako určitě. Ale my se tady pohybujeme na takovém levelu. Je to něco jiného než v té škole. Pro vás do třídy zdravých dětí, když vám přijde někdo s lehkým mentálním postižením, tak musíte řešit, jak to skloubíte, ale já si ho můžu vzít jako individuál. Já mám prostě, abych si k němu našla cestu, aby zjistila, co zvládá a nezvládá. Poptám se kolegyní. Ale k té přímé diagnóze se nedostanu.

- To vy si časem asi řeknete, jaká je to diagnóza.

* Tak ono obrnáře poznám už od pohledu. Už tady jsem dost let, abych i nějakýho atrofika poznáte, oštepáře. Ono ty děti mají něco specifickýho, že nepotřebuju tu diagnózu, protože mrknu a vidím.

/ Ono jsou potom problém ty skrytý. Ty záchvaty epilepsie to řešíme i ve sportu.

- Ale to by naopak člověk měl vědět, že je to epileptik. Že nesmí dělat tohle a tohle, protože by se mohl rozjet epileptický záchvat.

* Z logiky věci ano. Ale je to nastavený tak.

-A hlavně když je dítě epileptik, tak by tam měl být jeden člověk, který uměl obsluhovat pero, které se mu dává.

* My tady máme zdravotní personál, takže my voláme.

- Je něco, na co si musí děti dát pozor? Co by mohlo dětem ublížit – nějaký pohyb, věc při aktivitě? U sportu to může být špatný pohyb, ale tady něco?

* To nejsem schopna říct. Vždycky se vám může něco stát, tady klučina padl a byla jsem ráda, že si udržel hlavu, protože on se nesmí uhodit do hlavy. Ale on si vyhodil koleno. A to člověka nenapadne, když on tady při písničce

-To jo, ale to jsou nečekané věci. Ale třeba u sportu je třeba posezení na židli nebo na vozíku, aby si neublížil. Tak jestli je tady něco takovýho, na co si dát pozor.

* Ne. Je to vždycky o tom, že vím, že když je to silný epileptik, tak ho mám posazenýho tak, aby neměl na co spadnout. Ale i tak vám může udělat to, že najednou padne do stolu.

- Proč jsou tyto aktivity pro děti s tělesným postižením zajímavé? Proč je lákají? Kromě toho, že mají pohyb a mohou se angažovat.

* Jednak jsou děti, které chtějí kreslit nebo zpívat, takže tam je to těmi přirozenými zájmy. A pak je velmi důležitý to, že kolikrát to dítě máme individuálně. A to dítě má tu půlhodinu nebo třičtvrtě hodinu má někoho samo pro sebe.

-To je ideál.

*Jo. Takže my třeba čtvrt hodinu se o něčem bavíme. Nejede ten kroužek, ale protože zrovna něco řeší, tak my si o tom povykládáme. To je velká výhoda toho, že můžu takhle individuálně s nima. Nebo když je někdo ležák a já mu tady do té ruky něco dám, hýbu mu s tou rukou a manipuluju s ním. Jemu to dělá dobře, někdo se mu věnuje. Ale když je v kolektivu více lidí, tak sice kouká, co se děje, ale už není ten člověk, který intenzivně věnoval.

- A proč to podle vás volí rodiče? Je to jediná možnost, jak se uchytit? Nebo je to naopak jen o zabavení, protože je dítě v stacionáři?

*Řekla bych, že tam je od každého něco. Jsou rodiče, kterým je to celkem jedno a ani moc nevnímají, že holky se domluvily, že to dítě někam bude chodit. Pak jsou vyloženě rodiče, co chtějí flétničku kvůli dýchání anebo i ty hudební aktivity kvůli dýchání. S hodně dětma děláme dýchací věci. Nebo jen proto, že ví, že to dítě to má rádo a chtějí, aby to dítě mělo vyžití v tom, co ho baví. A zase pro ty ubytovaný je to to, že vypadnou z toho baráku a mají tu aktivitu někde jinde.

- Změní prostředí.

* Změní prostředí, osobu.

- Jezdí vám sem rodiny z většího okolí nebo jen z Brna?

* Obecně kdo sem chodí, musí mít smlouvu s Kociánkou. A smlouvu s Kociánkou má ten, kdo je tady buď ubytovaný z jakéhokoli důvodu, nebo tady chodí do školy.

-Do školy může kdokoli?

* Do školy může chodit kdokoli a dojíždět odkudkoli. Některé děti jsou tady na internátu. Je tady týdenní stacionář, kde můžou být ti, co dojíždějí z větší dálky.

- A vy tedy spadáte přímo pod Kociánku, protože sportovní klu je bokem.

* Já jsem zaměstnane Kociánky.

- Spolupráce s rodiči jste říkala, že je různá, podle toho, jak to dítě a kdy dojíždí. A to, jestli se děti znají v soukromí? To asi úplně ne?

* Jsou tady rozhodně děti, které společně s rodiči jezdí na různé výlety, pobyty. Což si myslím, že pro ty rodiče je velmi důležitý, protože jejich dítě tam má partáky. A ten rodič je s rodiči, kteří mu rozumí a vědí.

- Znají tu situaci.

* Znají tu situaci, protože jsou ve stejné. Můžou si poradit dobrýho ortopeda.

-A ve finále, když se vám děti zabaví spolu, tak vy máte volný čas. Je něco, proč by tuto aktivitu mělo dítě zavrhnout nebo že by to rodiče zavrhli?

* Rodič to může zavrhnout kvůli financím, ale vzhledem k tomu, že je jedno, jestli to dítě zaplatí čas tady nebo na stacíku, tak tohle se nám moc neděje. Maximálně to, že rodiče zjistili, že dávají najednou víc za ten stacík. Přitom si můžou to dítě vyzvednout dřív, tak si ho vyzvednou dřív.

- A ta cena se pohybuje přibližně kolik?

*Myslím, že teď je 120 korun na hodinu za individuální a 60 za skupinovou. Takže to bych řekla, že je to dobrý.

-A počítá se to od převzetí dítě do odevzdání do školy.

* Ano, do doby než ho odevzdáte do školy, protože ta je zdarma samozřejmě. Takže některý děti tady čekají třeba hodinu a půl než si je rodiče vyzvednou, což není dlouho. A zase na týdeňáku se to hradí podle příspěvku, který oni mají na péči. Oni platí poměrnou část toho, kolik spotřebují a to jde z toho příspěvku na péči. A tady už neplatí. A my tedy v rámci té jejich služby s nimi uděláme aktivitku, ale už to není zvlášť placený.

- U denního ale ano.

* U denního ano. Tam se platí od minuty. Takže já napíšu, že byl 30 minut tady. Ale oni ho zas mají odepsanýho, takže ho mám napsanýho já. Z tohoto pohledu je to jedno.

- Aha, dobře. To je za mě vše. Moc vám děkuji

5.3.3 Rozhovor s dotazovaným 2 (č. 6)

- tazající * dotazovaný /dítě

- Dobrý den

/ Dobrý den, kdo to je? Pijeme kafičko.

- Pijete kafičko?

* Ano, to oni mají z doby kovidu, jak jsme byli zavření, jak jsme nikam nemohli, tak si navykli ve tři hodiny jsme si dávali společnou kávu. A tak nějak si na to navykli a funguje to doteď. Oni přijdou ze školy, ten jde na pokoj a ten jde taky. Ale když je třetí hodina, oni se tady začnou srocovat.

- To je super zvyk.

* Ale já bych nejradši, aby tady něco dělali. Tak když se jich zeptám: holky, co budete dneska dělat?

Všichni reagují a ukazují, že nic.

*Ale dneska malovali. Když děti přijdou ze školy, tak máme tady spoustu kroužků.

/ Tam nahoře.

* Tam chodí děti, které nechodí do školy, tak ti tam dopoledne chodí. Odpoledne, můžete sami říct, kam chodíte odpoledne.

/ Do školy.

*Oni mají do čtvrt na dvě. Ale máme tady samozřejmě kroužek sportovní, výtvarný.

/ Máme posilovnu.

- Na sportovním klubu.

* Ano, chodí tam na kroužky. Potom na muzikoterapii, ještě mají dramáček a ve škole mají ještě taneční kroužek. Jinak můžou kamkoli. Když se domluvíme, jdeme do města, do cukrárny na kafe, na nákup.

- S vámi? Vy je takhle všude berete?

* Samozřejmě ne všichni, na to nemáme nárok. Ale tak po jednom.

- Takže individuálně, jeden a jdeme.

* Nebo jdeme třeba jenom ven, sedneme si na lavičku a povídáme si, hrajeme nějaké hry. Na hřiště chodíme, tam hrajeme i třeba bocciu. Snažíme se, aby se rozhodli sami, co chtějí. My jim všem, vlastně kromě Elišky, které není 18, tak my jim nemůžeme nic nakazovat. My jim můžeme jen nabídnout, můžeš tuhle možnost, tuhle možnost, tuhle možnost. A když mi řekne: nechcu, tak já s ním nehnu.

- A to jste tady jen toto oddělení?

* Je nás celkem 5 oddělení. A oddělení zdravotních sester. Máme 3 ošetřovatele.

- A vy jste všechny vychovatelky?

* Já jsem vychovatelka, kolegyně je pracovník v sociálních službách v pozici klíčový pracovník.

- Aha. A jak to teda probíhá, když jdete ven? Vy si vezmete dítě a odejdete? A druhá pracovnice má zbytek?

* My se domlouváme většinou. Třeba já si dneska odpoledne vezmu tady holčičku a půjdu s ní do města, tak ji dám sociálního pracovníka, který je na tu přímou péči. Ale my si vždy pomáháme s ostatními. Když jdu, řeknu jiným, že tam kolegyně zůstává sama tak kdyby něco, zavolejte. Voláme si někoho na pomoc. Ale říkám, někteří jsou samostatní, zalezou si do pokoje. Takže je to tak, že ta tady zůstane někdy sama. Oni ví, že jsme tady samy, tak oni jsou strašně hodní, moc nezlobí. My máme i různou pracovní dobu a každá končíme jednou týdně ve čtyři. Takže to je stejně tak, že oni přijdou ze školy a jedna z nás odchází. Pak jsme tady na všechno do osmi samy.

Ale my to máme rozdělený. Odvedeme děti do školy, pak je vyzvedneme, uděláme úkoly, zkontrolujeme, když je potřeba. S někým jdeme na kafe, do parku. S někým přes den jsme.

- Mají volno?

* XX studuje na vysoké, takže oni tam mají pátky volný. Takže teď minulý týden jsem měla ranní. Tak jsme říkaly, jestli bysme nezašli do kantýny na kafe. Pak jsme šli odpoledne s ostatními ven. Takže fakt se snažíme co nejvíc dělat pro ty děti.

- A máte tady komunikativní děti? Nebo i nemluvící?

* Kdo mluví, ruku nahoru? – 2 děti zvedly ruku nahoru

Takže tady máme tak půl napůl. Ale rozumíme si, rozumí si i holky.

- Ale rozumí okolí?

* Ano. Tady tato rozumí až moc dobře. Máme tady takový drbny. My něco se bavíme, ony si stoupnou do dveří a poslouchají. My když odcházíme, jde se k sestřičkám namazat (pozn. jsou v přízemí), protože má exém, a kouká, jestli tam jsme.

/ A dneska je boccia.

* Holčička chodí na bocciu a na atletiku. V atletice chodí sportovat, ale v bocciu pomáhá. Baví ji to. A to ji musíme držet. Už mnohdy ve čtvrt na šest ji musíme držet, že ještě nemůže jít, že až v šest. Občas už o čtvrt na šest ji pustíme a řekneme už běž. Ona si tam sedne na schody a čeká.

- Chodí děti samy? Nebo je vodíte?

* Jak kdo. Samozřejmě mají nácvik. U koho víme, že to zvládne, tak probíhá nácvik a pak chodí samy. Ale jsou děti které musíme doprovázet. Ale pokud to jde, tak se je snažíme naučit, aby samy chodily.

/ Já chodím sama.

* Ano. ty jsi šikovná. Tady chodí sama X, X, X, X. A zbytek doprovázíme, že to nezvládnou samy.

- Takže je tam dovedete a potom pro ně jdete zpátky?

* Záleží na tom, jak kdy. Záleží, jak je to dlouhý a kolik nás tady je. Když je nás tady málo, je málo holek, tak tam zůstane tu hodinu, protože je to zbytečný lítat sem a tam. Ono je to pro ně trochu jiný, uděláme si vzrůšo. Ale občas když ne, tak je odvedeme a pak si pro ně jdeme znovu. Záleží to na náladě tady všech. Ta je každý den jiná. Ale třeba s XX tam musí někdo být. (pozn. dítě má autismus a je fixováno na klíčového pracovníka a nereaguje na lidi okolo kromě pracovníka)

/ Já mívám víkendovky a tábory.

* XX mívá s Ligy vozíčkářů, jezdí s nima na víkendovky. Pak jezdí na víkendovky s Archou. Rodiče si najdou tohle, aby potom měly děti zábavu, domluví mu asistenta. Tam si vymyslí program, to si platí. Tady se snažíme, aby zvládali co nejvíce samy. Já jim říkám, že jim nebude furt někdo stát za zadkem. Takže XX vyskládává myčku, talíře dá bokem a je šikovná. XY utírá nádobí. Snažíme se je vést i k tomuto. Takže vedeme k samostatnosti, aby to nějak zvládaly. Učíme je poprosit o pomoc. Aby to nebylo, že pomoc je automatická, ale že to prvně zkusí a potom prosí o pomoc.

- Super, děkuji moc.

5. 4 Piafa Vyškov

Jedná se o neziskovou organizaci pracující s dětmi s různým typem postižení a jejich rodinami. V rámci sociálních služeb nabízí aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociální rehabilitace a sociálně terapeutické dílny. Piafa má heslo: „To, co můžeme, nemá hranic, kromě těch, které si v duchu postavíme.“

Spolupracuje s městem Vyškov a dalšími městy, např. Rousínov, Bučovice, Ivanovice na Hané a některými organizacemi, např. Liga vozíčkářů, Úsměvy – spolek pro pomoc lidem s Downovým syndromem, paprsek Vyškov, Adra Vyškov.

5.4.1 Co nabízí

Piafa ve Vyškově se zabývá aktivitu jednak pro jedince se zdravotním postižením, ale i pro jedince intaktní. Pro jedince s postižením pořádají různé tábory, organizují kroužky během školního roku (informace v rozhovoru).

Pro školy s dětmi s postižením nabízí různé rehabilitace, velice oblíbené jsou hiporehabilitace, které provozuje Stáj piafa. Je to jedna z nejlepších možností pro děti s postižením. Kůň se pohybuje ve všech třech směrech (nahoru x dolů, doprava x doleva, dopředu x dozadu) a díky tomu velmi dobře napodobuje mechanismus lidské chůze.

Hiporehabilitace probíhá v půlhodinových blocích. Kůň je veden vodičem, který jde za ním. Přijde ke schůdkům, kde si dítě za pomoci dvou instruktorů, kteří zajišťují dopomoc a starají se o bezpečnost dítěte, sedne na koně. Během jízdy je možnost trénovat správné držení těla, kdy je mnohdy využit asistovaný sed. Při jízdě je možné opakovat učivo, barvy, slovní zásobu, využít různé pomůcky pro rozvoj jedince. Je ale třeba dbát na to, aby kůň hračku znal. Hračka může vydávat zvuky, pískat, dunět, ale je třeba před prvním použitím dobře seznámit. Takové seznámení koně s pomůckou může trvat tři měsíce. Kůň se nesmí leknout, jinak je riskováno bezpečí dítěte. Dítě na koni jezdí 20 minut. Jelikož se jede po ovále nebo v kruhu, mění se po deseti minutách směr, aby se nemotala nikomu hlava, aby dítě nepřepadalo na jednu stranu a nepracovala případně jen jedna strana.

Dále Piafa Vyškov a Stáj piafa organizují tábory v době letních prázdnin. Některé jsou určeny pouze pro jedince, kteří navštěvují jejich kroužky, některé jsou určeny pro intaktní jedince, jiné pro děti s postižením. Intenzivní tábor, který se opakuje během prázdnin dvakrát je nabízen pro děti s různým typem postižením a navštěvují je rodiny z celé republiky.

Podle dotazované je děláný intenzivní tábor na míru dětem s tělesným postižením a jejich rodinám. Dopoledne probíhají terapie a aktivity. Každé z dětí každé dopoledne absolvuje tři tyto aktivity, dohromady je jich pět a jedinec projde za týden všechny a mnohdy je zopakuje. Dále je zde debata rodičů s psychologem, aktivity pro sourozence dětí s tělesným postižením. Ti se mohou účastnit všech dopoledních aktivit stejně jako jejich sourozenec.

Odpoledne potom probíhá program připravený dobrovolníky, jedná se o nácvik divadla, opékání špekáčků, stanoviště s úkoly na dané téma. Pokud se stane, že aktivitu nemůže vykonat dítě, je tam ten rodič nebo sourozenec, který aktivitu vykoná. Podle dotazované je to legrace. Dále dodává: „ Když jsou nový ty rodiny, tak jsou z toho

překvapení, ale když vidí, že ti ostatní rodiče se nám zapojují, zapojí se taky.“ Další výhodou tohoto tábora je zjištění pro některé rodiče, že v tom nejsou sami, že existují rodiny, které mají stejné problémy, mohou si poradit a mnohdy mohou zjistit, jak se jejich dítě bude vyvíjet, protože na táboře může být jedinec se stejným postižením jako jejich dítě, jen starší.

5.4.2 Rozhovor č. 7

- tazající * dotazovaný

- Jaké služby nabízíte?

* Máme sociální služby, máme 3, ale pro rodiny s dětmi je vlastně jakoby jenom jedna. Pak máme nestátní zdravotnické zařízení a pak vlastně máme ještě jakoby druhou organizaci Stáj piafa, která dělá vlastně hlavně koně.

- Já jsem. Myslela, že to je právě jedna organizace.

* Jsme Piafa Vyškov a pak máme Stáj piafa, ta je jakoby administrativně zvlášť.

- Jo. Takhle.

* Jo, ale v rámci té sociální služby máme fakultativní činnost, hiporehabilitaci a kanisterapii, mimo jiné teda a tam vlastně ti klienti, když oni, asi jste slyšela, jak fungují sociální služby, ten klient přijde, máte nějakou zakázku. Pak to přeskočím, pak má nějaké cíle. A pokud pro ty jeho cíle je vhodná nějaká konkrétní metoda, tak my ji můžeme využít, protože používáme ty i alternativní metody. A často k nám vlastně rodiny s dětmi, které mají nějaký tělesné postižení, přijdou s tím, že by chtěli hiporehabilitaci a že mají takový a takový problém a chtěli by, aby mimo jiné nebo hlavně se teda pracovala prostřednictvím toho koně. A pak jsou ještě další možnosti.

- Oni mohou přijít a už říct hele my chceme přímo tohlencto.

* Teoreticky jo ale. Většinou to probíhá tak, že k nám někdo přijde, se nám ozve a napíše vlastně takovou žádost, vstup do služby, protože jinak to vlastně nejde. Protože buď jdou do nestátního zdravotnického zařízení a nebo tady do tohoto jinak jak to nejde. My vlastně zjistíme, jestli by to jakoby má práce pro nás. My pracujeme hlavně v Jihomoravském kraji, ale nějaký malý procento klientů můžeme vzít i jako mimo. Protože to je pak zas problém s dotacemi a tak. Když je to jakoby zakázka pro nás, když je to zakázka sociální služby, že ta rodina opravdu v nějaké té části nemůže tomu dítěti, pomoc, tak pak můžeme volit nějaké metody. A ta hipoška je vlastně jedna z těch metod,

takže podle mě takových 90 možná ještě víc procent, kteří přijdou s tím, že by chtěli tu hiporehabilitaci, protože jejich dítě má nějaký problémy. Tak to vypadá tu hiporehabilitaci mají.

- Aha, no ale jako stává se, že byste třeba odmítli někoho.

* Jo, samozřejmě.

- Beru z jiného kraje, ale jako i třeba, když to bere z tohoto kraje.

* Z jiného kraje jdou většinou do státního zdravotnického zařízení. To takhle můžeme, protože tam žádnou dotaci nedostáváme, takže tam prostě to řešíme si vlastně sami. A pokud to není zakázka pro nás, pokud tam prostě to není zakázka pro sociální službu, že my tam vlastně nevidíme, že by ta rodina byla buďto, jsou vlastně 2 takový typy. Buď jsou ty rodiny takový ty sociálně potřebný, kde potřebují pracovat na: jak pečovat o domácnost, jak se učit s dětma a takovýhle rodičovský kompetence. A pak pak je ta druhá skupina, kde ty rodiny mají děti, který mají nějaký specifický problémy. Spojený se zdravotním stavem a tam pak se většinou pracuje s využitím těch koní. Nebo psů, nebo jo podle toho, co jim je často k nám teďka chodí. Vy máte tělesný postižení, ale hodně chodí autisti.

- Ted' je to velký rozmach ti autisti. Jsou všude.

* Ta diagnostika asi. Dřív ty autisti k nám chodili, už měli 6 let a pořád neměli diagnózu. A teďka mají jako malí už tu diagnózu. A je jich hodně jako, řekla bych, že to, že to ani není, jako že by to přibývalo tou lepší diagnostikou, ale myslím si, že jako když si vezme jedna školková třída, tak v každé třídě se jako nějaký dítě najde, což si fakt si myslím, že nebylo.

- Prosím vy jste si říkala, že chodí teda i jiný než ty tělesně postižení. A z toho tělesného postižení, co vám sem nejvíce chodí?

* Děti z DMO, kvadroplegici, kvadropastici, nebo dyparetici i prostě děčka diagnóza DMO. A pak vlastně různé kombinované vady. Že mají mentální plus tělesné. Ted'ka je hodně dětí, kteří přichází s různými problémy, které jsou spojený s genetikou. Že už ví, že mají chromozom XY. Některý, co my jsme se ani ve škole tehdy neučili, jo úplně nový. Prostě věci, že třeba máme holčičku, která je jediná v Evropě a tak. Úplně nové diagnózy, ale dřív se to schovalo prostě mezi nějakou kombinovanou vadu. Často jsou to nějaký centrální hypotonie plus mentální postižení a oni jsou často hodně malincí. Takže jako v takových nevím 70 procentech ti lidi sem přichází, protože to dítě se nevyvíjí jako standardně a doktor řekne, už byste měli zvedat hlavičku, první vzpřímení, druhé vzpřímení a neděje se to.

- Už tak brzo sem dojdou. Když zvedání hlavičky je po půl roku.

* Po půl roku no. Tak no nejmladší dítě jsme měli měsíční, ale to teda bylo zdravý. Ale fakt jako úplně od miminek. Miminka se vozí, máme deku na tom koni a to dítě vlastně jede, jak kdyby obráceně a leží na tom koni, podporuje se, protože to funguje tak, jak ten kůň má velmi podobný pohyb, když člověk chodí. Je trojrozměrný, nahoru, dolů, dopředu, dozadu a do boku. Takže když to dítě leží na tom koni, tak my stimulujeme tím pohybem toho těla ten pohyb toho našeho těla a tím, jak se to tělo hýbe, tak vysílá signály do mozku, že se vlastně hýbe a vznikají tam ty dráhy. Často děti, které nemají takové ty zkřížený vzorce ruka proti noze a tam to krásně naskakuje právě díky tomu.

Jak zjistíte, jestli je daná aktivita vhodná pro dítě nebo ne?

* Komunikátor. Když přijde ten rodič, tak vlastně první komunikátor by měl být sociální pracovník, ten vykomunikuje, co chce jak chce, proč to chce. Pak, když se zjistí, že by potřebovali hiporehabilitaci, tak vyšetří ještě fyzioterapeut. A na základě toho vyšetření toho fyzioterapeuta my pak určíme, jestli on fyzicky jakoby mohl mít tu hiporehabilitaci. Pak potřebujeme potvrzení od lékaře, protože jsou i kontraindikace, třeba epilepsie nekompensovaná. My máme i epileptiky, ale kompenzovaný. Ta nekompensovaná epilepsie je složitá v tom, že jako když je to malinký dítě, tak vlastně tam nehrozí pád z toho koně, ale kdyby to už bylo větší dítě, tak vlastně hrozí tam ten pád a my máme hodně jako pevně nastavený pravidla bezpečnostní, protože pořád, i když je to náš parták ten kůň a je cvičenej, tak pořád je to velký zvíře, velký, silný a může nastat cokoli. Prostě všechno ho nenaučíte. Všechno se nedá předvídat, takže tím, že lidi jakoby, kteří můžou mít grand-mály (pozn. typ záchvatu).

Takže hodně je těch dětí, které nějaký genetický problémy, nějaký syndromy. Který jsou i fyzicky postižený, většinou je tam nějaká hypotonie. Nebo hypotonie trupu, a spasticita třeba dolních nebo horních končetin. Zároveň nějaká mentální retardace, která ale ještě když oni jsou malý, tak není úplně jako měřitelná. Spíš to poznají z té prognózy a nebo teďka taky je velký bum dětí, které mají nějaký svalový dystrofie.

- Atrofie?

* Atrofie většinou jako že ten sval fungoval normálně a pak jako něco vznikne něco, nehoda nebo nějaké podnět a zhoršuje se to.

- Vy nabízíte různé metody. Může to dítě potom mít více těch metod, nebo je to, že chodí jenom na jednu určitou metodu?

* Je to úplně různý. Většinou pokud mají víc problémů, tak chodí třeba ještě k nám na ergoterapii, na logopedickou prevenci nebo chodí, v té službě máte i věci, které jsou jakoby ze zákona zdarma. A v rámci toho jsou výchovné vzdělávací aktivizační činnosti nebo sociálně terapeutické činnosti. Tak na ty vlastně může chodit zdarma a buď s ním dělá pedagog nebo ten sociální pracovník.

- Vždycky to je jeden na jednoho nebo i skupinový?

* Je to různý, my často pracujeme v týmu, jako že jsou tam třeba dva lidi zároveň nebo je ten tým složený z těch lidí, který s ním pracují individuálně, ale pak se jednou za týden sejdeme a řekneme si, já jsem postoupil tak, a tak dělám to a to.

A pak ještě máme kroužky. Jednak máme piafáček. Kde jsou děti jakoby běžný a jsou tam integrovaný děti, který mají nějakou specifickou potřebu, od fyzických postižení až po různý děti s autismem a jako zase, aby to bylo vhodné, aby to dítě tu skupinu vlastně nenarušovalo. A zase tam jsou vždycky dva pracovníci v týmu. Někdy je tam ještě i dobrovolník. Podle toho, když to dítě potřebuje velkou asistenci. A pak máme ještě kroužek, který se jmenuje šikula. Ten je vyloženě pro děti s nějakou specifickou potřebou. Všechny děti, které teď tam chodí, jsou ze speciální školy

- Tady z Vyškova?

* Jo, jeden je z Prostějova, ten tam dojíždí, protože právě ta nabídka je strašně malá, v podstatě nulová bych řekla. Jeden chlapec má Downův syndrom, pak má jeden Práder-Willi syndrom. Pak mají různé kombinované vady, jeden je na vozíku ten má DMO a podstatě vždycky je to kombinovaný s nějakým mentálním postižením. Vlastně dva mají DMO a jeden je chodící.

- Co se v těch kroužcích jako nejvíce dělá?

* My se snažíme střídat v podstatě čtyři, pět činností. V tom piafáčku dělají výtvarku, dělají takový pohybové činnosti a hry. Když jsem to vedla já, tak ráda dělám dramáček, tak jsme dělali dramáček. Pak mají, jsou na jízdárně, tak mají takový aktivity s využitím koní i se svezou třeba chvilku. Všichni se tam vystřídají a pracují ve stáji a prostě všechno si tam můžou ošahat s tím pracovníkem. A kanisterapii. A v tom šikulovi, kde jsou ty děti všechny s postižením, tak ke koním nemám odvalu s nima jít, protože je to prostě strašně složitý tam, když už tak individuálně s rodičema, ale kanisterapii s nimi máme. Dneska jsme třeba to měli, tak jsme měli výtvarné činnosti. Někdy pohybové činnosti, to oni potřebují velmi často, protože oni z té školy jsou takový nevybouření, takže to v podstatě zařazujeme pokaždé, nějaký pracovní činnosti. Ven chodíme.

- Dobře, tak to jste mě také vyjmenovala, proč je ta aktivita hodná? Pochopila jsem asi teda, že je to hodně multisenzoriálně zaměřený. To dítě je rozvíjeno ve všech možných ohledech, je tam ještě nějaká další výhoda?

* Já řeknu ještě, z čeho to vzniklo, protože rodiče vlastně měli zakázku, že neexistuje žádný kroužek. Škola vlastně moc nic nenabízí. A v běžném domě dětí nebo v ZUŠce, to už vůbec je vlastně nechtějí. A z různých důvodů jednak, že se bojí, že by to nezvládly a v ZUŠce třeba vím, že někteří učitelé by řekli jo, abych to zvládl, ale je tam třeba problém s vedením zase, že z toho mají strach. A takže to vzniklo z poptávky těch rodičů a akorát se kombinuje ta skupina jakoby složitě. Aby vždycky, když přijde někdo nový, tak nejdřív zkusíme, jestli do té skupiny zapadne, jestli je to vhodný a tak, aby zase ta skupina, jakž takž mohla fungovat.

- No a je potom teda něco, proč by ti rodiče tuto aktivitu mohli zavrhnout, nebo kteroukoliv z těch aktivit? Myslím si, že dálka totiž není problém, že jelikož je těch aktivit tak málo, tak mohou dojet.

* Nebo třeba na ten tábor, kde jsou jako na ty intenzivní týden tam jezdí rodiče s dětmi z celé republiky, protože tady si můžou i najít ubytování a jsou tady vlastně intenzivně celý týden a jinak ty ostatní aktivity tak vlastně jsou ambulantní, že dojíždí. Tak asi nejdelší máme lidi z Brna, máme lidi tam od Olomouce. Jako dálka, ale nějaká přiměřená, aby se jako ambulantně dalo dojíždět. A pak ty časové možnosti, ale my třeba těm rodičům jsme zjistili, že vlastně pro toho šikulu je pro ty rodiče nejvýhodnější, protože problém je vyzvednout ze školy, pak ji někam zahodit na hodinu zavízt a pak je zase vyzvedávat. A pak teprve jet domů, protože oni jsou ještě třeba kolikrát v práci, nebo i když jsou doma, tak je to prostě problematický. A tak jsme vlastně vymysleli, máme i sociální auto a je vozíme do školy a ze školy a jsme vymysleli, že my je můžeme v té škole nabrat, přivezeme je sem a pak tady mají kroužek a někteří rodiče už si je vyzvednou a některý ty děti zavezeme až domů. Což je úplně supr, protože pro tu rodinu je to velká služba, že fakt to dítě přijede třeba ve tři.

* Takže můžou být doma s těma dětma. Dobře, takže vlastně důvod, proč by to ten rodič mohl zavrhnout?

* Pokud by to to dítě nezvládalo, nějak se mu to nelíbilo. To jako finančně si myslím, že ne, že oni ještě když jsou ve službě, tak vlastně mají platí polovinu té taxy, kterou máme, takže si myslím, že jakože drahý to určitě není, že by to jako kvůli penězům nemohli zvládat. Navíc často mají různé ty terapie, přes různé nadace zaplacený, takže tam to není až tak problematický a oni na to rádi dávají, protože taky

chápu, že to má smysl. Jediné, co je, když to tomu dítěti nevyhovuje, nebo to nevyhovuje té skupině, tak pak jako nejde, aby to dítě do té skupiny chodilo. Ale většinou to tak je, že se vám třeba ozvou rodiče a pak zjistí, že prostě jim to časově nevyhovuje, že to nezvládají a vlastně třeba ani nepřijedou na to první setkání, že už jim to dojde, že oni by sice jako hrozně chtěli, ale ještě chodí do práce. Ještě mají další dvě děti, které musí odvážet přivážet a že už by to úplně nebylo.

- A pak tím pádem ještě vy jste říkala, jezdí sem i z Olomouce i z Brna na ty tábory? Jezdí i třeba z celé republiky, ale říkala jste, že především děti tady jako odsud z Vyškovska? Teda ti, co chodí na tu speciální školu?

* Tady do toho kroužku jedno dítě je jenom mimo náš kraj a v podstatě mimo náš rozšířený jakoby okres. Jinak jsou všichni v dosahu tady.

- Máme na Vyškovsku tolik dětí?

* On ospecka je plná.

- Ale ta specka je pro mentální.

* Však v šikulovi jsou všichni s mentálním postižením. Ti, kteří mluví, tak mají lehký mentální postižení.

...

* Protože pro ty děcka ještě, který vlastně jsou nějak fyzicky, s fyzickým postižením, ale mentálně jsou zdraví, tak tam si myslím, že nevím úplně třeba dítě na vozíku nebo tak, ale myslím si, že třeba ZUŠka by takový dítě vzala, když není mentálně postižené.

- To by vzala. No hlavně třeba na nějaký nástroj nebo tak, tak proč by nemohlo hrát, když by to zvládnul?

* To by to zvládnul. A ty děcka, které nemají mentální postižení, tam si myslím, že existuje ta nabídka v tom běžném provozu, že to nemusí mít jako přes sociální službu. Kolikrát si myslím, že vezme, někdy, i jsem slyšela, že občas nějaký DDM někoho vezme. Vím v brně holčička chodila s Downovým syndromem někde DDM nebo možná do ZUŠky, ale někde jenom na zpěv.

- Ale taková výtvarka nebo zpěv, proč by nemohli, že?

* Jo jako mohli určitě.

- Jako výtvarka, vždyť ty děti jsou právě většinou nadaný na výtvarný.

* No tam spíš jde o ten specifický projev, že se může někde zakousnout tam si sedne a ten běžný učitel se s tím neporadí, kór když je tam sám.

- No a potom tím pádem ty děti navštěvuj tady kroužky a mají třeba ještě i jiný zájmy, než jenom tady, třeba plavání, že byste viděla o někom, že chodí.

* Z těch našich dětí ne.

- Vesměs jenom semka chodí někam jinam třeba.

* Chodili plavat jako úplně miminka, pak ne.

- Víte cokoliv jinýho, vy máte vcelku širokou škálu, jako že toho, co ty děti tady mohou dělat. A tady tu nabídku máte širokou, to znamená, že mě jako právě nenapadá, jestli je něco, co by těm dětem jako vlastně chybělo. Co by ještě jako mohly?

* Vím o chlapečkovi, který chodí na hiporehabilitaci, na ty fakultativní činnosti a ještě kromě toho chodí zvláště s mamkou plavat. Většina jich ještě chodí někde cvičit na rehabilitaci a tak jo, nebo mají ještě fyzioterapii. Někdy mají u nás fyzioterapii, že chodí na Bobatta, ale nebo chodí někam u nich cvičit.

Jako ty rodiče se snaží, pokud jsou hlavně v té fázi, kdy ještě bojují a hledají možnosti rozvoje a tak chodí na hodně toho a pak když jsou ty děti starší a starší, tak s tím přijetím toho postižení, tak většina těch věcí odpadá a chodí děti do školy a pak už moc nic už dalšího nezvládají. Ale čím jsou mladší, tak tím víc mají, chodí na různý intenzivní pobyty s nima.

- Znájí se ty děti i ze soukromí? Říkala jste, že chodí do stejné školy, tak by se asi měly znát od tama.

* Často jo. Určitě ty, které chodí do kroužků, se znají hodně intenzivně, jednak z toho kroužku. Oni v té škole jsou v různých třídách, takže se úplně tak neznají, ale ta škola zas není až tak velká, takže často se znají někteří, kteří jsou třeba z Vyškova se znají i ze školky. Že tady je vlastně iniciativní školka.

- I rodiče jejich se znají?

* Podle mě jenom tak letmo, jako že z nějakých třeba třídní schůzek.

- Jako že to není, že by byly nějaké extrémně dobré vztahy.

* Že by měli komunitní vztahy, to si nemyslím, protože jsou každéj odněkud jinud.

- Takže je spojuje vlastně jenom ve škole.

* My jsme se snažili dělat tady jako rodičovskou skupinu, takovou tu podpůrnou a vždycky to skončilo na tom, že rodič by strašně chtěli, ale nejsou schopni sejít.

-Protože všichni mají všeho moc.

* Se nenajde ten čas. Že možná o víkendu by to šlo, ale ne vždycky a pak se třeba sešly jenom tři, čtyři a to bylo málo. Takže myslím si, že ty rodiče jsou rádi, že to

tak nějak funguje a že to dítěti můžou umožnit aspoň nějaký zájem, kterej může dělat a kde je rádo. Tak jako se zdravýma dětma.

- Taky je toho všeho moc. Donutit rodiče, aby se potkali je nadlidský úkol. V tomhle si myslím, že je to problém. Jako určitě to není o tom, že by se jako nemohli znát. Pokud mají ten intenzivní týden, tak se tak se tam intenzivně poznají, protože jednak s námi dělají všelijaké ty programy. Jednak děláme aspoň vždycky jednu aktivitu přímo pro rodiče buď balintovskou skupinovou komunikaci nebo nějakou přednášku jim děláme a vždycky je to spojené spíš jako s diskuzí. Nebo večer, že se můžou sejít, pokud jsou ještě spolu na hotelu někde, tak tam si povídají a vyměňují si ty zkušenosti. A to vím, že vždycky tak jako rozkvetou ty rodiče, když třeba mě jedna maminka říkala, byla s malým chlapečkem, který měl autismus. Potom týdnů mně říkala, mě to tak strašně pomohlo, měl jít i manžel. Protože já teď vím, jak to bude, až bude velkej. My jsme se toho strašně děsili a teď já vidím, že ty rodiny normálně fungují, že to dítě prostě jenom vyrostne a my se sice budeme starat, ale bude třeba někde přes týden a my si ho vezmeme na víkend. Protože tyhle to tak mají. Mají to vyzkoušené, není to problém, tyhle zase mají doma, a taky se to dá. A já už si to teďka dokážu představit, už se tak jako neděsím v budoucnosti, což je super.

- Což je lepší prognóza, protože jí to někdo poví.

* Nebo si doporučují i já nevím, když jsou to děcka s vozíkem, tak kde jaký vozík, kde si to brali a co jim jako vyhovovalo a jaký vozík nebo ty kočárky, takový ty všelijaký, kdo jak kdo kdo ochotnej a co se jim porouchalo, kdo to opravovali a nebo který doktor na něco a co jim vyhovovalo. Ted'ka je bum, že jezdí na delfíny do Turecka. Nejdřív to bylo strašně drahé jezdit, kdysi Itálie, teď v tom Turecku je to levnější, tak si to povykládají a tam je to taky hrozně fajn.

- Ti delfíni nejsou špatní.

* Ted'ka, co všichni byli, tak ty děti postoupili. Je to překvapující, ale je to tak.

- V čem jim ten delfín vlastně pomáhá, protože to není ani o pohybu.

* No oni to plavou s nima, když se drží a tak. A já si osobně myslím, že ta komunikace, která tam je, že to vysílá nějaké vlny

- Ta telepatie?

* Ta echolokace nějaká, že to stimuluje nějakým způsobem mozek.

- Jak rodiče s vámi komunikují, protože věřím, že někteří jsou v pohodě, jako úplně a sdělí vám i tu diagnózu, co a jak s dítětem, ale pak určitě přijdou rodiče, kteří

nesdělují diagnózy. Je to pak třeba i horší, že nejsou vůbec sdílní, nebo nejsou vůbec ochotní?

* My potřebujeme, třeba když chtějí mít tu hiporehabilitaci, tak musí být potvrzení od lékaře. Aby fakt nebyla nějaká kontraindikace. A třeba když je nějaká vysoká skolióza, nebo jsou děti, které mají luxovaný klouby a to taky nejde. o je jedna věc, takže my nějakou základní informaci máme. A pak, když dělá ten sociální pracovník, my tomu říkáme mapování, on si s ním sedne. My máme ze zákonů, v zákoně je, jak se to má dělat a tak nebo ve vyhláškách a tam máme takový formuláře a projdeme všechny různé oblasti života, kde oni potřebují pomoci.

- Takže něco víte.

* Vlastně toho víme jako poměrně hodně a zejména o té oblasti. Každý to dítě, nebo každá ta rodina má svého klíčového pracovníka, se kterým by to měla řešit. A podle standardu my každého půl roku hodnotíme. Většinou je to tak, že ty rodiče jsou s námi fyzicky přítomni a my si vykládáme o tom, co se nám povedlo, co se nám nepovedlo. Měli jsme takový cíle, tak jsme na tom pracovali, povedlo se, nepovedlo se, budeme pracovat na něčem jiném, nebo budeme na tom stejném. Takže v tomhle je to nějak nastavený. Pokud ti rodiče tady nejsou nebo nepřichází, nebo prostě nechtějí, tak vlastně s nimi komunikují aspoň telefonicky, ale většinou je to tak, že ty rodiče, třeba pokud jde o ty volnočasovky, tak ty rodiče jsou hodně aktivní. Že oni jakoby sami chtějí. my, když jim ty děti odevzdáváme, tak vždycky říkáme, co jsme dělali ve zkratce, co si nesou sebou domů a oni to mají pak vystavený třeba na ledniče.

- A nenajdou se třeba rodiče, kteří by byli nepříjemný.

* Tady u těch dětí musím říct, že ne.

- Setkala jsem se s tím, že tam byli rodiče, kteří dali dítě a neřekli, že dítě třeba je pokakané.

* Jako my nemůžeme v podstatě s nima tyhle věci dělat. Jako ve školství nemůže člověk ošetřovat to dítě, tak my vlastně taky nemůžeme. Takže většinou je to tak, že třeba máme, když toho chlapečka na tom vozíku, tak tatínek jde s ním na záchod. A my v krizi fungujeme taky, ale jenom v krizi. On sám se dokáže utřít. Potřebuje tam jít opřít, aby někde nespádl. Ale sám se je schopnej vysvléct, obléct a tak. Takže v tomhle smyslu to ne, to s tím nemáme problém. Jedině když to spíš nesouvisí s těma dětma s postižením, ale když pracujeme s těma rodinama, kde jsou bezplatné služby, jsou ve špatné sociální situaci, nebo se neumí o ty děti starat a tohle se nacvičuje, tak tam jsou často nespoupracující, Oni mají víc zájmu o sebe než třeba o ty děti.

- Tam je to blbý.

* No tam je to mnohem horší, takže ve srovnání s tímhle tím mě ty rodiče, kteří přijdou namotivovaní, že chtějí, aby se s tím dítětem něco dělalo, tak jsou bez problémů. I když samozřejmě se najdou rodiče, kteří třeba vám v anonymním dotazníku napíší něco negativního, že málo něco děláte, ale osobně si pokaždý předáváme s těma rodičema zpětnou vazbu. A většinou rodič řekne, já bych potřeboval my teďka děláme, já nevím barvy. Tak můžete zkusit na těch barvách pracovat, nebo nejde mu tohle a tohle tak zkuste. Něco v tomhle smyslu a nebo řeknete, dneska ho nechte relaxovat jenom, ať si jenom hladí, protože my jsme byli plavat a byli jsme unavení. Takže většinou ta výměna těch informací s těma rodinama je a výjimečně, to je fakt jako jedna maminka, která je taková jako nepřístupná, že vám to neřekne do očí. Taky je to hrozně těžký pro nás. I když se jí zeptáte, tak ona stejně nic neřekne. Každý je jiný a je to asi těžký. Ale my máme pravidelný supervize, takže právě tady tyhle věci, když máme s nějakým rodičem problémy. Spíš se stává, že ty rodiče, že my tam vidíme, že by bylo potřeba třeba na něčem pracovat a ten rodič to vidí nějak jinak. Tak my vlastně je nemůžeme nutit v těch sociálních službách, musíme pracovat na tom, co oni chtějí, a to pak třeba řešíme s tím supervizorem. Můžete jim to říct. Ale když ten rodič prostě na to nereaguje, tak vlastně s tím nemůžete vyjít nic dělat. Ale zase je to výjimečný.

6. Výsledky výzkumu

V kapitole rozebíráme rozhovory, a hledáme odpovědi na výzkumné otázky. Dále se zde zamýšlíme nad úskalími práce, která ji v mnohém ovlivnila. V diskuzi porovnáváme výsledky našeho výzkumu s literaturou a výsledky jiných prací na toto téma.

6.1. Odpovědi na výzkumné otázky

1) Které jsou vhodné a nevhodné aktivity pro děti s tělesným postižením?

Z rozhovorů vyplývá, že každá aktivita může být pro jedince s tělesným postižením vhodná, pokud je správně upravená. Je potřeba ji upravit podle jedinců, kteří se aktivity účastní.

Aktivita se stává pro dítě nevhodnou v případě, kdy jeho postižení způsobí, že aktivitu nezvládá. Může se stát, že jedinec aktivitu zavrhně jako nevhodnou, protože nebude uspokojovat jeho potřeby, nebude pro něj na příklad dostatečně akční.

Rodič aktivitu může shledávat jako vhodnou ať už z důvodu, že je to určené pro jeho dítě, které má tělesné postižení – zábava pro dítě a využití volného času – nebo z důvodu rozvoje dítěte, na který mají aktivity vliv.

Naopak zavrhnout aktivitu mohou rodiče pro své dítě z různých důvodů. Jedním z nich může být nedostatečná zábava pro jejich dítě, popřípadě horší výměna názorů s vedoucím aktivity, kdy rodič dojde k závěru, že vedení aktivity není podle jeho představ.

2) Na co si při daných aktivitách musí jedinec i trenér dát pozor?

Vždy je potřeba dávat pozor na každého jedince - na jeho možnosti. Mnozí jedinci mají omezení vyplývající z jejich postižení, na která je třeba dát pozor. Jedinec by při aktivitě neměl cítit bolest, tlak a jiné příznaky, které by mohly poukazovat na špatné provedení, popřípadě na omezení vyplývající z tělesného postižení.

Je třeba dbát i na přání rodiče a snažit se vyjít vstříc. Někdy to není úplně možné, například když má dítě pravou ruku ochrnutou, ale rodič chce, aby dítě pravou rukou házelo. I přesto se vždy organizace snaží dbát přání rodičů a vyjít jim vstříc.

3) Které vhodné aktivity pro děti s tělesným postižením jsou dostupné v Jihomoravském kraji?

Aktivit, které by byly vhodné pro děti s tělesným postižením, je v Jihomoravském kraji hodně. Nicméně četnost jejich nabídky není tak velká. Například Šikuláček, který nabízí Piafa ve Vyškově, je jediný v celém kraji – podle internetových stránek. Hiporehabilitace jsou nabízeny více organizacemi – podle zaměstnanců Piafy – ale většinou se jedná o terapeutickou metodu, ne o volnočasovou aktivitu, která využívá prvky terapie.

Nabídka pro děti s tělesným postižením je dle mého hodně malá, je orientována do velkých měst. Každá organizace nabízí určité aktivity, které se moc neobjevují v jiných městech. Stacionáře nabízí aktivity, při kterých se jedinci učí samostatnosti, péči o bydlení, každodenním aktivitám. Piafa nabízí Šikuláček, hiporehabilitaci především a tábory pro jedince a jejich rodiny s tělesným postižením. V Brně je pro zájemce možnost sportovat a soutěžení na celorepublikové i světové úrovni – boccia, atletika, cyklistika, vzpírání. Klub celiakie nabízí tábor pro své členy.

6.2 Limity

Prvním omezením výzkumu byl dotazník. Ten je vhodný pro oslovení většího množství respondentů a rozsáhlejší soubor získaných informací. Nicméně i dotazník má svá úskalí. Jelikož je dotazník anonymní a dobrovolný, respondent nemusí na dotazník odpovídat. Dalším problémem je pravdivost odpovědí. Někteří mohou odpovídat tak, aby se ukázali v lepším světle, jiní mohou odpovídat podle toho, co si myslí, že potřebujeme jako odpovědi – z různých důvodů (nechtějí říct pravdu, myslí si, že nám pomohou lži a další).

Dalším úskalím dotazníku bylo možné nepochopení otázky respondenty, což mohlo zapříčinit, že jedinec nevěděl, na co se ptáme. I přes to, že dotazník četlo mnoho lidí – vedoucí, jedinci z praxe, i tak se mohly najít otázky, které nebyly vhodně položeny.

Komunikace probíhala elektronicky, popřípadě telefonicky – konzultace po elektronické domluvě. Zde je úskalí elektronické domluvy – e-mail mohl přijít do spamu, ředitel si jej nemusel všimnout, zapomněl přeposlat, kvůli tomu se nedostaly dotazníky k respondentům – rodičům a žákům. Papírová forma byla možná po dohodě s ředitelem. Žák jej mohl vyplnit se souhlasem zákonného zástupce přímo ve škole, popřípadě si žáci odnesli vytisknutý dotazník domů a následně přinesli.

Po nízké návratnosti dotazníků jsme při změně regionu přímo oslovili organizace. Bohužel i tato spolupráce nebyla úplně bez problémů.

Po mnoha telefonátech s organizacemi, které pracují s dětmi s tělesným postižením, jsem zjistila, že mnoho organizací již neexistuje – přitom stránky jsou funkční. Některé organizace, které dříve pracovaly s těmito dětmi, svou činnost pozastavily a věnují se jiným aktivitám. Jiné organizace se přeorientovali na jinou skupinu klientů – jiný typ postižení, věková skupina. Organizací pro dospělé s tělesným postižením jsem našla více, ale většina z nich nemá ve svých řadách děti s tělesným postižením. Někde mají jednoho nebo dva členy - děti - s tělesným postižením, ale ti se tam dostali díky známosti. V některých organizacích jsou aktivity pro jedince s tělesným postižením, které nejsou věkově omezeny a lze zde najít i děti mladšího školního věku a vedle nich dospělé jedince.

Dalším omezením při výzkumu pro nás bylo nespolupracující vedení, které spolupráci přímo odmítlo, nebo nás přepojilo na někoho z kolegů, který neměl čas, byl nemocný, nebo již nebyl zaměstnancem organizace.

Některé organizace omezily aktivity, popřípadě na nějakou dobu přerušily činnost z důvodu nízkého zájmu jedinců, i dětí, s tělesným postižením nebo nízkého počtu zaměstnanců a dobrovolníků.

Děti s tělesným postižením jsou mnohdy integrované do běžných škol a navštěvují i kroužky v rámci integrace. Tím se uvolňují místa na školách a aktivitách pro ně určené. Toto uvolněné místo obsazují organizátoři – vedoucí - dětmi s mentálním postižením a kombinovaným postižením, tudíž se může změnit i povaha aktivity.

Pro diskuzi bylo velkým omezením nízký počet podobně tvořených prací a výzkumů. Některé výzkumy byly vytvářeny bez věkového omezení, jiné byly spíše teoretické povahy, kdy autoři spíše popsali dané aktivity, ale nezajímali se o nabídku daných aktivit.

6.3. Diskuze

I když podle zdrojů⁷¹ je basketbal velmi oblíbený sport u jedinců s tělesným postižením, v Jihomoravském kraji jsme nenašli organizaci, která by se zabývala basketbalem pro děti s tělesným postižením. Naopak manuální práce – vyrábění, domácí

⁷¹ KUDLÁČEK, Martin. *Základy aplikovaných pohybových aktivit*. Skripta. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3954-9.

práce apod. – se těší velké oblibě u dětí, především ve stacionářích mají tyto aktivity své místo. Manuální práce v podobě práce s různým materiálem nabízí i Piafa Vyškov.

Ješina a Kudláček ve svém díle ⁷² zdůrazňují, že je třeba zlepšit kvalitu života a integrovat jedince s tělesným postižením do intaktní společnosti. Zde se někteří vedoucí rozcházejí s tímto názorem. Všichni, se kterými jsme vedli rozhovor, souhlasili s tím, že je třeba dbát na kvalitu života jedince. Souhlasí i s tím, že děti s tělesným postižením mají stejné potřeby jako děti intaktní, proto je třeba uspokojit tyto potřeby u všech dětí. Nicméně se rozcházejí v názorech, že je třeba děti integrovat do intaktní společnosti. Někteří vedoucí si myslí, že naopak některé děti – ne všechny - s tělesným postižením jsou rády, že jsou mezi jedinci se stejnými problémy a nemají zájem být integrováni do intaktní společnosti.

I přesto, že každý jedinec může mít pro sebe upravenou kozu⁷³, ve Sportovním klubu nám bylo osvětleno, že se tak mnohdy neděje. Pro organizátory soutěží by bylo zdoluhavé po každém soutěžícím měnit kozu. Některé týmy, nám bylo osvětleno, to tak mají, nicméně, každá koza je velmi drahá a klub si nemůže dovolit koupit pro každého jedince jednu a následně ji upravit. Proto volí možnost, že všichni jsou naučeni házet z jedné kozy, která má například odnímatelnou opěru, více pásů a další vymoženosti, aby se jedinec cítil pohodlně. Ale mají stále jednu kozu, na které se vystřídají všichni soutěžící z klubu.

I přesto, že epilepsie je nepřenositelné onemocnění mezi dvěma jedinci, ⁷⁴ někteří vedoucí vypověděli, že některé děti s epilepsií nerady navštěvují aktivity z důvodu, že kdyby dostali záchvat ostatní se od nich vzdálili, báli se jich, popřípadě vznikala negativní vztah mezi nimi.

⁷² JEŠINA, Ondřej a KUDLÁČEK, Martin. *Aplikovaná tělesná výchova*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2738-6.

⁷³ KACANU, Eva a ZENDULKOVÁ, Pavlína. *Atletika v APA*. Online. Dostupné z: https://apa.upol.cz/images/Atletika_v_APA.pdf. [cit. 2025-06-16].

⁷⁴ *Epilepsy*. Online. World health organization. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/epilepsy#tab=tab_2. [cit. 2025-06-19].

Závěr

V diplomové práci jsme se zabývali problematikou volnočasových aktivit pro děti s tělesným postižením, které jsou dostupné v Jihomoravském kraji.

Cílem práce bylo zjistit, které aktivity jsou pro děti vhodné a které nevhodné. Hledali jsme organizace, které se zabývají volnočasovými aktivitami pro děti s tělesným postižením. Aby bylo možné pochopit problematiku, bylo potřeba nejdříve vymezit pojmy volný čas, tělesné postižení a charakterizovat vybraná tělesná postižení. Dále jsme mohli hledat možnosti, jak modifikovat aktivity pro děti s tělesným postižením.

Přestože pátrání odhalilo některé organizace pracující s dětmi s tělesným postižením, zájem o spolupráci projevila menší část z nich, případně některé organizace ukončily činnost nebo přerušily. Proto jsme se v rozhovorech doptávali vedoucích na další možnosti volnočasových aktivit pro děti s tělesným postižením.

Dítě s tělesným postižením má právo na uspokojení svých potřeb stejně jako jiné dítě. Pro intaktní děti existuje dlouhá řada volnočasových aktivit, které mohou děti navštěvovat. Nicméně pro děti s tělesným postižením je velmi těžké najít vhodnou aktivitu a ještě k tomu dostupnou v přijatelné dojezdové vzdálenosti. Skrze diplomovou práci jsme chtěli na tento problém poukázat a dát náměty k dalším výzkumům. I pro organizace pracující s dětmi s tělesným postižením se mohlo jednat o impuls a možnost zamyslet se nad jednotlivými aktivitami, které nabízí.

Výsledky výzkumu mohou být dále využity jako podklad pro další výzkum, který by mohl například zkoumat, jak jsou rodiče spokojeni s danými aktivitami, co by podle nich bylo třeba zlepšit, jestli je dostatečná nabídka a další otázky, na které jsme bohužel nemohli najít odpovědi kvůli nespolupráci. Dále by mohlo dojít k porovnání názorů rodičů a vedoucích, případně odborníků, jestli se tyto názory shodují nebo neshodují a hledat důvody.

Použitá literatura

- HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011
- CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu, 2., aktualizované vydání. Grada, 2016. ISBN 978-80-271-9225-0.
Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/metody-pedagogickeho-vyzkumu-1421/>.
- JEŠINA, Ondřej a KUDLÁČEK, Martin. Aplikovaná tělesná výchova. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2738-6.
- JONÁŠKOVÁ, Vlasta. Protetické pomůcky osob s poruchou mobility. In: RENOTIÉROVÁ, M., LDÍKOVÁ L. Speciální pedagogika. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN: 80-244-0873-2
- KANTOR, Jiří a JURKOVIČOVÁ, Petra. Základy speciální pedagogiky osob s omezením hybnosti. Studijní opory. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3710-
- KANTOR, Jiří a JURKOVIČOVÁ, Petra. Základy speciální pedagogiky osob s omezením hybnosti. Studijní opory. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3710-1.
- KANTOR, Jiří. Terapeutické přístupy u osob s omezením hybnosti. Studijní opory. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3706-4.
- KOLÁŘ, Pavel. Rehabilitace v klinické praxi. Praha: Galén, 2009. ISBN 978-80-7262-657-1
- KRAUS, Josef. Dětská mozková obrna. Grada, 2004, s. 35. ISBN 978-80-247-6750-5.
- KUDLÁČEK, Martin. Základy aplikovaných pohybových aktivit. Skripta. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3954-9.
- MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena, LINHART, Jiří (ed.). Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3
- PÁVKOVÁ J. a kol. Pedagogika volného času. Praha, Portál 2002
- PÁVKOVÁ J. a kol. Pedagogika volného času. Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času. Praha, Portál 2002
- PÁVKOVÁ J. a kol., Pedagogika volného času. Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času. Praha, Portál 2002

- RENOTIÉROVÁ, Marie. Somatopedické minimum. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0532-6.
- REUYS, Eva a VIEHOFF, Hanne. Jak s dětmi trávit volný čas: [Náměty, nápady, návody pro děti od 4 do 14 let]. Přeložil Bohuslav URBÁNEK, přeložil Alena POKORNÁ. Nápady, hry, tvořivost. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-073-1
- SEIDL, Zdeněk. Neurologie pro nelékařské zdravotnické obory. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2733-2.
- SHERILL, Claudine. Adapted physical activity, recreation and sport: crossdisciplinary and lifespan. 6th ed. Boston, Mass.: McGraw-Hill, c2004. ISBN 0697295133.
- SKUTIL, Martin. Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.
- SLOWÍK, Josef. Speciální pedagogika. 2., aktualizované a doplněné vydání. Pedagogika. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-271-0095-8
- Sport a rekreační aktivity zdravotně postižených dětí. Praha: Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v České republice, 1998.
- SPOUSTA V., Kapitoly z pedagogiky volného času. Brno, Masarykova univerzita 2003
- ŠTAINIGL, Petr. Základy somatopedie. In: KOCUROVÁ, Marie. Speciální pedagogika pro pomáhající profese. Plzeň: ZČU, 2002. ISBN 80-7082-844-7.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6
- VÍTKOVÁ, M., 1999. Somatopedické aspekty. Paido. ISBN 978-80-85931-69-3
- WARNER, Penny. Jak lépe využít čas strávený s dětmi. Přeložil Vlastimil BLECHA. Nápady - hry - tvořivost. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-878-3

Internetové zdroje

- BOCCIA INTERNATIONAL SPORTS FEDERATION. *World boccia mezinárodní pravidla mezinárodní pravidla 2025 - 2028*. Online. 2025.
- Diabetes*. Online. World health organization. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/diabetes#tab=tab_1. [cit. 2025-06-19].
- DUMAZEDIER, Joffre. Volný čas. Online. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. 1966, s. 443-447. Dostupné z: <https://casopisy.soc.cas.cz/pdfs/csr/1966/03/08.pdf>. [cit. 2025-06-17]
- EUFAPA. *Stanovy o. s. Evropská federace aplikovaných pohybových aktivit. 2006*
- Charter for Leisure. Online. 2020, s. 18. Dostupné z: WLO, https://www.worldleisure.org/wlo2019/wp-content/uploads/2021/07/Charter-for-Leisure_en.pdf. [cit. 2025-01-06].
- KACANU, Eva a ZENDULKOVÁ, Pavlína. *Atletika v APA*. Online. Dostupné z: https://apa.upol.cz/images/Atletika_v_APA.pdf. [cit. 2025-06-16].
- Všeobecná deklarace lidských práv. Online. 1948, s. 5. Dostupné z: http://www.lidskaprava.cz/uploads/03_dokumenty/04_uvod/00_VDLP_UDHR-.pdf. [cit. 2025-01-06].
- World Health Organization - rehabilitation*. Online. World Health Organization. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/rehabilitation#tab=tab_1. [cit. 2025-06-15]

Seznam příloh

Příloha 1 Dotazník pro žáky s TP

Příloha 2 Otázky k rozhovoru

Příloha 3 Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a dalších informací pro diplomovou práci

Příloha 4 Rozhovor č. 1

Příloha 5 Rozhovor č.2

Příloha 6 Rozhovor č. 3

Příloha 7 Rozhovor č. 6

Příloha 8 Rozhovor č. 7

Příloha 1

1. Jaký je Váš (vašeho dítěte) věk?
2. Specifikace tělesného postižení (můžete napsat diagnózu nebo popsat charakteristické projevy/dopady tělesného postižení):
3. Je k tělesnému postižení přidružena další specifická potřeba (např. zrakové nebo sluchové postižení, SPU, dlouhodobé onemocnění apod.)? Pokud ano, uveďte prosím, o kterou specifickou potřebu se jedná:
4. Navštěvujete Speciálněpedagogické centrum? Které?
5. Které volnočasové aktivity Vaše dítě/Vy navštěvuje/te?
6. Je nabídka volnočasových aktivit ve Vašem okolí a vzhledem ke specifickým potřebám dostatečná?
 - ano
 - ne
7. Podle kterých kritérií jste volili aktivitu/y?
8. Jste s danými aktivitami spokojeni? S jejich vedením, průběhem, délkou atd. Prosím o zdůvodnění odpovědi.
9. Jsou aktivity, které byste pro sebe (své dítě) volili, ale z nějakého důvodu je nenavštěvuje(te)? Aktivity vypište.
10. Z jakého důvodu aktivitu/y nenavštěvuje(te)?
 - brání v tom postižení/omezení
 - velká vzdálenost od domu
 - jiné důvody:
11. Jsou aktivity, které absolvujete (vaše dítě) v domácím prostředí? Z jakého důvodu?
 - přichází domů odborník
 - není v nabídce SPC nebo spolků
 - velká vzdálenost centra nebo organizace, která aktivitu nabízí
 - jiné důvody:

Nepovinné

Jméno:

Kontakt:

Příloha 2

V čem spočívá tato aktivita?

Jaké děti s tělesným postižením aktivitu navštěvují?

Jaký je její přínos pro děti s tělesným postižením? Proč je vhodná?

Je aktivita určena některému typu postižení? Je naopak dítě s typem postižení, pro které tato aktivita není vhodná?

Proč je tato aktivita vhodná pro děti s tělesným postižením?

Je něco, na co si musí děti dát pozor? Co by mohlo dětem ublížit – nějaký pohyb, věc při aktivitě?

Proč je tato aktivita pro děti s tělesným postižením zajímavá? Proč je láká? Kromě toho, že mají pohyb a mohou se angažovat.

Je naopak něco, proč by děti tuto aktivitu mohly zavrhnout, že by je nebavila nebo by ji nechtěli dělat?

Jsou i další aktivity vhodné pro děti s tímto typem tělesného postižení? Popřípadě, jaké aktivity by měli rodiče pro své děti vyhledávat?

Vyhledávají rodiče tyto aktivity? Nebo tyto děti navštěvují i jiné aktivity? Jaký je důvod?

Jezdí sem rodiny z většího okolí nebo jen z Brna?

Proč sem jezdí i lidi z širšího okolí, popřípadě proč sem nejezdí? Dálka, velkoměsto, velký zájem/malý zájem, časová náročnost

Jsou zde děti, které se znají i v soukromí? Nebo se potkávají většinou jen zde? Jaký to má důvod?

Jak s vámi spolupracují rodiče dětí? Jak se zapojují, popřípadě jak komunikují?

Příloha 3

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a dalších informací pro
diplomovou práci

název práce: Volnočasové aktivity pro děti s tělesným postižením a jejich
dostupnost v Jihomoravském kraji

držitelka souhlasu: Michaela Stupková, Bohaté Málkovice 9

email: michaela.sevc@seznam.cz

Předmět a provedení: Výzkum je zaměřen na děti s tělesným postižením a volnočasové aktivity pro ně organizované. Cílem je zjistit dostupnost vhodných aktivit pro děti s tělesným postižením, vhodnost a nevhodnost aktivit nabízených dětem s tělesným postižením.

Výzkum bude veden formou rozhovoru. Průběh rozhovoru bude nahráván a ze zvukového záznamu bude následně pořízen doslovný přepis, který bude dále analyzován a interpretován. Zvukový záznam bude sloužit pouze pro potřebu doslovného přepisu a bude k dispozici pouze Michaely Stupkové. Doslovný přepis bude důsledně anonymizován tak, aby byla zaručena anonymita a ochrana všech osob zmíněných v průběhu rozhovoru, a aby nebylo možné tyto osoby na základě anonymizovaného přepisu identifikovat. Zejména nebudou zmíněna jména osob. Zvukový záznam a doslovný přepis bude Michaela Stupková uchovávat u sebe. V textu práce nebude tento informovaný souhlas uveden, pouze bude v příloze připojen vzor dokumentu. Doslovné citace částí anonymizovaného doslovného přepisu mohou být použity v závěrečné diplomové práci.

Prohlášení:

- Souhlasím s poskytnutím rozhovoru a dalších souvisejících informací.
- Rozumím výše uvedenému textu a souhlasím s jeho obsahem.
- Rozumím tomu, že obsahem rozhovoru a dalších informací mohou být i osobní a citlivé záležitosti a obtížná témata.
- Rozumím tomu, že nemusím odpovídat na obtížné nebo nepříjemné otázky a zároveň mám možnost ptát se na jakékoliv otázky ohledně výzkumu a dané práce.
- Rozumím tomu, že mohu úplně zrušit moji účast na výzkumu.

Jméno a příjmení:

Datum a podpis:

Příloha 4

- Jak se jmenuje tento kroužek? Viděla jsem různé kroužky, o který se nyní jedná?

* Je to atletický trénink. Jako klub se věnujeme atletice, boccii, posilovnu máme jako oficiální název vzpírání kvůli dotacím. Máme ještě cyklistiku, ale té se věnují dva borci, kteří si trénují sami. Změnilo se financování spolku, a my jsme se věnovali několika sportům, nebo se ještě věnujeme, ale šlo to do nějakýho úpadku. Protože ono teďka si cyklisty vzali pod sebe zdraví, střelbu taky. Takže to jsou jenom dva cyklisti, kteří řekli, ale my tam nechceme, my chceme být pod váma. Takže pro nás je to administrativně složitější, zase na druhou stranu nás těší, že nás mají rádi.

- Že nechtějí odejít?

* Ano. Takže jak říkám atletika, boccia a ta posilovna. To jsou vlastně ty naše cílové sporty.

- A ta atletika, to tady budou různě běhat, cvičit atd..

* Běhání, vrhačské disciplíny, hod diskem, u dětí je hod kriketákem, sprinty. Z těch vrhačských je koule, oštěp, disk. Takže teď v zimě trénují vrh koulí a diskem. A samozřejmě ty sprinty. Chodáci teda, což jsou děti, které chodí, tak jsou šikovnější, tak uděláme i skok daleký.

- To jim tak říkáte? Chodáci?

* Jojo. Máme chodáci a vozíčkáři. Máme to takhle rozdělený. Takže tyto disciplíny v té atletice.

Boccia to je obdoba petanqueu. Kde každému, kdo nezná bocciu, tak přirovnávám k petanqueu. Akorát míče jsou kožené a je to sálový sport. Je to paralympijský sport, takže vlastně děti trénují, jezdí po závodech. Na různý mistrovství republiky, Evropy. Můžou vlastně až na tu paralympiádu.

- Byla už tady účast na mistrovství republiky, Evropy, popřípadě paralympiáda.

* Máme, teď bych kecal, naše ***, ona je tedy už dospělá hráčka, ale ta byla loni mistryní republiky. Na MČR získala první místo ve své kategorii. Tam se to dělí do čtyř kategorií podle handicapu. Takže tam teda byla mistryně republiky. V minulosti tady, jakoby fakt z historie toho klubu, tak jsme měli dva boccisty na paralympijských hrách. Byl to vlastně ***, kterej, roky si asi nevzpomenu

- To je jedno, který rok.

* Ten byl vlastně na té paralympiádě. A vlastně jako průkopník boccii to byl Radovan Křemek, to byl vlastně první boccista, kterej hrál tzv. kategorii BC3, což je, že

on má takový těžký postižení, že on neuchopí míč a neodhodí ho. Takže on má před sebou takovou skluzavku, tam má asistenta, kterej klečí pod ním. S tou skluzavkou vlastně on mu to nastavuje, rampička se to jmenuje. Mu to nastavuje a nesmí se dívat do toho pole, musí být zády ten asistent. On jak si nastaví, on ho tam položí ten míček a když jsou schopní, tak to chytne rukou a jenom ten míček pustí, anebo mají různé pomůcky, že na hlavě má klasickou cyklistickou helmu, ze které takový tykadlo. A on tou helmou to vlastně vypustí. Musí mít poslední dotyk teda hráč s tím míčkem. A on byl takový první hráč v České republice, kterej začínal tady tuhle kategorii a dostal se s tím až na paralympiádu.

- Bych nevěřila, že tito lidé (pozn. odkázání na pomoc druhé osoby) se můžou až takhle zapojit. Věřím tomu, že se zapojují, ale až tak v těch sportech, že můžou být tak aktivní.

* Je spousta lidí, i třeba tady na Kociánce, když máme, potkáme tady rodiče s dětma a řekneme, Jak on by mohl sportovat. Proto je třeba i hrozně nízká účast dětí na těch sportech, protože ty rodiče prostě nevědí, že jejich dítě může sportovat.

- Netuší, že to jde upravit?

* Oni řeknou, on je postižený. On je rád, že sedí na vozíku. A my najednou řekneme: Tady je ta boccia. Může chodit plavat. A najednou jim otevřeme tak širokej obzor věcí, že teda počítač není to gró, co by mohl dělat. Že teda fakt může se zapojit i takhle.

- Může být v té skupině lidí.

* Je to fakt třeba, že já to tak беру, že v první řadě mě u nich nejde ani o výkon, jak o to, aby se socializovali. Aby prostě poznali nové lidi, kamarády. Když jedeme na ty závody, tak prostě říkám: Poznáte tam zase nové lidi z jiných klubů, protože se tam sjede celá republika a je to.

- To je přece nejdůležitější. Aby to dítě poznalo. Tak jak zdravé dítě poznává ve školce, všude má nové kontakty. Tak je to potřeba vždy.

* Přesně. Ono je to teďka shodou okolností tento měsíc vyšel článek v Královopolských listech, kdy mě oslovili, protože já jsem již přes dvacet let v tom klubu. A Královopolské listy mě oslovili, že mají rubriku Osobnost Krále pole a chtěli jakoby se mnou udělat reportáž. Takže jsem na to kývnul. A právě tam se o tom taky bavíme. Nevím, jestli to tam takhle přesně vyšlo, ale vyloženě o tom, že sice jsem tady x let v tomto klubu, jakože ve sportovním, ale ve své podstatě mi nejde až o ty výkony, jak o to, aby něco ty děcka dělaly. Aby se socializovaly, aby se hýbaly, aby fakt

prostě měly nějaký pohyb. Přichází, jako mě bolí záda. Říkám, když nic neděláš, tak to bude bolet.

- To tak má i intaktní člověk, natož tak dítě, které je uvázáno na vozíček třeba.

* No jasně. Takže to je pro mě takový to gró, aby makali trošku takhle.

- Takže ta atletika i ta boccia je rozdělena do čtyř stupňů jste říkal?

* Boccia je do čtyř kategorií zdravotních a atletika ta je do osmi.

- Dokonce do osmi.

* Jo, protože vlastně mají jakoby první čtyři kategorie jsou pro vozíčkáře a další jsou pro ty chodící. Je to zase podle handicapu. Je tam zase klasifikátor, kterej bývá většinou z řad fyzioterapeutů. Kterej na těch závodech si toho sportovce nějakým způsobem proklepne. Jsou na to různé testy, který dělají.

- Takže to není jeden test, že by doktor udělal a řekl by, ty patříš do této kategorie.

* Nene, on si ho jednak většinou u těch tělesně postižených chtějí nějakou zprávu třeba z neurologie, ortopedie nebo nějakou takovou zprávu, ze které v podstatě ten klasifikátor, většinou fyzioterapeut, kterej si tu zprávu přečte, v podstatě už ví, do které kategorie ho zařadí. Ale vždycky je potřeba aby si toho danýho člověka proklepl sám. Zjistí, co dovede, jaký rozsah pohybu a podle toho ho zařadí do kategorie. Pak se teda dělají i takzvaný namátkový klasifikace a to je, že ho sledují při tom sportu. Protože se prostě děje, že ty děcka jsou naučený, nějakým způsobem švindlovat, že jako toto nezvládneš. I ti trenéři to bohužel dělají. U nás se to teda nedělá, ale bohužel to dělají: Tady tu ruku moc nezvedej a neuděláš tohle.

- Tím pádem se dostaneš do horší kategorie a máš naději.

* Jo přesně. Máš větší šanci uspět. Proto oni vlastně pak dělají, že chodí po stadionu na těch závodech sledují to. Když se u to nezdá podle zprávy a podle toho, co předvedl, tak ho prostě sleduje v běžném životě, kdy se to dítě už nekontroluje.

- Ale i na té soutěži dítě ukáže to nejlepší, co umí. Takže když u doktora šlo zvednout ruku nějak a tady ukáže tady, že to jde

* Že najednou to jde. Takže proto tam bývají tady ty dobře skryté klasifikace nebo tady ty namátkový.

- A odradí to ty trenéry a vedoucí? Nebo neodrazuje to, že jsou namátkově sledování.

* Já si myslím, že bývala doba, kdy to zkoušeli v tý boccii, v té atletice ani tak ne, hlavně v tý boccii se to tak nechci říct fakovalo, ale no. Už si myslím, že ne, protože

ono potom padá ostuda na celej ten klub a oni ti predsedové si potom hľadajú, že nechcú, aby se ukazovalo na jejich organizaci, že něco podělali.

- Protože celá organizace je potom na tom špatně.

* Trenér naočkuje to dítě a někdo asi naočkoval toho trenéra. Ono to je prostě sestupně.

- Klasická pyramida.

* Ano přesně tak.

- Takže ta boccia i ta atletika je pro všechny možný tělesný postižení, nebo je tam nějaké omezení, které způsobí, že není možné jej tam zařadit?

* V atletice jo, protože pak jsou tělesně postižení, kdy je upoutaný na vozík, je odkázaný na druhou osobu, tak v tý atletice nemá šanci. Měl jsem takhle jednoho kluka, který chtěl hrát fotbal, ne vlastně florbal. A přijel mi klučina, který byl hubeňoučký na elektrickém vozíku a hejbal jenom hlavou a ruce zvednul jenom takhle (pozn. ukazuje, že ruce zvedl jen kousek od těla). Říkám, promiň, ale ty jako florbal hrát nebudeš, není možný v tuto chvíli. Takže jsem ho uvrátil do té boccii. U něho byl problém s věkem, protože my jsme ho dostali, když mu bylo nějakých dvanáct, třináct let, což je puberta a on byl velice šikovný. On sedl, hrál právě tou rampičkou právě. Sedl za tu rampičku, dokázal na závodech vyhrát kde co a nepotřeboval trénovat. Prostě fakt na tréninku to bylo, tréninky ho vyloženě obtěžovaly v jeho pubertě, ale na závodech zase předvedl ty nejlepší výkony. Já jsem mu dělával asistenta ze začátku. A byl to i pro mě blažený pocit, když nás všichni opěvovali. Ale na druhou stranu jsem si říkal: my netrénujeme, protože ho donutit k tréninku je problém. Pak teda skončil, dostudoval, začal hledat práci, ale teď se teda vrátil. Takže zase to rozjíždíme, ale je furt stejnej. Na to jaký má postižení, tak je to prostě šílenec, kterej má ten svůj svět a prostě ty tréninky mu vadí. Takže uvidíme. Tak už je na tom líp, už na ty tréninky dojíždí aspoň jednou týdně, nějakým způsobem to zvládá a uvidím na těch závodech.

- Je z Brna?

* Nene, z Blanska. U něho je problém, že on potřebuje asistenci a třeba toto je zajímavá myšlenka, že nejlepších úspěchů ti hráči dosahují, když mají asistenci v rodině. Když prostě někdo z rodičů nebo sourozenec, někdo z té rodiny se mu věnuje. Třeba u tohoto byl problém, prvně jsem mu dělal asistenta já, ale já mám taky nějaký handicap, což nebylo jednoduchý. Potom šáněl, potom to období puberty, takže on nemohl mít asistenta chlapa, protože není teplej, takže jsme řešili tento problém. Takže to byly pěkný slečny, takže jsme řešili, že koukal do jiných partií než na ten kurt.

- Chápu. Zas nemohla to být maminka, protože to by bylo taky divný, kdyby pomáhala maminka.

* Takže byl problém. Ted' má teda asistenci z organizace Domov pro mne, je to chlap, ten je teda úžasnej. Protože ten asistent se musí fakt vžít do té boccii. Když mu drží tu rampičku, aby to byl technicky zdatnej člověk, kterej mu pomůže s tou rampičkou. Když se tam něco porouchá, aby to dovedl spravit a řešit To stejný opracování míčů, protože oni jak jsou kožený, ted' stojí, tak oni se neopravovávají. Takže ta boccia je strašná chemie.

- A ten asistent tam s ním je jenom na tu hru nebo to je přímo osobní asistence?

* Myslím, že on to má přímo jako osobní asistenci. Že on ho má tady v tento čas domluvenýho. Že on mu udělá nějaký ty úkony spojený s hygienou, pak ho teda posadí do auta, přijedou sem na Kociánku. Tady si to odtrénují a zase jedou domů.

- A pak se mu věnuje někdo z rodiny nebo tak.

* Ano, potom další úkony.

- A ty děti, co sem chodí, chodí do jednoho kroužku, nebo chodí do všech?

* Jak kteří. Někteří, co tady jsou, např. *** (ukazuje na jednotlivé děti), ji baví hrozně pomáhat. Takže ona chodí do té boccii, ale protože je moc zdravá na tu bocciu, nemůže ji hrát (pozn. má mentální postižení a lehčí tělesné postižení), tak chodí pomáhat. Takže ona chodí, sbírá míčky.

- Takže ta boccia má omezení.

* Ano. Já říkám, že atletika má omezení dolů (pozn. myšleno horší postižení – nejtěžší postižení nemůžou hrát) a boccia nahoru (pozn. lehčí tělesná postižení nemohou hrát – např. silné ruce, dokáže se přesunout).

- Takže se najdou lidi, kteří daný sport nemůžou hrát.

* Měl jsem v minulosti kluka, který strašně chtěl hrát bocciu, a já jsem, protože nejsem fyzioterapeut a nemám nějaký vzdělání na tohle, tak jsem usoudil, že v téhle kategorii bys mohl a přihlásili jsme ho, to jsem udělal jednou. Protože jsem ho přihlásil, přijeli jsme na závod a samozřejmě první co, tak klasifikace a tam nám řekli, že on prostě nemůže hrát. Tak on ten víkend s námi strávil jakože na výletě. Protože byl zdravěj, takže okamžitě přeřazení do atletiky. A byl nešťastnej, ta boccia ho bavila.

- Chudák.

* Takže už to děláme formou, že řeknu: hele mohl bys, ale nejsem si jistej. Většinou to dělám tak, že klasifikátoři jsou po celý republice a v Brně žádnýho nemáme bohužel, tak s jeho svolením a svolením rodičů uděláme video, jak dítě bocciu hází, jak

se pohybuje na vozíku. Pošlu to tomu klasifikátorovi a on mi udělá předběžnou klasifikaci. Aby mohl hrát, nebude to problém.

- Je možné, aby se stalo, že předběžně řeknou, že on by mohl hrát a na místě by viděli zprávu a řeknou, že nemůže hrát?

* To už se nestane.

- Už to má tak v oku?

* Když řekne, že by mohl, tak už to je jen o tom, v které kategorii. Už se pak jen zařazuje do kategorie. Je pravda, že když jsem začínal, tak jsem se seznamoval s jedním klasifikátorem, to jsme si ještě vykali a taky jsem přijeli tady s tím na klasifikace. A on s ním to cvičení dělal a mě už políval pot, protože jsem byl začínající a nevěděl jsem. Říkal jsem si no, on mi ho neoklasifikuje. Co teď? On řekl BC3. Večer jsme šli na pivo a on tam seděl a tak jsme si potykali. Tak jsem se zeptal, jestli u toho kluka byly nějaký pochybnosti nebo něco? A on že ne, že hned ve dveřích poznal, kam patří. A já se zeptal, proč ty opičárny okolo toho. A on, že to muselo trochu vypadat, že něco dělám.

- No nemohl hned mezi dveřmi říct: ty jsi to a to a patříš tam.

* Přesně

-To je ale super. Pro začínajícího trenéra teda určitě ne. Ale to dítě aspoň vidělo, že se něco děje.

* A ti, co klasifikují, jsou z celé republiky? Jsou to mladší lidé? Nebo starší, kteří to předávají mladším?

- Většinou jsou to mladí, 25 – 30 let. Jsou to absolventi fyzioterapie a oni si souběžně s tím, když jsou v nějakém klubu a pracují tam, oni si současně s tím studiem dělají ten kurz klasifikátora. Mají ty informace ze školy. Jako jsou tam i veteráni, ale těch je teda málo.

* Právě já bych pochopila, že právě veterán, někdo starší, kdo to má v oku, řekne: hele pojd' jdeme si to určit. A mladý zkouší klasifikovat a starší jen řekne závěr.

- Tady funguje paradoxně v atletice to, že si dělá klasifikátorský kurzy lektori ze zahraničí. Přijedou z Německa a školí ty naše klasifikátory.

* Takže školení v angličtině.

- Je fakt, že jsem absolvovat kdysi dávno trenérský kurz boccii v angličtině. Já teda neumím anglicky vůbec. Bylo to strašně náročný, bylo to s překladatelem. Lektor něco říká, zastaví, překladatel to hodí do češtiny. Takže to přepínání. Večer jsme odcházeli a už jsme nevěděli, jaký informace jsme dostali. Bylo to náročný.

Ještě k tý atletice máme tzv. odhodovou kozu. Ono to vypadá jak barová židle, je to přikurtovaný k zemi. Vozíčkář si na to sedne, má větší rozsah pohybu, ale hlavně před sebou má madlo, vzadu nemá nic. Chytne se toho madla, když třeba hází oštěpem. Ti, co jsou poúrazoví, např. úraz páteře, ti mají opěradla.

* To ho tam někdo může předělat, nebo jak se tam dostává?

- Na závodech jsou asistenti. Na závodech v Olomouci povolají Armádu ČR, takže jsou tam vojáci. Takže máme motivaci pro ty starší dívky. Oni pomohou z vozíku na kozu a pak zpátky. To je velká pomoc. My tam máme trenéra, pomocného trenéra a někoho z rodičů. Potřebujeme vždy někoho, kdo hlídá děti, aby se nám nerozprchly. Protože je nás tam hodně na těch závodech. Jezdíme autobusem. Takže je super, že tam je technická pomoc.

* To je super, že nemusíte se starat o to, kdo mi tam dá tu kozu.

- Je to náročné organizačně, protože každý má svoji odhodovou kozu, takže na každý to házení se to musí oddělat, dát druhou.

* Aha, já myslela, že tam je jedna daná a střídají se závodníci.

- Ne, třeba my výprava z Brna, nás mají rádi. My máme univerzální kozu. Oni se vezmou všechny Brňáky, odházíme to a pak se to oddělá. Takže když jsme takto, rozhodčí jsou jedině rádi, protože jinak se to musí pokaždé měnit.

* A to je přímo k zemi kurtované?

- Někteří mají přímo v zemi udělané díry, kam se našroubuje oko a za to oko se to chytí. Někteří mají, tomu se říká vana, je to taková plechová potvora, kde jsou plechové úchyty a za ty se to přichytí. Byly se dělávali závody pod Palackého vrchem a tam jsme i trénovali. Tam jsou právě udělány oka v zemi, že tehdy, když se dělala rekonstrukce, tak na nás mysleli. V podstatě my tedy můžeme kdykoli říct, že přijedu s pěti vozíčkáři, chceme házet z kozy. On nám našroubuje oka a my už si tam můžeme úřadovat.

* To je super, když se na to myslí.

- Je pravda, že jsme měli výbornou spolupráci s VUT a máme dál, ale jelikož nepořádáme závody, tak ty tréninky tam moc nemáme. Jinak ten tým lidí je tam skvělejší, který nám pomáhá.

* A tady na kroužku je tolik asistentů? Nebo tolik trenérů?

- Asistenti. Ondra je trenér, slečna v červeném – jeho partnerka – je u nás jako asistentka a ** býval sportovec, je schopný odvést trénink atletiky. Takže jsme si ho dali do řad asistentů.

* A ty míče jsou tak těžký, když cítím, jak to duní?

- To jsou medicinbaly. Možná si pamatujete ty kožený.

* Ano.

- Ty už se moc nevyrábí. Ted' jsme teda našli někde na stránkách a chceme je. Jsou teda hodně drahý.

* Protože ty naše se začaly rozpadat, jsou historický. Ty kožený při tréninku na rychlost se odrážely od zdi, což ted' nejde. Děti se učili od hrudníku odhod a zrovna ho chytit. Což tady nejde. Tento se rozplácne na zdi a sjede dolů.

* To je co za holčičku prosím?

- Ona začíná. Ona má i srdeční vadu, takže musíme dávat pozor na přetěžování, ale zas paní vychovatelka chce, aby se začala hýbat. Ona má tzv. lenoru, je to blbý, takže chtějí, aby něco dělala. Takže jsme řešili, co budeme dělat. Takže zatím půlhodina jí stačí.

- Známa studovala práci s lidmi s tělesným postižením a učitelka jim říkala, jak mají přesně člověku na vozičku pomoc při přisedání a ona se musela začít smát, že věděla, že takhle to vůbec v praxi nejde. Že podle ní by to dělala jinak, že na to neexistuje metodika, protože každý je jiný a každý má jiný potřeby.

Já když jsem začínal, tak tady byl architekt, že stavěli nějakou halu a on se nás ptal, aby ten záchod byl u zdi nebo prostoru. Jeden bude mít takovou potřebu a potřebuje ho u zdi a druhý ho bude potřebovat v prostoru.

* A nedělají se záchody uprostřed s odnímatelným madlem?

- Já jsem mu říkal, udělejte záchod uprostřed a madla z obou dvou stran, který se dají zvednout a bylo by to jakoby tam byla zeď. To je jakoby jediná možnost.

* Krom toho, že je kroužek vhodný kvůli socializaci, pomáhá ještě jinak lidem s tělesným postižením? Může to snížit nějaký problémy?

- Já se snažím jim vštěpovat, že by jim to mělo pomoc odstraňovat psychický problémy. Oni kolikrát přijdou a že ve škole dostali pětku a že dneska nepůjdu na trénink. Říkám, naopak ty dneska přijdeš a ty dostaneš medicinbal a ty z té pětky se vyboucháš, protože vypustíš páru. Takže hodně na tu psychiku. A já teda celý ty roky se snažím spolupracovat s fyzioterapeutem. Takže když tady mám kluka, který je po operaci páteře, má tyčku kolem páteře a přijde mi zpráva, že už je po rekonvalescenci a může dělat vše bez omezení. Tak jsem zabrzdil, že b po operaci, po půl roce od operace, mohl dělat všechno bez omezení. Takže jsem se objednal na fyzio na konzultaci a

samozřejmě řekla, že podél páteře jsou dvě tyčky, který jdou do pánve, takže nemže dělat rotaci trupu. Ale to už nám neřekli. No, ale naštěstí jsem šel. Takže jsme řešili slízání a nalízání na vozík. On si tady krásně slezl z vozíku, vylezl si na vozík, Ale když on leze na vozík tak leze předem a otáčí se tady. Tak když jsem řekl sestřičce, že na vozík nalezl bravurně, tak se jí přitížilo. Říkala, že nesmí, protože tam jde do té rotace. Říkám, že mě tvrdil, že může. Tak tam byl a zrovna to chudák slízl. Tak jsme se bavili, že tam ta rotace není až tak velká, že než ho učit něco nového, že když je samostatný ať to dělá, jak to umí. Že kdyby tam bylo něco špatně, velká rotace, ho by to bolelo.

* Takže by to bolelo při tom nevhodném pohybu.

- Říkala to i fyzioterapeutku, i prý doktor. Že on je atypický pacient. Je to teda romský kluk, který má postižení získaný. Tady máme případy a většinou z těch romských rodin. Tam toho je. I ten *** má naštěstí jen mentální postižení. On jako miminko moc plakal, tak ho tatínek topil.

* Jinak by byl zdravý kluk.

- Ano, jinak by byl zdravěj. Ale ten Franta je teda dřič. On by fakt potřeboval dělat to, co ostatní. Říct mu, že je teď omezeněj, to on nechce slyšet. Jde do toho bezhlavě, takže toho musíme hlídat. Naštěstí je super, že má nadšení.

* Aspoň chce. Představa, že by vůbec nechtěl, tak z něho člověk nic nedostane.

To se hází něčím jiným?

- Toto jsou teď kriketáky. Jsou těžký. Pro ty děcka na úchop mi přijdou blbý, dřív byly kožené. Ty byly dobrý, jednak tam byly švy, Tak jsem jim ukazoval švy mezi prsty. Tady se to nedá prostě učit. Takže to jsou oficiálně kriketáky. Toto jsou pro nejhorší skupinu atletů, Oni mají dřevěný na závodech. To máme na halu (pozn. jsou plastové). Oni můžou hrát bocciu v té kategorii, kde házou. Oni můžou dělat hod diskem, vrh koulí, myslím, že mají dvoukilovou kouli, a pak mají tohle jako hod kuželkou. U toho hodu kuželkou je jedno, jestli bude házet dopředu, spodem a některý házou zády i za sebe. On se vlastně ukurtuje, jde do překlону a vyšvihne to takhle.

* Má takhle největší sílu.

- To je specifická disciplína u nás.

* To by mohlo být zajímavé sledovat ty závody, ty různé kategorie.

Je naopak něco, na co si dát pozor při těchto aktivitách? Aby to dítě nedělalo, že by mu to mohlo ublížit? Samozřejmě ta rotace

- Spíš asi fakt jen to, co jim nepovoluje handicap. Samozřejmě bezpečnost při tom sportu takovým.

* Nebudu se mlátit do hlavy.

- To je třeba problém, že když takhle hážou (pozn. trénovali zrovna vrh koulí), až mají všichni odházeno, můžu jít do pole. Už na tom pracujeme dva roky, už to zvládají. Když třeba teď mají trenéra, ale když my něco třeba řešíme a oni mají úkol samostatně.

* Tak by tam vlítli.

- Musíme furt i když něco řešíme, jedno oko máme tam (pozn. ukazuje na cvičící). Protože oni jsou schopni po odhodu jít.

* Je něco, proč by rodič tuto aktivitu neměl volit pro to dítě? Ž by tam bylo něco pro ten handicap nevhodné.

- Myslím, že ne. Myslím spíš, že pokud jsou rodiče a trenéři sdílní, můžu si sednout a probrat spoustu věcí. Třeba jak u té ***, že má srdeční vadu, ale měla by se hýbat, takže omezit na určitý čas a taky i zátěž, míň opakování a zkrácenou celou dobu pro trénink. Že se jí to individuálně upraví.

* Je super, že to jde. Vidím, že někteří jsou bokem od skupiny a dělají něco jiného.

- No ten zrovna je opozdilec, takže on to všechno dohání.

* Aha, takže ten pozor si dát na to, co ho omezí daný handicap.

- Ano, to je individuálně podle toho, kdo co má za problém. Tam se to liší, když máme posilování se svou váhou, což jsou kliky, sedylehy a dřepy. Vozíčkář nedělá dřepy, ale naopak u vozíčkáře, kteří jsou schopni se postavit na vlastní nohy. Takže když si stoupne k ribstolům, tak ty dřepy dělat může.

* Že se drží.

- Ano, žen se drží a je to za dopomoci ruk, že se vytahuje. Ale nějakým způsobem, nepočítá se s posilováním noh, ale že je aktivuje. Pak jsou sedylehy, tak nemám rád, když si tahají tu krční páteř. Takže já se snažím ruce do kříže a zvedám, kam to půjde. U některých zase to není značka ideál, protože tam tu hlavu stejně cpou, takže přitahujeme kolena k břichu, protože se aktivuje to břicho.

Jednou za dva měsíce si uděláme kolečko, že je sledujeme a upravujeme jim to individuálně v rámci toho handicapu.

* Stává se, že by rodič přišel a řekl, že tohle jeho dítě dělat nebude?

- Ano, stalo se mi to. Nejsem si ale schopen vybavit si, co to přesně bylo, ale vím, že se to řešilo.

* Samozřejmě krom toho, že naše dítě je postižené a sportovat nebude.

- Už vím, měli jsme velice křehkou holčinu na vozíčku. Její kategorie na atletice na závodech vrhala tříkilovou koulí. Jenomže to byla drobná holka. Což je neštěstí, když se ti rodiče dostanou až k tomu sektoru. A teď jsme s opatrovníci řešili, proč má tříkilovou koulí. Teď jsem jí nebyl schopen vysvětlit, že na tréninku to zvládá, že ji to baví a chce to dělat. A ta maminka, nebo opatrovnice, byla tak strašně zatvrzelá v tom, že je to těžký na ni a že ona to dělat nemůže. Vzniklo to, že já jsem impulzivní, a my jsme se tam pohádali a pak jsem holčině řekl, že ona kouli dělat nebude, že maminka si to nepřejí. Tam jsme to zastavili na úkor rodičů. Pak ona za mnou chodila, že by chtěla. Tak jsem jí řekl: si to domluv doma, že s tím nebudou mít problém. Ale sama jsi viděla, co byl tiátr. Ona byla z Pardubic a maminka se jela podívat do Pardubic, tak tam kouli neměla. Ale když jsme měli jet do Olomouce, tak tam tu kouli měla. Takže jsme to pak dělali, že sama si řekla, že to chce na tajňačku.

* Nebyl to pak problém, že by se jí něco stalo?

- Tam je výhoda, že oni sedí na té koze, takže i kdyby ji koule vypadla z ruky, spadne to na zem. Tam nějaký úraz vyloženě nehrozil. Proto jsme si to lajzli. To byl jediný případ za ty roky, kdy rodič protestoval proti tomu, co dítě dělalo.

*Vidím, že tu máte různé typy postižení. Jsou tu děti, že je to pro ně výborný sport, nebo to pro někoho byla druhá možnost? Že by řekli, do toho chci chodit, nebo že by si řekli, chtěl bych něco, ale není to vhodné, tak budu chodit sem.

- V podstatě ten, co je tady, ten má mentální postižení, ten chodil do plavání, které jsme zrušili z personálních důvodů. Takže ten na úkor toho, že nemá to plavání, tak ho maminka přihlásila sem. Jinak všichni tu jsou, že chtěli. Je tady jeden kluk, který od dětství dělal atletiku, bydle ***, ale přestěhoval se do Brna, měl tady rodinný zázemí, našel si nás a udělali jsme přestup do našeho klubu. Toho jsme si vzali nějakým způsobem připravenýho.

* Takže lehčí práce.

- Takže jsme jen zjišťovali jen to, co dovede a nedovede. To jsou jediná, co mají tu cestu zajímavější, jinak jsou tady děti, kterým se to nabídlo a že to zkusí. Třeba ten ***, ten zkoušel fotbal. Hrál na Lesné za zdraví. Já jsem mu to přál, ale je to logický sport. Musí vědět, kde má stát, komu může přihrát. A to on prostě nedá. Pro něho individuální sport je značka ideál. Prostě když ho postavím na dráhu, poběží stovku, dvoustovku, to je jedno, tak prostě on ví, když vystřelí pistole, tak může běžet.

* Týmově je to pro něho složitější.

- Stejně to dopadlo tak, že si zaběhal akorát na tréninku. Když měli zápasy, tak ho trenér postavil na posledních pět minut. Když už věděl, že je to rozhodnutý. Dva roky tam takhle válčili a potom usoudili, že ten individuální sport je pro něj lepší.

* Tím pádem tady máte všechny možný typy postižení. Netroufnu si ni tipovat, co by to mohlo být.

- Máme tady vlastně ***, to je tělesný postižení – rozštěp páteře. Ona se dovede postavit na nohy. Pak klučina – dětská mozková obrna, ten by mohl hrát i tu bocciu. On má disk a kuželku a sprint sto metrů. Vedle něj je ten, z Košumberku, ten je jen atlet, ten by bocciu hrát nemohl. Ale malej klučina by v boccistické kategorii byl. Ten je tady nověj, od září, takže si zvyká, ale by už s náma na závodech, házeli krikeťákem. Tak se umístili a byl spokojený. To jsme byli v Olomouci, tam pořádají vánoční vrhačský meeting, tak tam jezdíme a oni tam mají pro ty malý krikeťák a potom šedesát metrů.

* Jsou veřejně sehnatelné závody? Tabulky závodů

- To by se musely probrat stránky pořadatelů. Bych vám mohl dát soupisku závodů, které pojedeme a nebyl by problém, že byste jeli s námi autobusem.

* Děti, které sem chodí, mají ještě i jiné kroužky?

- V rámci Kociánky je tady dramatický kroužek, mají tam, dřív se to jmenovalo Centrum tvořivé činnosti, to byla taková všehochuť. Tam měli keramiku, kreslení, hra na klavír a kytaru.

*Říkal jste centrum tvořivé činnosti? Zkusím najít.

- To na stránkách nenajdete, ale zkusím, kdybyste chtěla, zkusil bych na ni sehnat kontakt.

* To budu jediné ráda.

- Pak kluci tady měli, to byl velký bum, kapelu. Jmenují se Hustej rock. Mají takovýho šílence, který jim skládá písničky a různě vystupují. Na youtube, když dáte Hustej rock, určitě to něco vyhodí. Měli období, kdy jejich vedoucí měl kontakty, takže oni zahajovali Ignis brunensis (pozn. mezinárodní soutěžní přehlídka ohňostrojů konající se v Brně). Dostali se jako předkapely různým lidem, jako Vojtovi Dykovi a tak.

* To je skupina z těchto dětí (pozn. ukazováno na děti tělesné postižené).

- Jo, jsou tam vozíčkáři. Jsou tam (pozn. jmenování členi skupiny ze Sportovního klubu). Pak jsou tam další čtyři, kteří se realizují. Je super, že tam mají kluka, který nemluví a vydává zvuky jen Baba. Je super, že ho naučili, že ty zvuky vydává do nějakýho rytmu. Oni zpívají a on do toho vstupuje.

* Říkal jste, že jsou tady děti z různých míst? Z Blanska a Brna? Nebo z celého kraje?

- XX je z Klobouk u Brna, ale je tady na Kociánce ubytovaný.

* Je tady stacionář?

- Na Kociánce je týdenní a denní stacionář. A je tady domov pro osoby se zdravotním postižením. Tam je třeba XX malý. Je to ale z důvodu, že maminka má partnera, který přišel o nohy, takže ona je teď jediná výdělečně činná v té domácnosti. Takže proto ani nechtěla, ale on je tady přes týden. Sice jen před týden a na víkend si ho bere, ale dala ho na ty domovy už z důvodu, že kdyby nemohla o víkendu, aby mohla říct, já si ho v pátek nevemu. Ten bývalý plavec bydlí s rodiči, respektive s maminkou. Má ségru, ta už má miminko a maminka, jelikož se známe už z minulých let, tak za mnou přišla a řekla: Víš, co jsem provedla? Já jsem jej dala na týdenní stacionář. A říkám no a co. A říkala, že tam láska je k tomu dítěti, ale že už to nedávala. Mít ho každý den, sice je ve škole, ale pak ho má doma. Říkala, že už to nedává. Na svátky, víkendy bude normálně doma, vytvoří mu program. Ale potřebuje si odpočnout.

* To ale přece není špatně, Si taky musí odpočinout?

- Já jsem říkal, že jí to nemám vůbec za zlé, že ji rozumím. On je náročný, má spoustu otázek, hlavně dotěrných. Takže jsem jí říkal, že ji to nemá za zlý, že se na ni nebudu dívat přes prsty.

* To že ale řekne, že ho bude mít každý týden. Mohla by říct, já chci volnou sobotu.

- Na to jsou tady teda odlehčovací služby. Ty jsou myslím až do měsíce, že tady může být až měsíc v kuse. Já teda říkám u některých, že toho zneužívají, u některých že je dobře. Manželka je tady na stacionáři, ale někdy chodí i na odlehčovací, je vychovatelka. Ale někdy říká, že ten rodič to obrečí víc jak to dítě, že tam musí být. A že těm rodičům vysvětlují, že potřebují odjet na chalupu, být tam týden, vyčistit si hlavu. Tak toto dítě je bohužel. Je super, že to jde.

* Tak když musí být člověk druhému 24/7 k ruce. Je to mazec. Je to jenom pro děti ta odlehčovací služba?

- Kociánka je do 40-ti let. Ale tam je vyšší věk, že tam můžou být až do 47-mi let. Ale to si nejsem jistý, jak to tam mají.

---- přesun do posilovny

* Je tento stroj určený pro určité typy postižení? Nebo jsou někteří jedinci, kteří na tento stroj nemohou?

- Jsou tu vozičkáři, kteří ty úpony v tříslech mají úplně mrtvé. Takže ti na to sednou a nohy se rozjedou. Je tam aktivace těch přitahovačů. Někteří, třeba i já, to používám, když si jdu zacvičit, mají problém, že nohy prostě neroztáhnou. Takže já si to dám k sobě, dám si tam ty nohy, dám si větší zátěž, ale mám to jenom na protažení. Takže na tom necvičím, ale jenom se mi to protahuje a uvolňují se mi ty přitahovače.

* Vidím popisky.

- Ano, to měly děti problém. Tak aby věděly, kolik každá cihlička váží. (pozn. cihlička – zátěž u posilovacích strojů) Všechny cihličky mají pěti kilech. A oni si třeba dávali dvakrát pětikilovou. A říkali: já tam mám deset kilo. Ale já říkám, že ta tyčka váží osm. Takže nemáš deset kilo.

* No má 18. To je rozdíl.

- No to je rozdíl. Kdyby pak vážila kilo ta tyčka, tak čert to vem.

Vybavená si myslím, že to jde.

* Mazec. Chodím do skromnější posilovny.

- A toto teda, kdysi dávno. Toto je stroj stroj pro vozičkáře. Tady se oddělá židle, a vozičkář, který nemůže si přesehnout, si najede a cvičí třeba motýlka. Ještě k tomu bylo dolů madla vedle toho vozíku a cvičili takto (ukázáno). Ale to jsem zamítl. Mě to přišlo až debilní, všichni to dělali rameny.

* A to ve finále byste neposiloval to, co potřebujete.

- Tam se vlastně dá vyměnit ještě kladka. Takže potom mají možností více. Někteří stahují, ale ty šikovnější nutíme, aby šli do rozpažení. Děti do posilovny chodí minimálně. V tom vývoji by neměli posilovat vůbec.

* Ale chodí na páse?

- Ano na páse. Nebo si беру toho jednoho, že mám masérský kurz, tak si ho sem, že tady má stůl.

* Taky děláte vše že? Až na tu fyzioterapii?

- Ano. Ta mi chybí. To mě lákalo, ale pak jsem si udělal ty masáže.

* Ono by jim mohlo pomoc, pokud by měli ty přitahovače ne? Na to roztažení

- Ano, na protažení ano. Ale neměli by posilovat. Měli jsme tady v minulosti kluka, který potřeboval chodit do posilovny, to jsem to vedl ještě já, tak jsem řekl, že dobře, ale na stroje si nesáhneš. Takže sem chodil, cvičil s medicinbalem, aby teda cvičil, ale ne na strojích.

* Tak i toto (pozn, ukázka na jeden stroj) může dělat, když nemá zátěž ne?

- Jojo. Já jsem říkal, u těch desetiletých pět kilo zvedat můžou, takže tu jednu cihličku jim dáme.

* A tady? (stroj, kde děti pohybem na kole roztáčí vrtuli uprostřed vody v nádobě)

- Tady jsme zjistili, že to má i display, na kterém je hra. Tam plave rybička a oni tím tempem musí rybičku udržovat nahoře. A je dobrý, že ona se nesmí dotknout ani horní hrany, ani spodní.

* Já to viděla s pohádkou, že podle tempa, kterým jelo dítě, tak jela pohádka. Takže když jelo moc rychle, pohádka jela, že tomu nerozuměl. A když jel moc pomalu, tak to bylo pomalé. Jsem to viděla v nějaké posilovně a bylo to super. Ono je to pro ty děcka víc příjemný.

Příloha 5

- My jsme se bavili, že tam máte DMO. Máte tam i jiné jedno postižení nebo je to vždy kombinované?

* Většinou je to kombinace nějakýho tělesnýho postižení a mentálního postižení.

- U jedné holčiny jste říkal, že ta nemá mentální postižení?

* Ano, ta má jenom vrozenou vývojovou vadu. Vlastně jako já má rozštěp páteře. Tam je spíš omezený pohyb dolních končetin.

- To má vrozený? To jsem nepostřehla. Pak jste říkal mentální postižení.

* Ano, v podstatě všichni kromě toho opozdilce mají všichni mentální postižení. A ten opozdilec to je dětská mozková obrna.

- To se hýbal moc dobře. Mám dětskou mozkovou obrnu spojenou s horším pohybem.

* Jak jsme se bavili o těch kategoriích, tak jsou třicítky (31-38), to jsou dětská mozková obrna, spastický postižení. Prvních pět jsou vozíčkáři. Ty (na druhého) jsi 32

/ Ano

* Ten je vlastně druhé nejtěžší postižení.

- Taky dětská mozková obrna?

/ Ano.

- A oni jsou vlastně 36 – 38, to jsou chodící. Tam ustupuje ta nemoc. Ten opozdilec je 37, to DMO je nejlehčí. A to stejný je pak u tělesně postižených, jsou spastický a tělesně postižení. A ti tělesně postižení to mají podobně. Tam se řadí amputáři.

- Toho jsem tam žádného nepostřehla.

/ Ne ne ne.

* Tam z těch postižených je ta na vozíku a já.

/ Na bocii máme všechny s DMO. A v posilovně je jeden s DMO, ale má dyskineze. To jsou ty samovolné pohyby.

* Ale včera jsme se o tom bavili, máme kontakt s tatínkem, že má nějaký léky a že u něho je to strašně vidět, že ty dyskineze ustupují. Prášky jsou kvalitní. Že mu to rozmělnují do pití.

/ Víte, co je sranda? Že to je hořčík.

- Jenom obyčejný hořčík?

/ Ano. Jen mu to předepsali a oni mu to dávají každý ráno, každý odpoledne, každý večer do pití.

- Ale asi v nějaký vyšší míře?

/ Ano.

* Já jsem ho sledoval po delší době a fakt jsem říkal, že je na něm něco jinak. Až pak mi Luboš říká, že bere toto a že má ty samovolný pohyby menší?

- Tím pádem dokáže všechno líp ovlivnit?

/ Je možný, že je to v kombinaci s něčím dalším, ale primárně je to hořčík. A je fakt, že na něm je to vidět.

- Tak důležitý je, že to jde na něm poznat.

/ A to bere chvilku. To bere třeba měsíc. Ani ne.

- A už za tu dobu to je poznat? Už za tu dobu? To je super. A může to vymizet? Ty pohyby.

/ Asi úplně ne. Operativně to prej nějak jde, ale je to operace velmi riskantní.

- No jasný. U tady těchto lidí bude asi cokoli velmi riskantní ne?

* Nono. Ale třeba tady ty operace u dětí jsou hodně důležité, viz jeden klučina, ten byl zkroucený. Utlačoval si orgány.

- On tam měl nějakou skoliózu?

* Ano. A dostal tu tyčku. Jedna se vytáhl, je to kus chlapa, ale i najednou nemá bolesti břicha. Což bylo důležité. Ale pak mi přijde, že některý děti jdou na zbytečnou operaci. Vozíčkář, který si nestoupne a nemá bolesti, proč mu operovat nohy, aby si pokrčil koleno. Přijde mi to zbytečný. Zbytečná narkóza, dlouhá rekonvalescence.

- A pro něho něco, kde neuvidí výsledek.

* Přesně. Po tom dlouhým martiriu stejně sedí na vozíku a nic se nezměnilo.

/ To je v podstatě to stejný, jako kdybych já šel na natažení šlach podkoleních. Už jsem měl dvakrát a potřetí bych nešel. Oni to natáhnout, při odjezdu z nemocnice je to skvělý, protože to natáhnou jako vy. Ale po čase si zase sednu na vozík a je to úplně stejný.

- A pro vás je vozík denní chleba.

/ Ano, funkční nohy.

* Toto je třeba taková slabá stránka ústavní péče. Když je dítě v rodině, tak někdy se rodič nechá udyndat doktorem, ale většinou jsou ty rodiče, že nechtějí trápit do dítě.

- A vy, když si lehnete, tak nohu natáhnete ne?

/ Jojo. Ale jen do určité meze. Takto (ukazuje)

- No dobře, ale když spíte, jak si vás mám představit, jak ty nohy máte?

/ Většinou mám takto natažený nohy, nebo úplně jak embryo. Úplně pokrčený, aby se mi spalo komfortně.

- Ale nijak vás to nebolí.

/ Nene.

- Já si to nedokážu představit.

Příloha 6

- tazající * dotazovaný

- V čem spočívá tato aktivita?

* Tak vesměs v tom, aby sportovci něco dělali pro sebe, pro ostatní, na příklad pro rodinu. Když někdo má taťku, nebo mamku, která dělá sporty, tak chtějí být těm rodičům za vzor. Jsou tady i jiní, kteří to dělají pro sebe, chtějí si zlepšit kondičku, chtějí se postarat o sebe sami. Někteří vnímají, že je to zábava. Oni se znají, protože je to uzavřený areál. Někteří sportovci chtějí, nějaký výkony.

- Najde se něco, co by je mohlo odradit?

* Podle mě to je tím, že děláme pořád to stejný. Snažím se to nějak obměňovat vždycky za nějaký čas, co mě napadne. Je spousta různých aktivit, co bysme spolu mohli dělat. Ale je to takový, protože oni jak to dělají pořád dokola, připadnou si jak škola. Někdy mi to přijde, že přijdou, odhážou si to svoje a odejdou.

- Dá se to nějak změnit?

* Proto ty tréninky obměňuju. Takže jim dám to nejlepší, co ze mě vypadne. Ale za týden na nich vidím to znavení, že už je to nebaví. Snažím se ten trénink nějak zlepšit.

- Jak ten trénink probíhá. Je tam více disciplín, tak je to nějak rozdělený? Že v pondělí trénujete něco a ve středu něco?

*Není to až takhle rozdělený. Ale třeba v pondělí je to hodinovka, takže se snažíme ty nejjednodušší věci. Ale ta hodinovka ubíhá tak rychle, když je to baví, tak jedou a ono už najednou končíme. Tam se snažíme najít akci, která je zábaví. A já jsem teď začal dělat tréninky tak, že vymyslím různé úkoly, aby na příklad hod kriketákem udělal nějaký zvuk. Takže ať to trefí, je mi jedno jak, ale zapamatuje si, že u většího švihů ví, že to doletí dál. To stejné se snažím vymyslet u dalších disciplín. A v každé se snažím něco podobného vymyslet

- Vidím, že tu máte více druhů postižení. Je ta práce složitější? Nebo vám naopak přijde příjemnější, protože je to různorodý.

* Je to příjemnější, protože se setkáváme každý s někým jiným a ono potom v tom tréninku je to ztěžejní, protože každý nemůže dělat všechno. Protože když mu zadám 50 sedů lehů, tak všichni to udělají, ale najde se výjimka.

- Takže vám přijde toto příjemnější, když je tady každý jiný.

* Ano, dají do toho něco jiného než ti zdraví. Prostě u těch zdravých je to jen házet, házet. A máme tady i to, že tady jsou všichni kamarádi. Takže když se pohádají, tady se setkají. Nejhorší je, když se vytvoří páry a potom se rozejdou. Vytvoří se rozepře.

- Věkově je to tady taky rozházeno.

* Ano, máme tady nejstarší 41 (pozn. dojíždí na kroužek, není ze stacionáře), pak malý XX, potom tady máme nové jedince downáky (pozn. s Downovým syndromem) ...

* Pak tady máme XX, který měl autonehodu. Tatínek dělal kraviny, nepřežil to. Trvalo půl roku než se z toho dostal. Pak se naučil o tom mluvit a dostal se z toho.

- Jaký to je trénovat jedince, kteří jsou starší, jak vy. Mentálně ne, ale roky ano.

* Je to takový, že jim něco vysvětlím a pak si uvědomím, že bych na ně neměl až tolik rvát. Oni jsou přece starší. Ale pak si řeknu, ale u nich je to jedno ten věk. Si to poberou sami.

- Proto mě to zajímá. Je to chlap hora, víte, že je starší, ale mentálně je o polovinu mladší.

* Přesně.

- A myslíte, že tyto děti by mohly tyto aktivity zahrnout?

* Hele, my tady děláme cvičení s vlastní váhou. Kdybys přišla příští týden, já bych ho připravil, někdy jej připravuji na místě. Děláme tady běhový cvičení, běžeckou abecedu. Nejen pro chodáky, ale vymyslel jsem abecedu i pro vozíčkáře. To je taky úplně super. Děláme tady různé aktivity, slalomy, maratony.

- Takže je to pozitivní.

* Snažím se vymyslet různé aktivity, co by je ještě bavily. Máme tady tabulku sprintů na dvacet metrů.

... dále proběhla ukázka běžecké abecedy

* Minulý týden jsme dělali cvičení s vlastní váhou. Někteří vozíčkáři umí slézt, jiní potřebují žíněnky. Tady holčička potřebuje určitou výšku sedačky, aby na ni přesedla z vozíku. Takže se stane, když si dvacet sportovců rozebere žíněnky, že nemá, na co sednout. Máme tady sportovce, kteří chtějí dělat, co chtějí dělat z vlastní vůle, pak ti, co jsou z donucení a pak jsou tady sportovci, kteří by chtěli. Tady bojujeme s problémem, že oni to dělají pro nás. Nevím, jak je to ve školství, ale oni ty výsledky chtějí kvůli nám.

- Ve škole je to podobné. Dělají to kvůli rodičům, paní učitelce.

Rozhovor 4

- já * tázaný

- V čem spočívá tato aktivita?

* My jako Centrum tvořivé činnosti nabízíme hudební aktivity a výtvarku. S tím, že se to hodně proměňuje v souvislosti s tím, které děti sem chodí. Třeba s dítětem XX, jedno z dětí které chodilo, když jsem tady začínala, je práce úplně s někým jiným než ty děti, co jsou tady teď. Protože teď jsou tady především kombinované postižení. Těch čistě tělesných postižených je tady fakt minimum, ty se tady moc nevyskytují. Případně tu máme poruchy autistického spektra.

Nechci tomu říkat muzikoterapie, i když muzikoterapii mám vystudovanou, ale z toho, co jsme dělali ve škole, tady zvládnou dělat nepatrný úsek. Pokud to člověk nechce dělat tu pasivní muzikoterapii, kdy něco pouštíte, ale to mám pocit, že tyto děti svým způsobem nepotřebují - dělají si tyhle věci samy. Potřebují do kroužku, kde je naopak někdo bude aktivizovat, aby trošku něco dělali a ne zase jenom pasivně přijímali.

- Budou se rozvíjet, budou pracovat.

* Ano. Já nejsem pro to pasivní, to patří do domovů důchodců nebo nemocnic, kde ten člověk fakt nic jiného nemůže. Ale tyhle ty děti něco jiného můžou, ale upřímně řečeno dělala jsem tetu v Macešce a dělala jsem s dětmi věci, které tyto děti nezvládnou.

-Čím myslíte, že je to dané?

*Tím mentálním postižením.

- Takže tady bývá nejen lehké mentální postižení, ale něco i horší?

* Střední. S tím, že se uvažuje, že přijdou i těžký.

- Do budoucna?

*Ano, do budoucna. Zatím by tady být neměly, ale ...

- Brány budou otevřeny.

*Tak.

- Co myslíte jaký je přínos pro děti s tělesným postižením? Krom teda aktivizace, fungování a socializace.

* Slečna, která odešla, ona se učí na flétnu. Ona se z toho těší, až bude Dobrý den Kociánko, tak bude vystupovat. Zahraje na tu flétnu. Myslím, že tohle je větší pocit toho sociálního začlenění. A toho, že se předvedu, že něco můžu. V9c dětí tady bude teda vystupovat. Myslím si, že s tím, jak se ty děti horšily, já musela změnit svůj přístup. Že když jsem se je fakt snažila učit na tu flétnu nebo něco, tak já jsem z toho byla frustrovaná, že to každý rok víc a víc nešlo.

- Že výsledky byly horší a horší.

* Takže já jsem se musela přeorientovat na cíle, aby ty děti byly rády a spokojeny. A to aby v tu chvíli něco dělaly. Myslím si, že i to, že jsou spokojeny, když se učí nějakou básničku nebo písničku, musí ty mozkový závity zapojit, nějaký kognitivní přínos v tom je taky. Fakt se soustředím, aby je to nějak bavilo a byly tady rády.

- Zmínila jste flétnu. Co třeba se teď ty děti dokáží naučit na tu flétnu, krom dýchání do flétny?

* To nedělám s každým. Je to někdo, kdo chce. A obecně tenhle handicap je problematický, jim se pletou prsty. Když je někdo šikovnější a překoná to, že se mu pletou prsty, tak mám pocit, že tady nemám dítě, které by nemělo problém s rytmem. Že oni ty délky těch not, i když jim to člověk počítá, i když jim to zpívá, tak oni nezvládnou dodržovat. Takže my tady třeba chodíme po chodbě, když jsou chodící, aby cítili celým tělem rytmu té písničky. Že si do toho zpíváme do toho pochodu. Ale i tak bych řekla, že je to největší kámen úrazu. Těch, co už se někam dostanou.

- No právě já jsem flétnistka, tak bych si chtěla představit, co ty děti zvládnou a nezvládnou.

* Tak flétnistka, tak Daniel (pozn. Hra na zobcovou sopránovou flétnu – Ladislav Daniel, třídlílný) první díl nedojedu s nikým do konce. Ale třeba tady mám chlapečka ve čtvrté třídě, kdy maminka mi řekla: no my jsme začali někam chodit do skupinky. Ale on byl nemocný, takže on z toho vždycky vypadl, že nestíhal. Takže on mi druhý rok chodí individuálně, hrajeme noty h, a, g, přidali jsme c. Ale máme velký problém trénovat a – c – zvedat tenhle ten konkrétní prst. On se mi v tu chvíli posune těma prstama nebo něco. A to je z těch šikovných dětí.

- To máte na ZUŠce (pozn. základní umělecká škola) prvním měsíc.

* To jsem na ZUŠce hrála po třech hodinách. Takže my jsem za rok a půl nejsme schopni zvládnout tři hodiny zdravého dítěte. A to je z těch šikovných dětí, který povídají, pamatují si písničky. On to má rád, si pamatuje, co hrajeme pořád dokolečka, já mu zpívám to, co on hraje. My si vždycky zazpíváme, on to umí, tak je spokojenej. Řekne toho ježka si zahrajeme, ale je to běh na dlouho trať.

- A dýchání je u nich v pohodě?

* Jak u koho, závidí od postižení samozřejmě. S někým dělám jenom dýchání, někdo nemá na to, aby koordinoval prsty. Ale dělám třeba i vleže nějaký dýchání, foukáme do toho konce flétničky, děláme vlaky huhu nebo indiány.

- Nebo ty píšťalky.

*Ano, k nějakým ptáčkům děláme, ale zase používáme jen ty konečky těch fléten. Protože zase je to výhoda mít tu plastovou flétu, kterou můžu umýt. Já mám koncovku, ale málo komu půjčím tu koncovku, aby ji oslintal, protože je dřevěná.

- No jasný, ve dřevě se sliny drží.

* Ano, takže zlatý plasty.

-Najde se postižení, pro které byste nenašla využití? Najde se dítě s typem postižení, pro které tyto aktivity nejsou vhodné?

* My se snažíme právě obráceně. Že podle toho, co mi přijde za děti, tak najít aktivitu, která by ho mohla bavit.

-Takže se nenajde dítě, které by sem nemohlo. Vždy mu to uzpůsobíte.

* Takhle jsou děti, se kterými jsme to zkusili a já zjistila, že je ty hudební věci nebaví. Takže skončili na výtvarce a tam jsou spokojení. Protože varianta, i když jsem se dopracovali k tomu, kterou písničku má ráda, na to byla pořád ta stejná písnička a ona ji nechce zpívat, byť je to mluvící dospělá osoba, tak to nemá smysl. Mě přišlo, že jsme se navzájem trápily. Já jsem nebyla schopná ji nabídnout to, co by jí bavilo. Ona je spokojenější na té výtvarce.

- Ale přece umění je velká škála aktivit. Takže když nejde flétu, zkusí výtvarku, tanec. Ten tady taky máte?

* No já tady s některými dětmi dělám tanečky. Ale jsou to pravdu ty dětské tanečky, nějaký pohyb. Jsou holky, které u toho zpěvu vyloženě potřebují běhat dokolečka. My zpíváme a někdo tady poletuje do toho, někdo ťuká.

- To tu máte malý prostor na to, že se tu má běhat.

*Takhle dokolečka na koberečku.

-A kolik vám sem chodí dětí?

* Nejsem schopná říct tu hudebku.

- Obecně, dohromady.

*Obecně Centrum tvořivé činnosti navštěvuje 70 – 80 lidí.

- Děti nebo i dospělých.

* I dospělých. My tím, že jsme do 40-ti let zařízení. Tak to nemám rozdělený pro děti a pro dospělé. Oni nám ty děti stárnou, ale tím, že ta mentální úroveň se až tak nemění, tak ony ani ty aktivity se tolik nemění.

- Oni zůstanou u té jedné aktivity. Mozek se nevyvíjí, to znamená, že vše, pravidla a další zůstane stejné.

/ Ještě do toho vstoupím. Zaujalo mě, že ten klučina to má v rámci tělesného postižení nebo to není schopen

* To je to GDPR. Já nevím, co mu je. Opticky mu není nic – na pohled. Může to být nějaký disharmocký vývoj. On evidentně problém má, jezdí do špitálu, asi ne nějaký neurologie jezdí, ale zase nevím, co mu je. Nedostanu se k dokumentaci.

- Já chápu GDPR, ale vy přece byste měla vědět, co mu je.

*Nám pokud to neřeknou rodiče. Ještě tak čistě teoreticky se můžeme zeptat zdravotnického personálu. Ale pokud on není tady ubytovaný, tak ten personál nemá ty informace. To je hudba minulosti, kdy jsme znali diagnózy. My už ani nesmíme vědět, že je někdo epileptik, ale měli bysme vědět, že má nějaké záchvatovité onemocnění. To je tak postavený na hlavu. Takže já pokud se to nedozvím od rodičů, ale to se zase dozvím jen od rodičů, kteří sem to dítě doprovází. Protože s jinýma se nebavím.

- A i když vám je dovedou, tak vám to nemusí říct.

* Nemusí mi to říct. Ale ono to spousta rodičů rádo řekne, abychom věděli, s kým pracujeme. Ale když mi to dítě přihlásí ze stacionáře i z týdenního a domovu, rodič si ho vyzvedne tam a já ho nevidím. Tam se s těma rodičama vůbec nepotkám. V pátek si ho vyzvednou a dítě sem přivezou v neděli, to já tady nejsem.

- To je divný i skrz to, že kdybyste věděla, co má za diagnózu, třeba že je tam mentální postižení nebo není. Tak podle toho můžete zvolit složitost aktivity nebo ji přizpůsobit.

*Ale zase já jedu obráceně, Když mi přijde rodič, jestli by jeho dítě mohlo jít na to nebo na to, já řeknu, že ho nejdřív potřebuju vidět. Potřebuju si ho vyzkoušet a podle toho vám řeknu, na co by mohl jít.

-Ale přece když vám řeknou má středně těžké mentální postižení, tak můžete.

*Ale i to dítě se středně těžkým mentálním postižením je velmi různé. Vemte si je to jako autista. To, že má někdo poruchu autistického spektra, mi neřekne vůbec nic, protože nejtypičtější charakteristika je, že každé to dítě je úplně jiný a každý má své vlastní potřeby. A vy je potřebuje znát a respektovat.

- Pro mě jako učitele je teda mnohem jednodušší vědět diagnózu. Když vím, že jedná o dítě e lehkým mentálním postižením, tak vím, co s ním můžu dělat a co určitě dělat nebudu.

* Vy jako určitě. Ale my se tady pohybujeme na takovém levelu. Je to něco jiného než v té škole. Pro vás do třídy zdravých dětí, když vám přijde někdo s lehkým mentálním postižením, tak musíte řešit, jak to skloubíte, ale já si ho můžu vzít jako

individuál. Já mám prosto, abych si k němu našla cestu, aby zjistila, co zvládá a nezvládá. Poptám se kolegyní. Ale k té přímé diagnóze se nedostanu.

- To vy si časem asi řeknete, jaká je to diagnóza.

* Tak ono obrnáře poznám už od pohledu. Už tady jsem dost let, abych i nějakýho atrofika poznáte, oštěpáře. Ono ty děti mají něco specifickýho, že nepotřebuju tu diagnózu, protože mrknu a vidím.

/Ono jsou potom problém ty skrytý. Ty záchvaty epilepsie to řešíme i ve sportu.

- Ale to by naopak člověk měl vědět, že je to epileptik. Že nesmí dělat tohle a tohle, protože by se mohl rozjet epileptický záchvat.

* Z logiky věci ano. Ale je to nastavený tak.

-A hlavně když je dítě epileptik, tak by tam měl být jeden člověk, který uměl obsluhovat pero, které se mu dává.

* My tady máme zdravotní personál, takže my voláme.

- To máte jiný. Ve škole jsme si zdravotníkem my sami.

- Je něco, na co si musí děti dát pozor? Co by mohlo dětem ublížit – nějaký pohyb, věc při aktivitě? U sportu to může být špatný pohyb, ale tady něco?

* To nejsem schopna říct. Vždycky se vám může něco stát, tady klučina padl a byla jsem ráda, že si udržel hlavu, protože on se nesmí uhodit do hlavy. Ale on si vyhodil koleno. A to člověka nenapadne, když on tady při písničce

-To jo, ale to jsou nečekaný věci. Ale třeba u sportu je třeba posezení na židli nebo na vozíku, aby si neublížil. Tak jestli je tady něco takovýho, na co si dát pozor.

*Ne. Je to vždycky o tom, že vím, že když je to silný epileptik, tak ho mám posazenýho tak, aby neměl na co spadnout. Ale i tak vám může udělat to že najednou padne do stolu.

- Proč jsou tyto aktivity pro děti s tělesným postižením zajímavé? Proč je lákají? Kromě toho, že mají pohyb a mohou se angažovat.

* Jednak jsou děti, které chtějí kreslit nebo zpívat, takže tam je to těmi přirozenými zájmy. A pak je velmi důležitý to, že kolikrát to dítě máme individuálně. A to dítě má tu půlhodinu nebo třičtvrtě hodinu má někoho samo pro sebe.

-To je ideál.

*Jo. Takže my třeba čtvrt hodinu se o něčem bavíme. Nejede ten kroužek, ale protože zrovna něco řeší, tak my si o tom povykládáme. To je velká výhoda toho, že můžu takhle individuálně s nima. Nebo když je někdo ležák a já mu tady do té ruky něco dám, hýbu mu s tou rukou a manipuluju s ním. Jemu to dělá dobře, někdo se mu

věnuje. Ale když je v kolektivu více lidí, tak sice kouká, co se děje, ale už není ten člověk, který intenzivně věnoval.

- A proč to podle vás volí rodiče? Je to jediná možnost, jak se uchytit? Nebo je to naopak jen o zabavení, protože je dítě v stacionáři?

* Řekla bych, že tam je od každého něco. Jsou rodiče, kterým je to celkem jedno a ani moc nevnímají, že holky se domluvily, že to dítě někam bude chodit. Pak jsou vyloženě rodiče, co chtějí flétničku kvůli dýchání anebo i ty hudební aktivity kvůli dýchání. S hodně dětma děláme dýchací věci. Nebo jen proto, že ví, že to dítě to má rádo a chtějí, aby to dítě mělo vyžití v tom, co ho baví. A zase pro ty ubytovaný je to to, že vypadnou z toho baráku a mají tu aktivitu někde jinde.

- Změní prostředí.

* Změní prostředí, osobu.

- Jezdí vám sem rodiny z většího okolí nebo jen z Brna?

* Obecně kdo sem chodí, musí mít smlouvu s Kociánkou. A smlouvu s Kociánkou má ten, kdo je tady buď ubytovaný z jakéhokoli důvodu, nebo tady chodí do školy.

-Do školy může kdokoli?

* Do školy může chodit kdokoli a dojíždět odkudkoli. Některé děti jsou tady na internátu. Je tady týdenní stacionář, kde můžou být ti, co dojíždějí z větší dálky.

- A vy tedy spadáte přímo pod Kociánku, protože sportovní klu je bokem.

* Já jsem zaměstnanec Kociánky.

- Spolupráce s rodiči jste říkala, že je různá, podle toho, jak to dítě a kdy dojíždí. A to, jestli se děti znají v soukromí? To asi úplně ne?

* Jsou tady rozhodně děti, které společně s rodiči jezdí na různé výlety, pobyty. Což si myslím, že pro ty rodiče je velmi důležitý, protože jejich dítě tam má partáky. A ten rodič je s rodiči, kteří mu rozumí a vědí.

- Znají tu situaci.

* Znají tu situaci, protože jsou ve stejné. Můžou si poradit dobrého ortopeda.

-A ve finále, když se vám děti zabaví spolu, tak vy máte volný čas. Je něco, proč by tuto aktivitu mělo dítě zavrhnout nebo že by to rodiče zavrhli?

* Rodič to může zavrhnout kvůli financím, ale vzhledem k tomu, že je jedno, jestli to dítě zaplatí čas tady nebo na stacíku, tak tohle se nám moc neděje. Maximálně to, že rodiče zjistili, že dávají najednou víc za ten stacík. Přitom si můžou to dítě vyzvednout dřív, tak si ho vyzvednou dřív.

- A ta cena se pohybuje přibližně kolik?

*Myslím, že teď je 120 korun na hodinu za individuální a 60 za skupinovou.

Takže to bych řekla, že je to dobrý.

-A počítá se to od převzetí dítě do odevzdání do školy.

* Ano, do doby než ho odevzdáte do školy, protože ta je zdarma samozřejmě.

Takže některý děti tady čekají třeba hodinu a půl než si je rodiče vyzvednou, což není dlouho. A zase na týdeňáku se to hradí podle příspěvku, který oni mají na péči. Oni platí poměrnou část toho, kolik spotřebují a to jde z toho příspěvku na péči. A tady už neplatí. A my tedy v rámci té jejich služby s nimi uděláme aktivitku, ale už to není zvlášť placený.

- U denního ale ano.

* U denního ano. Tam se platí od minuty. Takže já napíšu, že byl 30 minut tady.

Ale oni ho zas mají odepsanýho, takže ho mám napsanýho já. Z tohoto pohledu je to jedno.

- Aha, dobře. To je za mě vše. Moc vám děkuji

Příloha 7

- tazající * dotazovaný /dítě

- Dobrý den

/ Dobrý den, kdo to je? Pijeme kafičko.

- Pijete kafičko?

* Ano, to oni mají z doby kovidu, jak jsme byli zavření, jak jsme nikam nemohli, tak si navykli ve tři hodiny jsme si dávali společnou kávu. A tak nějak si na to navykli a funguje to doteď. Oni přijdou ze školy, ten jde na pokoj a ten jde taky. Ale když je třetí hodina, oni se tady začnou srocovat.

- To je super zvyk.

* Ale já bych nejradši, aby tady něco dělali. Tak když se jich zeptám: holky, co budeme dneska dělat?

Všichni reagují a ukazují, že nic.

*Ale dneska malovali. Když děti přijdou ze školy, tak máme tady spoustu kroužků.

/ Tam nahoře.

* Tam chodí děti, které nechodí do školy, tak ti tam dopoledne chodí. Odpoledne, můžete sami říct, kam chodíte odpoledne.

/ Do školy.

*Oni mají do čtvrt na dvě. Ale máme tady samozřejmě kroužek sportovní, výtvarný.

/ Máme posilovnu.

- Na sportovním klubu.

* Ano, chodí tam na kroužky. Potom na muzikoterapii, ještě mají dramatařák a ve škole mají ještě taneční kroužek. Jinak můžou kamkoli. Když se domluvíme, jdeme do města, do cukrárny na kafe, na nákup.

- S vámi? Vy je takhle všude berete?

* Samozřejmě ne všichni, na to nemáme nárok. Ale tak po jednom.

- Takže individuálně, jeden a jdeme.

* Nebo jdeme třeba jenom ven, sedneme si na lavičku a povídáme si, hrajeme nějaké hry. Na hřiště chodíme, tam hrajeme i třeba bocciu. Snažíme se, aby se rozhodli sami, co chtějí. My jim všem, vlastně kromě Elišky, které není 18, tak my jim nemůžeme nic nakazovat. My jim můžeme jen nabídnout, můžeš tuhle možnost, tuhle možnost, tuhle možnost. A když mi řekne: nechcu, tak já s ním nehnu.

- A to jste tady jen toto oddělení?

* Je nás celkem 5 oddělení. A oddělení zdravotních sester. Máme 3 ošetřovatele.

- A vy jste všechny vychovatelky?

* Já jsem vychovatelka, kolegyně je pracovník v sociálních službách v pozici klíčový pracovník. Al já protože jsem tady už 22 let, tak já jsem vychovatelka. Ale je nás tady 5, maximálně 10, co jsme vychovatelé, co máme smlouvu.

/ XX je ale moje vychovatelka.

*Ale ona je tvoje vychovatelka. To je to vysvětlování dětem. Dříve to byli všechno vychovatelé, pak oni to změnili na klíčový pracovníky, ale někteří jsme zůstali jako vychovatelé.

- Jaký je tam rozdíl mezi těma dvěma profesema?

* Platový. Jinak nic. Ale my jsme vychovatelé prostě všichni. Akorát, že ministerstvo tomu dalo název klíčový pracovník, tak je to klíčový pracovník. Ale jinak dělá úplně to stejné co já. Já dělám to stejné co oni.

- Aha. A jak to teda probíhá, když jdete ven? Vy si vezmete dítě a odejdete? A druhá pracovnice má zbytek?

* My se domlouváme většinou. Třeba já si dneska odpoledne vezmu tady holčičku a půjdu s ní do města, tak jí dám sociálního pracovníka, který je na tu přímou péči. Ale my si vždy pomáháme s ostatními. Když jdu, řeknu jiným, že tam kolegyně zůstává sama tak kdyby něco, zavolejte. Voláme si někoho na pomoc. Ale říkám, někteří jsou samostatní, zalezou si do pokoje. Takže je to tak, že ta tady zůstane někdy sama. Oni ví, že jsme tady samy, tak oni jsou strašně hodní, moc nezlobí. My máme i různou pracovní dobu a každá končíme jednou týdně ve čtyři. Takže to je stejně tak, že oni přijdou ze školy a jedna z nás odchází. Pak jsme tady na všechno do osmi samy.

- A to máte čtyři dny do osmi a jeden den do čtyř?

* Ne my to máme jednou do čtyř, jednou do šesti a pátek máme jednou za čas ranní nebo odpolední.

- To je zmatek.

* Není to zmatek. Já si zvykám na to, že končím ve čtyři. Byla jsem zvyklá končit v devět, půl desáté, i když jsme tu měli být do osmi.

- A máte pracovní dobu jen odpoledne?

* Máme dva dny od půl osmé do čtyř nebo do šesti. A potom máme od půl desáté do osmi nebo od půl dvanácté do osmi.

- Takže každý den úplně jinak.

* Nonono. Ale my to máme rozdělený. Odvedeme děti do školy, pak je vyzvedneme, uděláme úkoly, zkontrolujeme, když je potřeba. S někým jdeme na kafe, do parku. S někým přes den jsme.

- Mají volno?

* XX studuje na vysoké, takže oni tam mají pátky volný. Takže teď minulý týden jsem měla ranní. Tak jsme říkaly, jestli bysme nezašli do kantýny na kafe. Pak jsme šli odpoledne s ostatními ven. Takže fakt se snažíme co nejvíc dělat pro ty děti.

- A máte tady komunikativní děti? Nebo i nemluvící?

* Kdo mluví, ruku nahoru? – 2 děti zvedly ruku nahoru

Takže tady máme tak půl napůl. Ale rozumíme si, rozumí si i holky.

- Ale rozumí okolí?

* Ano. Tady tato rozumí až moc dobře. Máme tady takový drbny. My něco se bavíme, ony si stoupnou do dveří a poslouchají. My když odcházíme, jde se k sestřičkám namazat (pozn. jsou v přízemí), protože má exém, a kouká, jestli tam jsme.

/ A dneska je boccia.

* Holčička chodí na bocciu a na atletiku. V atletice chodí sportovat, ale v bocciu pomáhá. Baví ji to. A to ji musíme držet. Už mnohdy ve čtvrt na šest ji musíme držet, že ještě nemůže jít, že až v šest. Občas už o čtvrt na šest ji pustíme a řekneme už běž. Ona si tam sedne na schody a čeká.

- Chodí děti samy? Nebo je vodíte?

* Jak kdo. Samozřejmě mají nácvik. U koho víme, že to zvládne, tak probíhá nácvik a pak chodí samy. Ale jsou děti které musíme doprovázet. Ale pokud to jde, tak se je snažíme naučit, aby samy chodily.

/ Já chodím sama.

* Ano. ty jsi šikovná. Tady chodí sama X, X, X, X. A zbytek doprovázíme, že to nezvládnou samy.

- Takže je tam dovedete a potom pro ně jdete zpátky?

* Záleží na tom, jak kdy. Záleží, jak je to dlouhý a kolik nás tady je. Když je nás tady míň, je míň holek, tak tam zůstane tu hodinu, protože je to zbytečný lítat sem a tam. Ono je to pro ně trošku jiný, uděláme si vzrůšo. Ale občas když ne, tak je odvedeme a pak si pro ně jdeme znovu. Záleží to na náladě tady všech. Ta je každý den jiná. Ale třeba s XX tam musí někdo být. (pozn. dítě má autismus a je fixováno na klíčového pracovníka a nereaguje na lidi okolo kromě pracovníka)

- A u vás jsou jedinci do 40ti let?

* Ano.

- A co potom s těmi jedinci?

/ Buď jdeme to do jinýho ústavu, nebo nám najdou jiný rodiče.

* Většinou říkáme, aby si dali žádost do jiného zařízení, kde je ten věk neomezený.

- A tam je ta čekačka taky dlouhá.

* Ano, tam se čeká až. Ale pak jsou rodiče, kteří to nechávají být. Však oni je tu mají do čtyřiceti, má třicet devět. Člověk se jich zeptá a oni, že by něco měli dělat. Ale vedení by to chtělo prodloužit.

/ Já mívám víkendovky a tábory.

* XX mívá s Ligy vozíčkářů, jezdí s nima na víkendovky. Pak jezdí na víkendovky s Archou. Rodiče si najdou tohle, aby potom měly děti zábavu, domluví mu asistenta. Tam si vymyslí program, to si platí. Tady se snažíme, aby zvládali co nejvíce samy. Já jim říkám, že jim nebude furt někdo stát za zadkem. Takže XX vyskládává myčku, talíře dá bokem a je šikovná. XY utírá nádobí. Snažíme se je vést i k tomuto. Takže vedeme k samostatnosti, aby to nějak zvládaly. Učíme je poprosit o pomoc. Aby to nebylo, že pomoc je automatická, ale že to prvně zkusí a potom prosí o pomoc.

- Super, děkuji moc.

Příloha 8

- tazající * dotazovaný

- Jaké služby nabízíte?

* Máme sociální služby, máme 3, ale pro rodiny s dětmi je vlastně jakoby jenom jedna. Pak máme nestátní zdravotnické zařízení a pak vlastně máme ještě jakoby druhou organizaci Stáj piafa, která dělá vlastně hlavně koně.

- Já jsem. Myslela, že to je právě jedna organizace.

* Jsme Piafa Vyškov a pak máme Stáj piafa, ta je jakoby administrativně zvlášť.

- Jo. Takhle.

* Jo, ale v rámci té sociální služby máme fakultativní činnost, hiporehabilitaci a kanisterapii, mimo jiné teda a tam vlastně ti klienti, když oni, asi jste slyšela, jak fungují sociální služby, ten klient přijde, máte nějakou zakázku. Pak to přeskočím, pak má nějaké cíle. A pokud pro ty jeho cíle je vhodná nějaká konkrétní metoda, tak my ji můžeme využít, protože používáme ty i alternativní metody. A často k nám vlastně rodiny s dětmi, které mají nějaký tělesné postižení, přijdou s tím, že by chtěli hiporehabilitaci a že mají takový a takový problém a chtěli by, aby mimo jiné nebo hlavně se teda pracovala prostřednictvím toho koně. A pak jsou ještě další možnosti.

- Oni mohou přijít a už říct hele my chceme přímo tohlencto.

* Teoreticky jo ale. Většinou to probíhá tak, že k nám někdo přijde, se nám ozve a napíše vlastně takovou žádost, vstup do služby, protože jinak to vlastně nejde. Protože buď jdou do nestátního zdravotnického zařízení a nebo tady do tohoto jinak jak to nejde. My vlastně zjistíme, jestli by to jakoby má práce pro nás. My pracujeme hlavně v Jihomoravském kraji, ale nějaký malý procento klientů můžeme vzít i jako mimo. Protože to je pak zas problém s dotacemi a tak. Když je to jakoby zakázka pro nás, když je to zakázka sociální služby, že ta rodina opravdu v nějaké té části nemůže tomu dítěti, pomoc, tak pak můžeme volit nějaké metody. A ta hipoška je vlastně jedna z těch metod, takže podle mě takových 90 možná ještě víc procent, kteří přijdou s tím, že by chtěli tu hiporehabilitaci, protože jejich dítě má nějaký problémy. Tak to vypadá tu hiporehabilitaci mají.

- Aha, no ale jako stává se, že byste třeba odmítli někoho.

* Jo, samozřejmě

- Beru z jiného kraje, ale jako i třeba, když to bere z tohoto kraje.

* Z jiného kraje jdou většinou do státního zdravotnického zařízení. To takhle můžeme, protože tam žádnou dotaci nedostáváme, takže tam prostě to řešíme si vlastně sami. A pokud to není zakázka pro nás, pokud tam prostě to není zakázka pro sociální službu, že my tam vlastně nevidíme, že by ta rodina byla buďto, jsou vlastně 2 takový typy. Buď jsou ty rodiny takový ty sociálně potřebný, kde potřebují pracovat na: jak pečovat o domácnost, jak se učit s dětmi a takovýhle rodičovský kompetence. A pak pak je ta druhá skupina, kde ty rodiny mají děti, který mají nějaký specifický problémy. Spojený se zdravotním stavem a tam pak se většinou pracuje s využitím těch koní. Nebo psů, nebo jo podle toho, co jim je často k nám teďka chodí. Vy máte tělesný postižení, ale hodně chodí autisti.

- Ted' je to velký rozmach ti autisti. Jsou všude.

* Ta diagnostika se asi. Dřív ty autisti k nám chodili, už měli 6 let a pořád neměli diagnózu. A teďka mají jako malí už tu diagnózu. A je jich hodně jako, řekla bych, že to, že to ani není, jako že by to přibývalo tou lepší diagnostikou, ale myslím si, že jako když si vezme jedna školková třída, tak v každé třídě se jako nějaký dítě najde, což si fakt si myslím, že nebylo.

- Podle mě ten autismus, to je teďka podle mě něco, co se strašně rozvíjí.

* Myslím, že je to možná těma sociálními sítěmi, které jsou všude prostě ve vzduchu a že to prostě na ten mozek nějak působí negativně, jak to říct? Takže protože si myslím, že to fakt dřív.

- Podle mě za to může i to, že rodiče mají pozdě děti.

* To taky, ale zase nemůžu říct, že mě už, jak už jsem prostě praktik dlouho, tak mě vlastně rukama prošlo spoustu dětí, který mají tyhle problémy. A jenom menší procento jich mělo ty rodiče v uvozovkách starý.

- Tak ono je tam jenom větší procentuální šance, že to bude.

* Ale je pravda dřív měli děti dvacetiletí. A dneska, když má jako ta matka 30, tak jí všichni jásají, jak je mladá. Sestra mého muže měla v pětadvaceti napsaný před 30 lety, že je stará matka.

- Prosím vy jste si říkala, že chodí teda i jiný než ty tělesně postižení. A z toho tělesného postižení, co vám semka nejvíce chodí?

* Děti z DMO demo? Kodroplegici, kvadrospastici, nebo dyparetici i prostě děčka diagnóza DMO. A pak vlastně různé kombinované vady. Že mají mentální plus tělesné. Ted'ka je hodně dětí, kteří přichází s různými problémy, které jsou spojený s

genetikou. Že už ví, že mají chromozom XY. Některý, co my jsme se ani ve škole tehdy neučili, jo úplně nový. Prostě věci, že třeba máme holčičku, která je jediná v Evropě a tak. Úplně nové diagnózy, ale dřív se to schovalo prostě mezi nějakou kombinovanou vadu. Často jsou to nějaký centrální hypotonie plus mentální postižení a oni jsou často hodně malincí. Takže jako v takových nevím 70 procentech ti lidi sem přichází, protože to dítě se nevyvíjí jako standardně a doktor řekne, už byste měli zvedat hlavičku, první vzpřímení, druhé vzpřímení a neděje se to.

- Už tak brzo sem dojdou. Když zvedání hlavičky je po půl roku.

* Po půl roku no. Tak no nejmladší dítě jsme měli měsíční, ale to teda bylo zdravý. Ale fakt jako úplně od miminek. Miminka se vozí, máme deku na tom koni a to dítě vlastně jede, jak kdyby obráceně a leží na tom koni, podporuje se, protože to funguje tak, jak ten kůň má velmi podobný pohyb, když člověk chodí. Je trojrozměrný, nahoru, dolů, dopředu, dozadu a do boku. Takže když to dítě leží na tom koni, tak my stimulujeme tím pohybem toho těla ten pohyb toho našeho těla a tím, jak se to tělo hýbe, tak vysílá signály do mozku, že se vlastně hýbe a vznikají tam ty dráhy. Často děti, které nemají takové ty zkřížený vzorce ruka proti noze a tam to krásně naskakuje právě díky tomu.

- Jo, to já jsem právě viděla jako nějaké videa, jak to funguje, jako že když ten kůň jde, že toho jedince, když třeba na něm sedí, tak právě že ho tak pomůže rozpohybovat nebo pomoci.

* Že to vlastně funguje přes ten mozek. Podobně, jak jsem vlastně úplně neví, jak funguje Vojtovka, tak nějak funguje i hiporehabilitace, ale je to o tom, že prostě to tělo vlastně je stimulovaný tím pohybem toho koně. Tím pádem se vytváří dráhy v té hlavě a když už tam tu dráhu nějakou máte, tak najednou to tělo vlastně ten pohyb, jakoby už trochu zná. A už to dělá jako mimo já nevím, třeba teď máme holčičku, kterou se učíme teprve jako to první vzpřímení. To znamená pasení koníčku, pak to druhé vzpřímení, že má ručičky natažený, pokrčí si nožky a začne trošku pérovat. Pak už je to do lezení a jde to tam hrozně rychle, protože se to jakoby nastartuje a mamka vždycky říká, ona teda u toho pláče oni často jako ze začátku pláčou, mají takový ty separační úzkosti a tak. Ale ono to tam prostě naskočí a většinou ty děti pak to i začne bavit. Jak si na to zvyknou, protože ono je to strašně těžké. Když se pod váma něco trojrozměrně hýbe a 20 minut máte vydržet a ještě na vás v cizí šahají, že jo řeší vás v nějaké poloze a různé vjemy. Takový jako i hmatový i vůně nebo zápach. Navíc smyslu funguje, tak je to takový prostě.

- Multisenzorický.

* Multisenzorický, ano, přesně tak.

- A tím pádem vy, když třeba jste tady, kdyby nevím na pozici svého sociálního pracovníka.

* Já jsem pedagog vzděláním, takže já jsem pedagog sociálních službách.

- A vy to potom máte nějak rozdělený? Když k vám přijde dítě nebo rodič, řeknou a vy zjistíte, co má, tak, jak si potom ho vlastně roztřídíte mezi sebou?

* Komunikátor. Když přijde ten rodič, tak vlastně první komunikátor by měl být sociální pracovník, ten vykomunikuje, co chce jak chce, proč to chce. Pak, když se zjistí, že by potřebovali hiporehabilitaci, tak vyšetří ještě fyzioterapeut. A na základě toho vyšetření toho fyzioterapeuta my pak určíme, jestli on fyzicky jakoby mohl mít tu hiporehabilitaci. Pak potřebujeme potvrzení od lékaře, protože jsou i kontraindikace, třeba epilepsie nekompenzovaná. My máme i epileptiky, ale kompenzovaný. Ta nekompenzovaná epilepsie je složitá v tom, že jako když je to malinký dítě, tak vlastně tam nehrozí pád z toho koně, ale kdyby to už bylo větší dítě, tak vlastně hrozí tam ten pád a my máme hodně jako pevně nastavený pravidla bezpečnostní, protože pořád, i když je to náš parták ten kůň a je cvičenej, tak pořád je to velký zvíře, velký, silný a může nastat cokoli. Prostě všechno ho nenaučíte. Všechno se nedá předvídat, takže tím, že lidi jakoby, kteří můžou mít grand-mály (pozn. typ záchvatu), tak ten kůň taky často třeba to pozná. Já jsem teda nezažila, ale zažili kolegyně, že se kůň prostě zastavil. On nechtěl jít dál.

- Až tak.

* A tak dítě sundali, to většinou tak máme, když se něco děje, dítě se sundá z toho koně bezpečně, prostě do náruče. Oni ho sundali to dítě a ve chvíli, kdy ho sundali, položili ho na zem.

- Kůň se rozešel.

* Ale, ale dítě dostalo grand-mal, prostě velký záchvat. On to věděl předem.

- Ale to je zase super. Jo, když to určitě jo. No, mně se třeba stalo, že jsem jela asistovaný sed s dítětem. To znamená, že já vlastně mu dělám oporu. Sedím na tom koni a to dítě sedí přede mnou a dostalo epileptickéj záchod, ale jenom takovej slabý, bez záškubů. A vlastně došlo k tomu, že si jakoby lehlo. Ale to bylo dítě, které třeba mělo jako problém právě s medikací. A to často je jako že ty děti, jak mají více faktorů, tak ta medikace prostě jedna jim dělá zle, takže se to řeší. No a takže hodně je těch dětí, které

abychom se zase kruhem, vrátili zpátky, že je hodně těch dětí, které mají nějaký genetický problémy, nějaký syndromy. Který jsou i fyzicky postižený, většinou je tam nějaká hypotonie. Nebo hypotonie trupu, a spasticita třeba dolních nebo horních končetin. Zároveň nějaká mentální retardace, která ale ještě když oni jsou malý, tak není úplně jako měřitelná. Spíš to poznají z té prognózy a nebo teďka taky je velký bum dětí, které mají nějaký svalový dystrofie.

- Atrofie?

* Atrofie většinou jako že ten sval fungoval normálně a pak jako něco vznikne něco, nehoda nebo nějaký podnět a zhoršuje se to. Ale oni mají ty dystrofie, který kdy ten sval se ani jakoby nevyvíjí se v pořádku. Nebo chvíli se vyvíjí normálně a pak prostě z nějakých genetických faktorů to přestane fungovat.

- Právě toto třeba třeba jako dítě funguje, funguje, ale už se ví, že má svalovou dystrofii.

* No to teď máme jednoho chlapečka. Tam teda teďka máme zkušenost, že máme ty, co byly starší, ty případy, co k nám chodili děti, tak ty opravdu tam se to rozjelo a fakt jako v nějakých čtrnácti, patnácti už skončili na vozících a tam to pak skončilo letáně, že fakt umírají ty děti. Protože i dýchání je sval a takže to pak jako je strašně náročný pro ty rodiče. Ale teďka máme jednoho chlapečka, který hned má nějakou genetickou svalovou dystrofii a dostal hned po narození, asi to věděli. Oni taky tím, jak jsme sociálních službách, oni nám nemusí všechny informace úplně jako zdravotnický podat, my máme sice potvrzení od lékaře, že může, ale nemusíme všechno vědět. Ale tady třeba jsou většinou sdílní. Tak tady nám maminka říkala, že dostal hned ty kmenové buňky a fakt je, to jako nepoznali byste to, že to není zdravé dítě. Je lehce, dyspraktický ten chlapeček, ale takových prostě ve škole ve třídě tak jich bude 1/3. To je první dítě, u kterého vidím, že to pomohlo, že už jsme měli asi 3 nebo 4 případy, kteří na tom byli a nemám pocit, že by to, že by to nějak jako fungovalo. Že dřív říkali do 2 let. A přijde mi, že jako na jediném, na kterém to opravdu vidět, že to je vidět, tak je to tady to dítě, kde to po narození.

- Tak super, aspoň u někoho něco jde vidět.

* Že se to posouvá, protože ten výzkum vlastně jde poměrně rychle. Ale máme děti, které prostě přijdou, mají problémy a ještě nemají diagnózu. Jo, že my to na nich vidíme, že mají hypotonii, že něco, vidí to i ten dětský lékař a hledá se. Posílají je u všech různých neurolozích a hledá se. Ale tam většinou se pak přijde na to, že to jsou nějaké genetické faktory. Prostě že tam je nějaký gen někde špatně. A to teprve se

rozvíjí, že jo ta diagnostika, takže se to hledá dlouho. My máme jednu holčičku, kde už jako rok a půl maminka prostě bojuje a pořád to vlastně neví

- Jak tím pádem jí pomoci?

* Prostě problém v prognóze.

- To je jasný v prognóze, ale i v tom, jak pracovat s tím dítětem.

* To zas jako na základě toho, jak ho vlastně vyšetří ten fyzioterapeut, tak my vidíme, co můžeme si dovolit a co nemůžeme. A když to dítě vlastně něco ještě neumí, tak my vlastně postupujeme tak, jak by byl normálně ten vývoj, pacení koníčků, druhý vzpřímení a bla bla bla. My vlastně nejdeme dál, než to tělo mu to dovolí.

- No a vy jste říkala teda, že tím pádem ten sociální pracovník, nebo ta pro sociálně pracovnice, která s těmi rodiči prvně mluví, tak ona si s nimi projde všechno možné a na základě toho potom vlastně vy si řekne, že třeba fyzioterapeut to dítě prohlídne. Pak to může jít na tu hiporehabilitaci.

* Vždycky když chtějí hiporehabilitaci, vždycky prohlídne fyzioterapeut a uděláme zkouškovou jednu až tři ty jednotky té hiporehabilitace. Pokud ten fyzioterapeut nazná, že by teoreticky šlo. A pak my vyzkoušíme, jestli je ta metoda vůbec vhodná, protože rodič si může myslet, že to bude vhodný a to dítě jako se od něho neodpoutá, nebo prostě mu to vadí, nebo zjistí se, že má alergii na toho koně. Většinou když ten kůň je motivační faktor, nebo to pomáhá fyzicky, tak jako to stojí za to, a to stejné je třeba při kanisterapii nebo při jakékoli jiné metodě, že když je to zvíře, pokud je to o zooterapiích, motivační faktor, tak je to vhodné.

- Vy nabízíte různé metody. Může to dítě potom mít více těch metod, nebo je to, že chodí jenom na jednu určitou metodu?

* Je to úplně různý. Většinou pokud mají víc problémů, tak chodí třeba ještě k nám na ergoterapii, na logopedickou prevenci nebo chodí, v té službě máte i věci, které jsou jakoby ze zákona zdarma. A v rámci toho jsou výchovné vzdělávací aktivizační činnosti nebo sociálně terapeutické činnosti. Tak na ty vlastně může chodit zdarma a buď s ním dělá pedagog nebo ten sociální pracovník.

- Vždycky to je jeden na jednoho nebo i skupinový?

* Je to různý, my často pracujeme v týmu, jako že jsou tam třeba dva lidi zároveň nebo je ten tým složený z těch lidí, který s ním pracujou individuálně, ale pak se jednou za týden sejdeme a řekneme si, já jsem postoupil tak, a tak dělám to a to. Bylo by dobrý, kdybyste třeba, když děláme logopedickou prevenci, tak kolegyně třeba s tím

dítětem dělá něco konkrétního a řekne, tady mám takovýhle kartičky a potřebovala bych, abyste na koni s tím dítětem třeba dělali tohle.

- Takže i na tom koni, kdy to dítě se veze?

* Tam jsou vlastně ty fyzický možnosti, jak v jaké je poloze a tak. A pak, když to dítě už je jistý, tak vlastně můžete mít pomůcky. Ne vždycky. Některý děti jsou vrhači tak tam jako to nejde jo, ale od úplně jako hraček konkrétních máme takový deky, máme suché zipy a máme kartičky, to si na to lepíme. Ti koně jsou na to speciálně cvičení, aby to jako zvládli. Že mají něco na sobě, nebo že různě to padá. Ale v podstatě, co vás napadne, si můžete vzít, pokud je na to ten kůň cvičenej. Máme různý multisenzorický hračky s vůní, se zvukem, na oči nebo různý kartičk. Záleží, co. Od matematických představ, nějakýho jednoduchýho sociálního počítání do 10, do 20. Napočítat nějaký na obrázku pak ukázat na prstech, barvy, tvary, posloupnost příběhu, pohádky poskládat podle vyprávění.

- Prostě cokoli, co já potřebuji?

* V podstatě jaký cíl má to dítě, tak podle toho můžeme si ty pomůcky vybrat a často ještě vybíráme s těma dětma. Aby je to bavilo. Mám čtyři pomůcky, které vím, že jsou jako vhodný pro to, co my spolu uděláme, a to dítě si vlastně řekne: já chci dneska tohle? A s některými dětmi můžete si i povídat, ale spoustu dětí, že jo máme jenom nějaký spíš zklidňující hračky. Takový to cinkání na uspávání dětí, tak třeba to. Že to hodně je individuální. A s těma dětma, který mají fyzický postižení a já s nima třeba jezdím asistovanéj sed, tak tam moc hračky mít nemůžete, protože já vlastně to dítě držím, rovnám, mám ještě vodiče, který mi vodí koně zezadu. A z boku je ten, který vlastně dává dítěti tu záchranu. Kdyby něco se dělo a takže tam už není prostor po kartičky.

- Vy tam musíte být tři lidi?

* Tam vždycky v 99 procentech jsme tam 3 dospělí a většinou je tam vodič koně, kterej má vlastně koňskou střední školu, většinou je to jezdec chovatel nebo něco takovýho, ale v podstatě to asi spíš záleží na tom, jaký má zkušenosti a může mít jezdeckou licenci a to jsou lidi, který my si spíš vychováme, jak mají pracovat. Pak jsou ty odbornosti, buď sociální pracovník nebo pedagog nebo speciální pedagog, fyzioterapeut, ergoterapeut nebo psycholog. To prostě záleží na tom, co to dítě potřebuje. Třeba teďka mám holčičku, která má anorexii a vlastně nemá volnočasové aktivity žádné, protože se zabývala jenom svým tělem a skončila na psychiatrii a je natolik slabá,

že vlastně moc toho nezvládne, takže máme i zkrácenou tu jednotku, ale ji hrozně motivují zvířata. Takže strašně nadšená a vlastně hrozně chce, to jsme teďka v začátku.

- Vlastně na tom koni potom se může vystřídat mnohem více profesí nebo mnohem více lidí podle toho, co to dítě potřebuje.

* To jsou individuální práce. A pak ještě máme kroužky. Jednak máme piafáček. Kde jsou děti jakoby běžný a jsou tam integrovaný děti, který mají nějakou specifickou potřebu, od fyzických postižení až po různý děti s autismem a jako zase, aby to bylo vhodné, aby to dítě tu skupinu vlastně nenarušovalo. A zase tam jsou vždycky dva pracovníci v týmu. Někdy je tam ještě i dobrovolník. Podle toho, když to dítě potřebuje velkou asistenci. A pak máme ještě kroužek, který se jmenuje šikula. Ten je vyloženě pro děti s nějakou specifickou potřebou. Všechny děti, které teď tam chodí, jsou ze speciální školy

- Tady z Vyškova?

* Jo, jeden je z Prostějova, ten tam dojíždí, protože právě ta nabídka je strašně malá, v podstatě nulová bych řekla. Takže je tam teda i malá kapacita. My jsme tam vlastně dvě s nima. Vždycky a někdy tři. Podle toho zase, co potřebujeme dělat, a každý to dítě má něco úplně specifického. Jeden chlapeček má Downův syndrom, pak má jeden Práder-Willi syndrom. Pak mají různé kombinované vady, jeden je na vozíku ten má DMO a podstatě vždycky je to kombinovaný s nějakým mentálním postižením. Vlastně dva mají DMO a jeden je chodící.

- Co se v těch kroužcích jako nejvíce dělá?

* My se snažíme střídat v podstatě čtyři, pět činností. V tom piafáčku dělají výtvarku, dělají takový pohybové činnosti a hry. Když jsem to vedla já, tak ráda dělám dramáček, tak jsme dělali dramáček. Pak mají, jsou na jízdárně, tak mají takový aktivity s využitím koní i se svezou třeba chvilku. Všichni se tam vystřídají a pracují ve stáji a prostě všechno si tam můžou ošahat s tím pracovníkem. A kanisterapii. A v tom šikulovi, kde jsou ty děti všechny s postižením, tak ke koním nemám odvahu s nima jít, protože je to prostě strašně složitý tam, když už tak individuálně s rodičema, ale kanisterapii s nimi máme. Dneska jsme třeba to měli, tak jsme měli výtvarné činnosti. Někaký pohybový činnosti, to oni potřebují velmi často, protože oni z té školy jsou takový nevybroušení, takže to v podstatě zařazujeme pokaždé, nějaký pracovní činnosti. Ven chodíme.

- To vedete vy ty dva kroužky?

* Jeden, s kolegyní ještě, nikdy tam není prostě člověk sám.

- Vždycky musíte být ve dvou.

* Protože to je náročné, jednak organizačně, ale jinak tím, jak každé dítě má nějakou specifickou potřebu, tak pokaždé se vám někdo zakousne někde.

- Aspoň ten jeden může pracovat se všema a jeden s tím pomalejším.

* A nebo jeden jde, máme tam chlapečka na vozíku, a když potřebuje jít na toaletu, tak potřebuje pomoc. Takže nemůže, je člověk nechat samotný a tak, takže dva jsou minimum.

- Dobře, tak to jste mě také vyjmenovala, proč je ta aktivita hodná? Pochopila jsem asi teda, že je to hodně multisenzoriálně zaměřený. To dítě je rozvíjeno ve všech možných ohledech, je tam ještě nějaká další výhoda?

* Já řeknu ještě, z čeho to vzniklo, protože rodiče vlastně měli zakázku, že neexistuje žádný kroužek. Škola vlastně moc nic nenabízí. A v běžném domě dětí nebo v ZUŠce, to už vůbec je vlastně nechtějí. A z různých důvodů jednak, že se bojí, že by to nezvládly a v ZUŠce třeba vím, že někteří učitelé by řekli jo, abych to zvládl, ale je tam třeba problém s vedením zase, že z toho mají strach. A takže to vzniklo z poptávky těch rodičů a akorát se kombinuje ta skupina jakoby složitě. Aby vždycky, když přijde někdo nový, tak nejdřív zkusíme, jestli do té skupiny zapadne, jestli je to vhodný a tak, aby zase ta skupina, jakž takž mohla fungovat.

- A ty skupiny jsou daný třeba několik let, že jsou stejné a jenom někdo přijde někdo odejde.

* Třeba tady s těma dětma pracujeme 2 rok s těma šikulama a tam vlastně málokdy někdo odpadne, protože maximálně když se stěhuje, protože opravdu ta aktivita moc není, nikde tak oni, jsou rádi ty rodiče, že můžou ty děti někam chodit. A vlastně i to tvoříme tak z toho zájmu těch dětí. Když jsme první hodinu měli, tak já jsem měla takový kartičky, co jde, protože někteří tam vlastně jsou mluvící, jeden úplně a jeden tak napůl a jinak ostatní jsou nemluvící, takže fungujeme kartičkami. Tak jsem měla prostě spoustu obrázků a vlastně je nechávám i vybírat, co oni by sami chtěli. Protože tyhle ty děti vlastně nemají moc šanci si ten svůj život nějak řídit. Protože jim to pořád někdo nějak organizuje a já se snažím, nebo s kolegyní se snažíme, aby ty děti měly šanci si vybírat. A tak oni vlastně se spolupodílí na tom, co budeme dělat. Takže by chtěly jít ven třeba, takže když to jde, tak jako chodíme ven a chodíme tady běžně mezi lidi a funguje to. Byli tam nějakí kopáči, tak jsme to tam pro všechno prohlídli a pánů jsme se na něco zeptali a jak vlastně nemají ty lidi problémy, když jsou to děti. Zjevně hned je na první pohled vidět, že jsou jiní, tak běžný člověk s nimi nemá

problém. Takže tohle já vidím, že to má velkej smysl jo, loni se mi vlastně poprvé dělala i celý týdenní tábor, ale nespali tam, jako příměstské, ale jsem si říkala, uděláme to, protože i ta hodina s nima je velmi náročná a já jsem říkala, no tak, jak to zvládneme celý tábor asi ne, tak uděláme dopoledne, ale pak jsem si říkala to pro ty rodiče vlastně nemá žádný význam, protože potřebují celý den, takže jsme to nakonec udělali celý den a zvládli jsme to, i jsme relaxovali.

- To je ten tábor pro ty šikuly?

* Jako my máme různé tábory. Tady ty, co mám napsané, tak ty jsou jakoby pro zdravý děti a v každém jsou integrovaný třeba jeden nebo dvě děti z nějaké specifické potřeby. Ale pak mám tábor, který vlastně pro tady tuhle skupinu. A ten je vlastně dělaný přímo jako pro ně.

V tom kroužku jsem zjistila, že musíme ty činnosti hodně rychle střídat. Píšeme si na tabuli, protože dva mají autistické rysy, tak si píšeme, co budeme dělat. Píšeme to s těma dětma, není to, že bych to já vytvářela, ale s dětmi ty, které nepíšou, tak píšeme spolu. A buď si tam lepíme obrázky a neboněkdo ho namaluje. Když máme třeba kruh my, máme vždycky na začátku a na konci ten kruh komunikační a taky by člověk řekl, že co tam dělá, že s dětma, který vlastně nemluví s většinou, ale oni jsou schopní se domluvit buď gestama, nebo opravdu těma obrázkama, nebo jenom kývne jestli ano, nebo ne. A vždycky všechno jde. Ale nejsou ty děti jako s nějakou hlubokou mentální retardací. Prostě jsou to děti s maximálně střední mentální retardací.

- No a je potom teda něco, proč by ti rodiče tuto aktivitu mohli zavrhnout, nebo kteroukoliv z těch aktivit? Myslím si, že dálka totiž není problém, že jelikož je těch aktivit tak málo, tak mohou dojet.

* Nebo třeba na ten tábor, kde jsou jako na ty intenzivní týden tam jezdí rodiče s dětmi z celé republiky, protože tady si můžou i najít ubytování a jsou tady vlastně intenzivně celý týden a jinak ty ostatní aktivity tak vlastně jsou ambulantní, že dojíždí. Tak asi nejdelší máme lidi z Brna, máme lidi tam od Olomouce. Jako dálka, ale nějaká přiměřená, aby se jako ambulantně dalo dojíždět. A pak ty časové možnosti, ale my třeba těm rodičům jsme zjistili, že vlastně pro toho šikulu je pro ty rodiče nejvýhodnější, protože problém je vyzvednout ze školy, pak ji někam zahodit na hodinu zavízt a pak je zase vyzvedávat. A pak teprve jet domů, protože oni jsou ještě třeba kolikrát v práci, nebo i když jsou doma, tak je to prostě problematický. A tak jsme vlastně vymysleli, máme i sociální auto a je vozíme do školy a ze školy a jsme vymysleli, že my je můžeme v té škole nabrat, přivezeme je sem a pak tady mají kroužek a někteří rodiče už

si je vyzvednou a některý ty děti zavezeme až domů. Což je úplně supr, protože pro tu rodinu je to velká služba, že fakt to dítě přijede třeba ve tři.

- Tak hlavně když je maminka třeba do pěti v práci.

* Často ti rodiče těhle dětí už třeba jeden pracuje jenom na plný úvazek a jeden má částečnej nebo vůbec chodit do práce nechodí, protože mají příspěvky na péči. Ty děti mají většinou tak, když málo, tak dvojku, většinou trojku závislost.

- Tak tam už jsou aspoň nějaký peníze.

* Takže můžou být doma s těma dětma. Dobře, takže vlastně důvod, proč by to ten rodič mohl zavrhnout?

* Pokud by to to dítě nezvládalo, nějak se mu to nelíbilo. To jako finančně si myslím, že ne, že oni ještě když jsou ve službě, tak vlastně mají platí polovinu té taxy, kterou máme, takže si myslím, že jakože drahý to určitě není, že by to jako kvůli penězům nemohli zvládat. Navíc často mají různé ty terapie, přes různé nadace zaplacený, takže tam to není až tak problematický a oni na to rádi dávají, protože taky chápou, že to má smysl. Jediné, co je, když to tomu dítěti nevyhovuje, nebo to nevyhovuje té skupině, tak pak jako nejde, aby to dítě do té skupiny chodilo. Ale většinou to tak je, že se vám třeba ozvou rodiče a pak zjistí, že prostě jim to časově nevyhovuje, že to nezvládají a vlastně třeba ani nepřijedou na to první setkání, že už jim to dojde, že oni by sice jako hrozně chtěli, ale ještě chodí do práce. Ještě mají další dvě děti, které musí odvážet přivážet a že už by to úplně nebylo.

- A pak tím pádem ještě vy jste říkala, jezdí sem i z Olomouce i z Brna na ty tábory? Jezdí i třeba z celé republiky, ale říkala jste, že především děti tady jako odsud z Vyškovska? Teda ti, co chodí na tu speciální školu?

* Tady do toho kroužku jedno dítě je jenom mimo náš kraj a v podstatě mimo náš rozšířenej jakoby okres. Jinak jsou všichni v dosahu tady.

- Máme na Vyškovsku tolik dětí?

* On ospecka je plná.

- Ale ta specka je pro mentální.

* Však v šikulovi jsou všichni s mentálním postižením. Ti, kteří mluví, tak mají lehký mentální postižení.

...

* Protože pro ty děcka ještě, který vlastně jsou nějak fyzicky, s fyzickým postižením, ale mentálně jsou zdraví, tak tam si myslím, že nevím úplně třeba dítě na

vozíku nebo tak, ale myslím si, že třeba ZUŠka by takový dítě vzala, když je není mentálně postižené.

- To by vzala. No hlavně třeba na nějaký nástroj nebo tak, tak proč by nemohlo hrát, když by to zvládnul?

* To by to zvládnul. Měli jsme třeba kluka, který měl dyparézu, že měl nohy. Ten chodil normálně na gympl a dělal všechno normálně, akorát prostě špatně chodil, Ale to už je taky dávno. Ten už má vysokou školu určitě dostudovanou. A tam ty děcka, které nemají mentální postižení, tam si myslím, že existuje ta nabídka v tom běžném provozu, že to nemusí mít jako přes sociální službu. Kolikrát si myslím, že vezme, někdy, i jsem slyšela, že občas nějaký DDM někoho vezme. Vím v brně holčička chodila s Downovým syndromem někde DDM nebo možná do ZUŠky, ale někde jenom na zpěv.

- Ale taková výtvarka nebo zpěv, proč by nemohli, že?

* Jo jako mohli určitě.

- Jako výtvarka, vždyť ty děti jsou právě většinou nadaný na výtvarný.

* No tam spíš jde o ten specifický projev, že se může někde zakousnout tam si sedne a ten běžný učitel se s tím neporadí, kór když je tam sám.

- To už je pak o té asistenci.

* No že tam musí být ten asistent a je to o tom, jestli se ten konkrétní člověk bojí nebo nebojí. Vztít dalšího do té třídy dospěláka plud dítě nějaký, který se třeba bude chovat jinak. A je to o tom řediteli, jestli to zkusí.

- Oni hodně asi zavrhnou.

* A víc administrativy a víc všeho, protože jako ty papíry jsou vždycky až na prvním místě.

-Až na prvním.

* A když přijde kontrola, tak se zajímají jenom papíry, víc ne.

- Bohužel děti je nezajímají, učitele taky ne, jenom papír, ale papír snese všechno na druhou stranu si myslím.

* To jo, ale je to prostě strašný.

- No a potom tím pádem ty děti navštěvuj tady kroužky a mají třeba ještě i jiný zájmy, než jenom tady, třeba plavání, že byste viděla o někom, že chodí.

* Z těch našich dětí ne.

- Vesměs jenom semka chodí někam jinam třeba.

* Chodili plavat jako úplně miminka, pak ne.

- Víte cokoliv jiného, vy máte vcelku širokou škálu, jako že toho, co ty děti tady mohou dělat. A tady tu nabídku máte širokou, to znamená, že mě jako právě nenapadá, jestli je něco, co by těm dětem jako vlastně chybělo. Co by ještě jako mohly?

* Vím o chlapečkovi, který chodí na hiporehabilitaci, na ty fakultativní činnosti a ještě kromě toho chodí zvláště s mamkou plavat. Většina jich ještě chodí někde cvičit na rehabilitaci a tak jo, nebo mají ještě fyzioterapii. Někdy mají u nás fyzioterapii, že chodí na Bobatta, ale nebo chodí někam u nich cvičit.

Jako ty rodiče se snaží, pokud jsou hlavně v té fázi, kdy ještě bojují a hledají možnosti rozvoje a tak chodí na hodně toho a pak když jsou ty děti starší a starší, tak s tím přijetím toho postižení, tak většina těch věcí odpadá a chodí děti do školy a pak už moc nic už dalšího nezvládají. Ale čím jsou mladší, tak tím víc mají, chodí na různé intenzivní pobyty s nima.

- To je asi i tím, že rodič se furt snaží a snaží se, aby to nebylo tak hrozný.

* Určitě to jako souvisí s tím přijetím toho postižení a taky s tím, jak rychle mají diagnózu a jak rychle ví, jaká je prognóza. I ty doktoři, ty řečové centra se uzavírají kolem toho šestého roku věku, ploska nohy se vyvíjí do nějakého věku a pak třeba už je to takový rigidní, takže tam může dojít k prodlení. Takže čím dřív vlastně ty děti, nejenom k nám, ale všude jinde, když jdou, tak tím je větší šance, že se tam s něčím pohne, no zejména u těch dětí s tím fyzickým problémem. Ale já třeba fakt máme chlapečka, který nechodil, chodil po špičkách a vypadalo to, že skončí na vozíku a třeba díky botulotoxínu chodí. Sice nechodí úplně krásně rovně, ale chodí, dokonce běhá. Když je něco těžkého, tak jde na čtyři, kousek popoleze, pak zase jde, takže ty možnosti dneska jsou velké.

- A tak super je, že to je vůbec umožněno třeba ložit po čtyřech. Protože jsou rodiče, kteří by to mohli zakázat. Nebudeš ložit po čtyřech, budeš chodit jenom po dvou.

* Ale tak ti rodiče, když vidí, že to dítě si je nejistý, tak tak jsou rádi, že si poradí. Třeba chlapeček, o kterém jsem teď mluvila, tak ten třeba jde po schodech a jakmile končí zábradlí a je tam třeba ještě jeden schodek, tak klidně jde na ty čtyři a sleze si, že si poradí. A nestojí vytřeštěnej co bude dál.

- Znájí se ty děti i ze soukromí? Říkala jste, že chodí do stejné školy, tak by se asi měly znát od tama.

* Často jo. Určitě ty, které chodí do kroužků, se znají hodně intenzivně, jednak z toho kroužku. Oni v té škole jsou v různých třídách, takže se úplně tak neznají, ale ta

škola zas není až tak velká, takže často se znají někteří, kteří jsou třeba z Vyškova se znají i ze školky. Že tady je vlastně iniciativní školka.

- I rodiče jejich se znají?

* Podle mě jenom tak letmo, jako že z nějakých třeba třídní schůzek.

- Jako že to není, že by byly nějaké extrémně dobré vztahy.

* Že by měli komunitní vztahy, to si nemyslím, protože jsou každéj odněkud jinud.

- Takže je spojuje vlastně jenom ve škole.

* My jsme se snažili dělat tady jako rodičovskou skupinu, takovou tu podpůrnou a vždycky to skončilo na tom, že rodič by strašně chtěli, ale nejsou schopni sejít.

- Protože všichni mají všeho moc.

* Se nenajde ten čas. Že možná o víkendu by to šlo, ale ne vždycky a pak se třeba sešly jenom tři, čtyři a to bylo málo. Takže myslím si, že ty rodiče jsou rádi, že to tak nějak funguje a že to dítěti můžou umožnit aspoň nějaký zájem, kterej může dělat a kde je rádo. Tak jako se zdravýma dětma.

- Taky je toho všeho moc. Donutit rodiče, aby se potkali je nadlidský úkol. V tomhle si myslím, že je to problém. Jako určitě to není o tom, že by se jako nemohli znát. Pokud mají ten intenzivní týden, tak se tak se tam intenzivně poznají, protože jednak s námi dělají všelijaké ty programy. Jednak děláme aspoň vždycky jednu aktivitu přímo pro rodiče buď balintovskou skupinovou komunikaci nebo nějakou přednášku jim děláme a vždycky je to spojené spíš jako s diskuzí. Nebo večer, že se můžou sejít, pokud jsou ještě spolu na hotelu někde, tak tam si povídají a vyměňují si ty zkušenosti. A to vím, že vždycky tak jako rozkvetou ty rodiče, když třeba mě jedna maminka říkala, byla s malým chlapečkem, který měl autismus. Potom týdnů mně říkala, mě to tak strašně pomohlo, měl jít i manžel. Protože já teď vím, jak to bude, až bude velkej. My jsme se toho strašně děsili a teď já vidím, že ty rodiny normálně fungují, že to dítě prostě jenom vyrostne a my se sice budeme starat, ale bude třeba někde přes týden a my si ho vezmeme na víkend. Protože tyhle to tak mají. Mají to vyzkoušené, není to problém, tyhle zase mají doma, a taky se to dá. A já už si to teďka dokážu představit, už se tak jako neděším v budoucnosti, což je super.

- Což je lepší prognóza, protože jí to někdo poví.

* Nebo si doporučuji i já nevím, když jsou to děcka s vozíkem, tak kde jaký vozík, kde si to brali a co jim jako vyhovovalo a jaký vozík nebo ty kočárky, takový ty všelijaký, kdo jak kdo kdo ochotnej a co se jim porouchalo, kdo to opravovali a nebo

který doktor na něco a co jim vyhovovalo. Teďka je bum, že jezdí na delfiny do Turecka. Nejdřív to bylo strašně drahé jezdit, kdysi Itálie, teď v tom Turecku je to levnější, tak si to povykládají a tam je to taky hrozně fajn.

- Ti delfíni nejsou špatní.

* Teďka, co všichni byli, tak ty děti postoupili. Je to překvapující, ale je to tak.

- V čem jim ten delfin vlastně pomáhá, protože to není ani o pohybu.

* No oni to plavou s nima, když se drží a tak. A já si osobně myslím, že ta komunikace, která tam je, že to vysílá nějaké vlny

- Ta telepatie?

* Ta echolokace nějaká, že to stimuluje nějakým způsobem mozek. Těžko říct, ale oni ty zooterapie jsou takové trochu záhadné. Ale vždycky je tam totiž ještě ta pozitivní emoce. Když třeba, když to srovnám s tou hiporehabilitací, ono se dá koupit taková koza, která vlastně simuluje toho koně, vy si na to sednete a on vlastně ten pohyb, který my děláme na tom živém koni, napodobuje.

- Ale to není ono

* Ale není to ono. A nemá to takové účinky jako na tom živém koni, protože to je spojené s tím zážitkem, s tím těšením, s tím dotykem, s tou reakcí toho koně s tím, že mu můžu dát na konci třeba odměnu, to teplo, výlet. Že to má ještě nějakou přidanou hodnotu, která není jenom cvičení.

- To je furt něco lepšího

* že i ty děti, který třeba nerady cvičí a nebo vůbec nechtějí cvičit tak najednou na tom koni, se tam nějak hýbou a jenom proto, že drží hračku a musí, něco podávají někomu. A to vlastně je takový v uvozovkách cvičení zadarmo.

- Ideál pro to dítě.

* Jo, že je to vlastně zábava, což je na tom nejdůležitější. Je to zábava, těším se na to a zároveň mi to pomáhá pro tu podporu.

- Taková nenáročná cesta pro ně. Ještě jak rodiče s vámi komunikují, protože věřím, že někteří jsou v pohodě, jako úplně a sdělí vám i tu diagnózu, co a jak s dítětem, ale pak určitě přijdou rodiče, kteří nesdělují diagnózy. Je to pak třeba i horší, že nejsou vůbec sdílní, nebo nejsou vůbec ochotní?

* My potřebujeme, třeba když chtějí mít tu hiporehabilitaci, tak musí být potvrzení od lékaře. Aby fakt nebyla nějaká kontraindikace. A třeba když je nějaká vysoká skolióza, nebo jsou děti, které mají luxovaný klouby a to taky nejde. O je jedna věc, takže my nějakou základní informaci máme. A pak, když dělá ten sociální

pracovník, my tomu říkáme mapování, on si s ním sedne. My máme ze zákonů, v zákoně je, jak se to má dělat a tak nebo ve vyhláškách a tam máme takový formuláře a projdeme všechny různé oblasti života, kde oni potřebují pomoc.

- Takže něco víte.

* Vlastně toho víme jako poměrně hodně a zejména o té oblasti. Každý to dítě, nebo každá ta rodina má svého klíčového pracovníka, se kterým by to měla řešit. A podle standardu my každého půl roku hodnotíme. Většinou je to tak, že ty rodiče jsou s námi fyzicky přítomni a my si vykládáme o tom, co se nám povedlo, co se nám nepovedlo. Měli jsme takový cíle, tak jsme na tom pracovali, povedlo se, nepovedlo se, budeme pracovat na něčem jiném, nebo budeme na tom stejném. Takže v tomhle je to nějak nastavený. Pokud ti rodiče tady nejsou nebo nepřichází, nebo prostě nechtějí, tak vlastně s nimi komunikují aspoň telefonicky, ale většinou je to tak, že ty rodiče, třeba pokud jde o ty volnočasovky, tak ty rodiče jsou hodně aktivní. Že oni jakoby sami chtějí. my, když jim ty děti odevzdáváme, tak vždycky říkáme, co jsme dělali ve zkratce, co si nesou sebou domů a oni to mají pak vystavený třeba na ledniče.

- A nenajdou se třeba rodiče, kteří by byli nepříjemný.

* Tady u těch dětí musím říct, že ne. Setkala jsem se s tím, že tam byli rodiče, kteří dali dítě a neřekli, že dítě třeba je pokakané.

* Jako my nemůžeme v podstatě s nima tyhle věci dělat. Jako ve školství nemůže člověk ošetřovat to dítě, tak my vlastně taky nemůžeme. Takže většinou je to tak, že třeba máme, když toho chlapečka na tom vozíku, tak tatínek jde s ním na záchod. A my v krizi fungujeme taky, ale jenom v krizi. On sám se dokáže utřít. Potřebuje tam jít opřít, aby někde nespádl. Ale sám se je schopnej vysvléct, obléct a tak. Takže v tomhle smyslu to ne, to s tím nemáme problém. Jedině když to spíš nesouvisí s těma dětma s postižením, ale když pracujeme s těma rodinama, kde jsou bezplatné služby, jsou ve špatné sociální situaci, nebo se neumí o ty děti starat a tohle se nacvičuje, tak tam jsou často nespolupracující, Oni mají víc zájmu o sebe než třeba o ty děti.

- Tam je to blbý.

* No tam je to mnohem horší, takže ve srovnání s tímhle tím mě ty rodiče, kteří přijdou namotivovaní, že chtějí, aby se s tím dítětem něco dělalo, tak jsou bez problémů. I když samozřejmě se najdou rodiče, kteří třeba vám v anonymním dotazníku napíší něco negativního, že málo něco děláte, ale osobně si pokaždý předáváme s těma rodičema zpětnou vazbu. A většinou rodič řekne, já bych potřeboval my teďka děláme, já nevím barvy. Tak můžete zkusit na těch barvách pracovat, nebo nejde mu tohle a

tohle tak zkuste. Něco v tomhle smyslu a nebo řeknete, dneska ho nechte relaxovat jenom, ať si jenom hladí, protože my jsme byli plavat a byli jsme unavení. Takže většinou ta výměna těch informací s těma rodinama je a výjimečně, to je fakt jako jedna maminka, která je taková jako nepřístupná, že vám to neřekne do očí. Taky je to hrozně těžký pro nás. I když se jí zeptáte, tak ona stejně nic neřekne. Každý je jiný a je to asi těžký. Ale my máme pravidelný supervize, takže právě tady tyhle věci, když máme s nějakým rodičem problémy. Spíš se stává, že ty rodiče, že my tam vidíme, že by bylo potřeba třeba na něčem pracovat a ten rodič to vidí nějak jinak. Tak my vlastně je nemůžeme nutit v těch sociálních službách, musíme pracovat na tom, co oni chtějí, a to pak třeba řešíme s tím supervizorem. Můžete jim to říct. Ale když ten rodič prostě na to nereaguje, tak vlastně s tím nemůžete vyjít nic dělat. Ale zase je to výjimečný.

- Musíte pracovat na té zakázce.

* Ano.

- Za mě je to všechno. Děkuji moc